Annet Jager
Erik Keppels
Ben Hövels

Intredeposities van mbo'ers-groen in 2013

Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering

www.mbogroengediplomeerden.nl

INTREDEPOSITIES VAN MBO'ERS-GROEN IN 2013

Intredeposities van mbo'ers-groen in 2013

Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering

Annet Jager
Erik Keppels
Ben Hövels

Nijmegen, 7 oktober 2014

www.mbogroengediplomeerden.nl

www.mbogroengediplomeerden.nl
Professor Molkenboerstraat 9
6524 RN Nijmegen
Tel. 024 - 382 32 40 / info@www.mbogroengediplomeerden.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Annet Jager
Erik Keppels
Ben Hövels

Intredeposities van mbo'ers-groen in 2013
Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering
ISBN 978-90-77202-74-6
NUR 840

©2014 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Samenvatting 1

Conclusies en beschouwing 7

1 Inleiding 11

Deel I – Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden 15

2 Vergelijking intredeposities in 2010 t/m 2013 17
2.1 Samenstelling van de onderzoekspopulatie 17
2.2 Intredefuncties van werkenden 19
2.3 Vervolgopleidingen van doorstudeerders 23
2.4 Waardering van de mbo groen opleiding 25
2.5 Mbo groen vergeleken met het gehele mbo 26

Deel II – Intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2013 29

3 Anderhalf jaar na diplomering: werken of doorstuderen? 31

4 Intredefuncties van werkenden 33
4.1 Intredesegmenten op de arbeidsmarkt 33
Intermezzo 1 – Mbo groen en topsectoren *34*
4.2 De aansluiting tussen intredefuncties en mbo groen 37
4.3 Perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling 40

5 Vervolgopleidingen van doorstudeerders 41
5.1 Vervolgopleidingen 41
5.2 De aansluiting met mbo groen 41

6 Waardering van de mbo groen opleiding 43
6.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten 43
6.2 Oordeel over de mbo groen opleiding 43

7 Opleidingsrichtingen mbo groen met elkaar vergeleken 47
Intermezzo 2 – Arbeidsmarktrelevantie: aansluitend werk en werkloosheid 51

8 Mbo groen vergeleken met het gehele mbo 53
8.1 Arbeidsmarktdiscrepanties: doelmatigheid 53
8.2 De aansluiting tussen opleiding en intredefunctie 54
8.3 Doorstroom naar vervolgopleidingen 55
8.4 De kwaliteit van de mbo opleiding 55

Bijlage 1: Opzet en respons van het intredeonderzoek 2013 57
Bijlage 2: Samenstelling van de onderzoekspopulatie 59
Bijlage 3: Statistische bijlage: overzichten per hoofdstuk 65

Samenvatting

Waar komen gediplomeerden van mbo groen terecht anderhalf jaar nadat ze hun mbo-diploma hebben behaald, ofwel wat zijn hun intredeposities op de arbeidsmarkt, in vervolgonderwijs of anderszins?
Dit rapport is het vierde rapport in een reeks over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden. Het betreft de intredeposities eind 2013 van degenen die in 2012 zijn gediplomeerd. Het van jaar tot jaar traceren van de intredeposities maakt het mogelijk om ontwikkelingen in de tijd te beschrijven. In 2013 heeft zich een belangrijke ontwikkeling voorgedaan. Op initiatief van AOC Raad en Aequor is de standaard steekproef van circa 20 procent aanzienlijk opgehoogd tot circa 70 procent. De respons valt twee tot drie keer hoger uit dan in eerdere jaren, wat uitspraken op een gedetailleerder niveau mogelijk maakt. Deze ontwikkeling is bovendien een grote vooruitgang voor het onderzoek naar de verdere loopbanen, aangezien de onderzoekspopulatie van het onderzoek naar de intredeposities daarvoor de basis vormt.

Het eerste deel van het rapport beschrijft de ontwikkelingen in intredeposities van 2010 tot en met 2013. Het tweede deel van het rapport gaat meer gedetailleerd in op de intredeposities in 2013. Specifieke aandacht gaat hierbij uit naar de vergelijkingen tussen gediplomeerden van de verschillende opleidingsrichtingen van het mbo groen.
In zowel het eerste als het tweede deel worden op kernpunten vergelijkingen gemaakt tussen gediplomeerden van het mbo groen en van het gehele mbo.

In twee intermezzo's worden de uitkomsten van het intredeonderzoek 2013 nader beschouwd in relatie tot twee beleidsmatig relevante issues: de betekenis van mbo groen voor de twee groene topsectoren Agro & food en Tuinbouw & uitgangsmaterialen, en de arbeidsmarktrelevantie van het mbo groen (per opleidingsrichting).

Intredeposities: werken, studeren of werkloos

De economische crisis van de afgelopen jaren is duidelijk zichtbaar, de werkloosheid onder mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering is flink gestegen tussen 2010 en 2013. Datzelfde geldt over de hele linie voor alle mbo gediplomeerden. Het werkloosheidspercentage van de mbo groen gediplomeerden is sterker gestegen (3,9% in 2010 → 7,1% → 9,6% → 12,6% in 2013) dan van alle mbo gediplomeerden (5,6% in 2010 → 7,0% → 7,8% → 10,5% in 2013).
Het aandeel gediplomeerden mbo'ers groen dat anderhalf jaar na afstuderen werkzaam is, blijft door de jaren heen gelijk met circa 55 procent. Ook het aandeel dat voltijds doorstudeert blijft stabiel tussen de 20 en 25 procent. De toename van de werkloosheid is gepaard gegaan met een gestage daling van het aandeel gediplomeerden dat in een duaal traject werk en studie combineert (18% in 2010 → 12% in 2013).

Intredefuncties van werkenden

Intredesegmenten op de arbeidsmarkt

Mbo groen gediplomeerden werken bij hun arbeidsmarktintrede voornamelijk in de sectoren:

- landbouw, bosbouw en visserij (fokken en houden van dieren, dienstverlening voor de landbouw);
- industrie (vnl. sociale werkvoorziening, klein deel voedingsindustrie);
- groot- en detailhandel (bloemisten, tuincentra, dierenwinkels, supermarkten/warenhuizen);
- verhuur roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (vnl. landschapsverzorging);
- advisering, onderzoek en specialistische dienstverlening (vnl. veterinaire dienstverlening).

De intredefuncties worden in 2012 en 2013 vaker in de sociale werkvoorziening gevonden dan in 2010 en 2011 (resp. 20% en 15% versus 7% en 7%). Het betreft vooral werkenden van 30 jaar en ouder die gediplomeerd zijn in de BBL. Het aandeel mbo groen gediplomeerden dat anderhalf jaar na afstuderen werkzaam is in de sector 'verhuur roerende goederen', waaronder de branche landschapsverzorging valt, is gedaald (15% in 2012 en 12% in 2013 vs. 20% in 2010 en 19% in 2011). Mogelijk is inhoudelijk sprake van een gedeeltelijke overlap tussen beide sectoren of branches. Sociale werkvoorzieningen omvatten onder meer plantsoenendiensten van de gemeente, die ook onder landschapsverzorging gerekend kan worden.

Verder is sprake van een afname van het aandeel mbo groen gediplomeerden dat de intredefunctie vindt in de veterinaire dienstverlening (5% in 2012 en 4% in 2013 vs. 8% in 2010 en 11% in 2011).

Al met al werkt tussen 2010 en 2013 circa driekwart van de mbo'ers groen anderhalf jaar na afstuderen in een groen arbeidsdomein.

In het vorige intredeonderzoek is voor het eerst een indicatie gegeven van de betekenis van het groene mbo voor de twee groene topsectoren Agro & food en Tuinbouw & uitgangsmaterialen. 21 procent van de werkende mbo groen gediplomeerden heeft in 2012 een intredefunctie in één van beide groene topsectoren, en 37 procent van de werkende mbo groen gediplomeerden is daarvoor opgeleid. In 2013 gaat het om 30 procent met een intredefunctie in een groene topsector, en is 40 procent daarvoor opgeleid.

In de aanduiding van de beroepsgroep of het beroepsniveau is in 2013 een verandering opgetreden. Voorheen werd de SBC-classificatie aangehouden, vanaf 2013 de ISCO. De beide classificaties verschillen van elkaar, daarom is de ontwikkeling van het beroepsniveau in de periode 2010-2012 omgezet naar ISCO. Het aandeel dat werkzaam is op ISCO-niveau 1 is gestegen van minder dan 10 procent in 2010-2012 naar 18 procent in 2013. Deze ontwikkeling gaat gepaard met een daling van het aandeel dat werkzaam is op ISCO-niveau 2: van meer dan 80 procent in 2010-2012 naar 71 procent in 2013.

In 2013 is het merendeel werkzaam op ISCO-niveau 2 (71%), bijvoorbeeld in dienstverlenende en verkoopberoepen (28%) en als geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers (23%). 18 procent werkt in elementaire beroepen op ISCO-niveau 1 en 11 procent op ISCO-niveau 3 voornamelijk als technici en vakspecialisten. Een enkeling is werkzaam op ISCO-niveau 4.

Kenmerken van de intredefuncties

In 2013 heeft 58 procent van de mbo groen gediplomeerden een vaste aanstelling in de intredefunctie, dat is minder dan in de jaren 2010 tot en met 2012 (± 63%). Het aantal tijdelijke aanstellingen zonder uitzicht op een vaste baan is daarbij gestegen (van ca. 6% in 2010-2012 naar 10% in 2013). Deze ontwikkeling is vergelijkbaar met die van alle mbo gediplomeerden.

Het gemiddelde bruto-uurloon is met € 9,26 in 2013 gedaald ten opzichte van de € 9,41 in 2012, en daarmee weer terug op het niveau van 2010 en 2011. Ook bij alle mbo gediplomeerden is het bruto-uurloon in 2013 gedaald, tot zelfs iets onder het gemiddelde in 2010 en 2011. In de periode 2010 tot en met 2013 ligt het gemiddelde bruto-uurloon bij hen bijna anderhalve euro hoger dan bij de mbo groen gediplomeerden.
Ondanks een lagere verdienste (en mindere aansluiting) zijn de mbo groen gediplomeerden gemiddeld over de gehele linie ongeveer net zo tevreden over hun functie als alle mbo gediplomeerden. De afgelopen jaren is dat aandeel vrij constant gebleven: steeds is ongeveer tweederde tevreden over hun intredefunctie.

Loopbaanperspectieven
Het aandeel mbo groen gediplomeerden dat met de intredefunctie maar beperkte of zeer beperkte carrièremogelijkheden ziet is gestegen van circa 25 procent in 2010 en 2011 naar 30 procent in 2012 en 33 procent in 2013. In de vier jaren is het aandeel dat veel of heel veel carrièremogelijkheden ziet ongeveer gelijk gebleven met 40 procent. Bij alle mbo gediplomeerden is dat in de afgelopen jaren met circa 48 procent hoger.
Mbo groen gediplomeerden die werkzaam zijn in de groene sector zien over de gehele linie meer loopbaanperspectieven dan mbo groen gediplomeerden die in een niet-groene sector werken. Werken in de groene sector bevalt de mbo'ers groen; in recente jaren wil ruim driekwart er in de toekomst blijven werken.

De aansluiting met mbo groen
Ongeveer zes op de tien mbo'ers groen werkt in een intredefunctie waarvan het niveau overeenkomt met het opleidingsniveau. Ondanks een toename tussen 2012 en 2013 is het aandeel met een *'verticale match'* in 2013 lager dan in de jaren 2010 en 2011 (66% in 2010 → 64% → 56% → 61% in 2013).
Door de jaren heen zijn ongeveer zes op de tien mbo'ers groen in hun intredefunctie werkzaam in eenzelfde richting als waarvoor opgeleid *(='horizontale match')*, met uitzondering van het jaar 2011 (62% in 2010 → 74% → 61% → 60% in 2013).
Voor alle mbo gediplomeerden zijn zowel de verticale match (75% in 2010 → 72% → 71% → 72% in 2013) als de horizontale match (72% in 2010 → 77% → 75% → 74% in 2013) beter dan voor de mbo groen gediplomeerden.
Tussen 2010 en 2013 noemt driekwart van de werkende mbo'ers groen de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en intredefunctie voldoende of goed, zij zijn daarin iets minder positief dan alle mbo'ers (circa 80%).

Tussen 2010 en 2013 ervaart bijna een vijfde van de mbo'ers groen in de intredefunctie *onderbenutting* van kennis en vaardigheden waarover zij beschikken en ruim tien procent vindt dat de kennis en vaardigheden voor hun functie *tekortschieten*. Mbo groen gediplomeerden noemen het vaakst tekortkomingen in bedrijfsvoeringaspecten, vakkennis, het toepassen van kennis en technieken in de praktijk en nauwkeurigheid en zorgvuldigheid.

Doorstudeerders

Doorstroom naar vervolgopleidingen
De afgelopen vier jaren is 35 tot 40 procent van de mbo'ers groen na diplomering een vervolgopleiding gaan volgen. De doorstroom naar een vervolgopleiding is bij mbo'ers groen iets min-

der groot dan bij alle mbo'ers (de afgelopen vier jaren circa 45%). In de periode 2010-2013 is de doorstroom het laagst in 2013 (mbo groen 35% en gehele mbo 42%).
Doorstudeerders van het mbo groen gaan door in het hbo of in het mbo. De doorstroom naar hbo fluctueert de laatste vier jaren rond de 40 procent. Dat is iets minder dan de hbo doorstroom van alle mbo'ers (ca. 45%). Mbo'ers groen stromen in deze periode iets vaker door naar een andere mbo-opleiding dan alle mbo'ers (gemiddeld 56% vs. gemiddeld 53%).
Doorstudeerders vanuit mbo groen kiezen – met uitzondering van 2010 – vaker een niet-groene hbo-opleiding (13% in 2010 → 23% → 19% → 24% in 2013) dan een groene hbo-opleiding (21% in 2010 → 15% → 14% → 18% in 2013). Wanneer voor een volgende opleiding in het mbo wordt gekozen, dan kiezen doorstudeerders vanuit mbo groen vaker een groene mbo-opleiding (35% in 2010 → 32% → 35% → 34% in 2013) dan een niet-groene mbo-opleiding (13% → 12% → 19% → 17%).

Oordeel over aansluiting tussen mbo groen en vervolgopleiding
In voorgaande jaren vindt ongeveer 70 procent van de doorstuderende mbo'ers groen de aansluiting van de mbo groen opleiding met de vervolgopleiding redelijk tot goed, in 2013 ligt dat aandeel lager (70% in 2010 → 68% → 69% → 64% in 2013). Alle mbo doorstudeerders oordelen gemiddeld genomen iets positiever over de aansluiting met hun vervolgopleiding (75% in 2010 → 69% → 71% → 70% in 2013).

Het meest positief over de aansluiting zijn degenen die doorstuderen in een (andere) groene mbo opleiding. Tussen 2010 en 2013 vindt gemiddeld 50 procent van deze groep doorstudeerders de aansluiting goed. De aansluiting met een vervolgopleiding in het niet-groene mbo wordt minder positief ervaren: circa 30 procent van de mbo groen gediplomeerden beoordeelt dit als goed.
De aansluiting met het hbo wordt minder goed beoordeeld dan die met het mbo, zowel die met groene hbo-opleidingen (is goed volgens 14% in 2010 → 27% → 33% → 15% in 2013) als met niet-groene hbo-opleidingen (is goed volgens 11% in 2010 → 15% → 15% → 14% in 2013).

Waardering van de mbo groen opleiding

Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten
Ongeveer vier op de tien mbo'ers groen – zowel werkenden als doorstudeerders – menen dat hun mbo groen opleiding een goede basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt. Dat aandeel is de afgelopen jaren ongeveer onveranderd. Ook gelijk gebleven is het gegeven dat circa de helft van de gediplomeerden vindt dat de mbo groen opleiding een goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Over het geheel zijn alle mbo gediplomeerden iets positiever dan de mbo groen gediplomeerden over hun mbo-opleiding als basis voor vervolgtrajecten.

Moeilijkheidsgraad, diepgang en breedte
Vier op de tien mbo groen gediplomeerden zijn van mening dat de gevolgde opleiding te makkelijk is geweest (44% in 2010 → 37% → 40% → 40% in 2013). Een bijna even groot deel vindt dat de opleiding te weinig diepgang heeft (39% in 2010 → 37% → 37% → 39% in 2013). Slechts een derde meent dat de opleiding qua niveau uitdagend is (27% in 2010 → 35% → 36% → 34% in 2013). Ongeveer een kwart van de mbo groen gediplomeerden vindt dat de opleiding te smal is (25% in 2010 → 24% → 29% → 26% in 2013), een iets groter deel vindt de

opleiding echter te breed (30% in 2010 → 30% → 30% → 31% in 2013). Over het algemeen verschillen de oordelen van de mbo groen gediplomeerden niet veel met die van alle mbo gediplomeerden.

Andere opleidingsaspecten
In 2011, 2012 en 2013 zijn de mbo groen gediplomeerden wat positiever in hun oordeel over het diverse palet aan voorgelegde opleidingsaspecten dan in 2010. Tussen 2011 en 2013 is het oordeel over vrijwel alle opleidingsaspecten min of meer gelijk gebleven.

De mbo groen gediplomeerden zijn de afgelopen jaren het meest tevreden over de sfeer op school (circa 65%) en de huisvesting (circa 55%). Hierover zijn zij iets positiever dan alle mbo'ers.
Een derde van de mbo groen gediplomeerden is van mening dat de opleiding uitdagend is met betrekking tot het niveau en een groeiende groep meent dat de examens en opdrachten zeer pittig zijn (20% in 2010 → 23% → 26% → 28% in 2013). Laatstgenoemde ontwikkeling is bij alle mbo gediplomeerden – in iets minder sterke mate – ook waarneembaar. Ongeveer de helft van de mbo groen en alle mbo gediplomeerden is in de vier jaren positief over de manier waarop leraren lesgeven, de manier van examineren en de kwaliteit van examens.
Hoewel een deel van de leerlingen tevreden is over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden (een derde is tevreden) en de studiebegeleiding (bijna 40% is tevreden), is een relevante groep van ongeveer 30 procent van de mbo groen gediplomeerden hier ontevreden over. Het blijven daarom belangrijke verbeterpunten. Over de genoemde aspecten verschillen de oordelen van de mbo'ers groen en alle mbo'ers weinig van elkaar en blijven deze over de jaren heen redelijk gelijk.

Begeleiding tijdens bpv
Tussen 2010 en 2013 is de tevredenheid over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf niet gewijzigd: bijna tweederde van de mbo'ers groen (en alle mbo'ers) is er tevreden over. De begeleiding vanuit school scoort minder goed. Wel zijn mbo groen gediplomeerden daar de laatste twee jaar positiever over dan de twee jaar daarvoor (29% in 2010 → 31% → 38% → 35% in 2013). Alle mbo gediplomeerden zijn iets meer tevreden over de begeleiding vanuit school dan de mbo groen gediplomeerden.

Opnieuw voor de opleiding kiezen
Het grootste deel van de mbo groen gediplomeerden zou achteraf voor dezelfde opleiding kiezen. Het aandeel is iets gedaald de afgelopen jaren (73% in 2010 → 70% → 69% → 67% in 2013). De daling is niet zichtbaar bij alle mbo'ers, bovendien ligt het aandeel daar wat hoger (ca. 80% tussen 2010 en 2013).

Opleidingsrichtingen mbo groen met elkaar vergeleken

Zoals eerder aangegeven is in 2013 door de steekproefophoging een aanmerkelijk hogere onderzoekspopulatie gerealiseerd. Het vormt de aanleiding om nadrukkelijker stil te staan bij de verschillen tussen opleidingsrichtingen.

Gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier productie, Plant, Voeding en de AKA (V&L) kiezen er relatief vaker dan de gediplomeerden van de andere opleidingsrichtingen voor om de

arbeidsmarkt te betreden na afronding van de studie. Tevens zijn zij anderhalf jaar na afstuderen minder vaak werkloos dan gediplomeerden van de andere opleidingsrichtingen. Gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier productie en Plant zijn niet alleen het minst vaak werkloos (resp. 2,1% en 4,6% in 2013), ook hebben zij vaker een intredefunctie op het niveau en binnen de richting waarvoor zij zijn opgeleid.
Onder gediplomeerden van de andere opleidingsrichtingen binnen Dier (dus m.u.v. Dier productie) is in 2013 sprake van hoge werkloosheid: Dierverzorging algemeen (29,7%), Dier recreatie, sport en gezelschap (22,9%) en Dierenartsassistent (18,2%). Bij Dierverzorging algemeen en Dier recreatie heeft respectievelijk slechts 14 en 30 procent van de gediplomeerden die tot de beroepsbevolking behoren een intredefunctie die zowel qua richting als niveau matcht met de gevolgde opleiding. Bij de Dierenartsassistent is deze match met 42 procent wat beter. Als alleen naar een goede match qua niveau wordt gekeken, gaat het bij de drie opleidingsrichtingen om respectievelijk 28, 44 en 55 procent. In meer dan de helft van de gevallen geven gediplomeerden van deze opleidingsrichtingen aan dat zij geen passende baan hebben omdat er te weinig werk is in het eigen vakgebied. Van de gediplomeerden van de opleiding Dierenartsassistent is dit zelfs voor 86 procent de reden.

De gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dierverzorging algemeen, Dier recreatie, sport en gezelschap, Dierenartsassistent, en van Bloem, groene detailhandel en vormgeving studeren vaker door dan die van de andere groene opleidingsrichtingen. De doorstroom naar het groene onderwijs komt het meest voor bij de opleidingsrichtingen Dierverzorging (voornamelijk naar mbo groen) en Dier productie (zowel mbo groen als hbo groen). Gediplomeerden van de opleidingsrichting Bloem, groene detailhandel en vormgeving en Dierenartsassistent kiezen relatief vaak voor niet-groene vervolgopleidingen.
De aansluiting met het vervolgonderwijs wordt vooral als problematisch ervaren door doorstromers van de opleidingsrichtingen Bloem, groene detailhandel en vormgeving en Dier recreatie, sport en gezelschap. Dat wordt vooral veroorzaakt door de slechtere aansluiting met het niet-groene vervolgonderwijs.

Het oordeel van mbo'ers groen over hun genoten opleiding is mede afhankelijk van de opleidingsrichting. Over de gehele linie zijn gediplomeerden van de richtingen Voeding en AKA V&L het meest positief over de diverse voorgelegde opleidingsaspecten. Desondanks zou bijna de helft van de gediplomeerden van de AKA niet opnieuw voor dezelfde opleiding kiezen.
Gediplomeerden van Bloem, groene detailhandel en vormgeving zijn ontevreden over een groot aantal aspecten van de gevolgde opleiding. Een groot deel van hen (44%) zou achteraf gezien niet opnieuw voor dezelfde opleiding kiezen.
Degenen met een opleiding Dierenartsassistent vinden ten opzichte van de andere mbo groen gediplomeerden vaker dat de opleiding te smal is, te veel diepgang heeft, te weinig keuzemogelijkheden biedt, en zij zijn het minst tevreden over de bpv-begeleiding vanuit school.

Conclusies en beschouwing

Dit rapport beschrijft de ontwikkeling van intredeposities van mbo'ers groen in de afgelopen vier jaar, in meer detail die in 2013 en hoe deze zich verhouden tot de situatie van alle mbo'ers anderhalf jaar na diplomering. De belangrijkste conclusies worden in dit hoofdstuk puntsgewijs samengevat.

Conclusies

- De werkloosheid anderhalf jaar na diplomering is onder mbo'ers de afgelopen vier jaren fors toegenomen. De werkloosheid bij de mbo'ers groen is echter hoger en sterker gestegen. De werkloosheid is zeer hoog in 2013 onder gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dierverzorging algemeen, Dier recreatie, sport en gezelschap en Dierenartsassistent.

- Naast de toegenomen werkloosheid zijn steeds meer aanwijzingen te vinden dat de economische crisis het arbeidsmarktperspectief van recent afgestudeerde mbo'ers groen flink heeft aangetast. Zo zien de mbo groen gediplomeerden vanaf 2010 steeds minder loopbaanperspectieven in hun intredefuncties. Verder is het niveau van de intredefuncties vanaf 2012 vaker onder het eigen opleidingsniveau en hebben werkenden in 2013 minder vaak een vaste baan en vaker een tijdelijke aanstelling dan in voorgaande jaren.

- De opleiding Dierenartsassistent is een duidelijk voorbeeld van een opleiding waarvan het arbeidsmarktperspectief *in recente jaren* is verslechterd. Sinds 2012 zijn minder mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na afstuderen werkzaam als dierenartsassistent dan daarvoor en werken zij vaker in andere beroepen dan waarvoor opgeleid. In combinatie met de hoge werkloosheid wijst dit op een slechter wordende arbeidsmarkt voor dierenartsassistenten. Dit wordt gestaafd in een artikel in het vakblad Groen Onderwijs (21 juni 2013), waarin duidelijk wordt gemaakt dat er sinds 2012 sprake is van omzetverlies en een licht afnemend aantal werkenden in de veterinaire dienstverleningsbranche[1].

- Het arbeidsmarktperspectief van de opleidingsrichtingen in het mbo-groen is op basis van de werkloosheidspercentages en de mate waarin de intredefunctie matcht met de gevolgde opleiding het best bij Dier productie en Plant en het slechtst bij Dierverzorging algemeen en Dier recreatie.

- Het groene mbo bedient een divers spectrum aan arbeidsmarktsegmenten. Zowel de sociale werkvoorzieningen als de groene topsectoren Agro & food en Tuinbouw & uitgangsmaterialen lijken in toenemende mate van belang te zijn voor de perspectieven op werk van mbo groen gediplomeerden. Het intredeonderzoek laat zien dat in 2013 ten opzichte van 2012 een groter deel van de mbo groen gediplomeerden zijn intredefunctie heeft gevonden in so-

1 Voor deze branche betekent dit een kentering van de arbeidsmarktsituatie: de branchekaart van Aequor (2012) laat zien dat de arbeidsmarkt voor de veterinaire dienstverlening tot 2012 juist sterk groeiende was. Aanvullende analyses op het materiaal uit het intredeonderzoek geven tevens aan dat de werkloosheid onder gediplomeerden van de opleiding Dierenartsassistent in 2012 en 2013 beduidend hoger is dan in 2010 en 2011.

ciale werkvoorzieningen en in branches die tot de topsectoren gerekend kunnen worden. Achtergronden hiervan kunnen niet uit dit onderzoek achterhaald worden, daarvoor zou nader onderzoek nodig zijn.

- In tijden van laagconjunctuur en een ruime arbeidsmarkt kunnen gediplomeerden reageren door de toetreding tot de arbeidsmarkt uit te stellen en te kiezen voor een nieuwe (vervolg)opleiding. Tussen 2010 en 2013 treedt dit fenomeen niet op als we de totale groep mbo groen gediplomeerden bekijken. Het aantal doorstudeerders in voltijds opleidingen blijft min of meer gelijk en het aantal doorstudeerders in deeltijd-/duale trajecten is zelfs afgenomen.

- Mbo groen gediplomeerden zijn ongeveer net zo tevreden over hun intredefunctie als alle mbo gediplomeerden. Toch sluiten de intredefuncties van mbo'ers groen qua niveau en richting minder vaak aan op de gevolgde opleiding dan bij alle mbo'ers, is de werkloosheid hoger, het loon lager, zijn ze minder tevreden over de aansluiting tussen opleiding en intredefunctie en minder tevreden over hun carrièreperspectieven. De subjectieve beoordeling van iemands functie is kennelijk niet geheel in lijn met de objectiveerbare situatie. Ook de verslechterde arbeidsmarktperspectieven hebben niet geleid tot een verandering in het het oordeel van mbo'ers groen over hun intredefunctie in de afgelopen vier jaar.

- In de waardering van mbo groen gediplomeerden over diverse aspecten van hun gevolgde opleiding - zoals de kwaliteit van de opleiding, examens, leraren, faciliteiten - is door de jaren heen grosso modo weinig verandering te zien. Toch heeft sinds 2010 een (licht) toenemende groep mbo groen gediplomeerden achteraf spijt van de keuze voor de gevolgde mbo groen opleiding. Waarschijnlijk heeft de spijt meer met het verslechterde arbeidsmarktperspectief te maken dan met de opleiding zelf. Bij alle mbo gediplomeerden heeft het verslechterde arbeidsmarktperspectief - ook onder hen is de intredewerkloosheid de laatste vier jaar sterk toegenomen - niet geleid tot een toename van het aandeel gediplomeerden dat achteraf spijt heeft van de gekozen opleiding.

- Sterke punten van het mbo groen zijn de sfeer op school, huisvesting en de bpv-begeleiding vanuit de bedrijven. In pedagogisch-didactisch opzicht, onder meer waar het gaat om de manier waarop leraren lesgeven, de manier van examineren en kwaliteit van examens is de laatste drie jaar lichte vooruitgang geboekt. Belangrijke verbeterpunten blijven de aansluiting met het hbo, het niveau en de diepgang van de opleidingen, de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden, de (studie)begeleiding en de bpv-begeleiding vanuit school (ondanks lichte vooruitgang op dit aspect in recente jaren).

Beschouwing

De intredewerkloosheid onder mbo groen gediplomeerden is in 2013 verder gestegen. Met de economische crisis als belangrijkste oorzaak is het arbeidsmarktperspectief van het groene mbo, net als in andere mbo-sectoren, in de afgelopen jaren sterk verminderd. In het rapport over de intredeposities in 2012 is echter bepleit dat er meer aan de hand is dan alleen de economische crisis, mede omdat het arbeidsmarktperspectief van het totale mbo overall beter is. Daar wordt gewezen op drie aandachtspunten.
Allereerst en meest voor de hand liggend zijn de inhoudelijke aspecten van de opleiding die voor verbetering vatbaar zijn. Het intredeonderzoek laat de door mbo'ers groen genoemde

verbeterpunten zien (zoals de aansluiting met het hbo en voorlichting over beroepsmogelijkheden), net als de sterke punten van het groene mbo (zoals de huisvesting en sfeer op school).
Ten tweede wordt gewezen op het optimaliseren van de afstemming tussen onderwijs en de vraagkant van de arbeidsmarkt. Diverse arbeidssectoren zijn van belang voor mbo groen gediplomeerden om werk te vinden na afronding van de studie, waaronder de groene topsectoren Agro & food en Tuinbouw & uitgangsmaterialen. In 2012 werd de vraag gesteld of de mbo-groen opleidingen wel voldoende 'in gesprek' zijn met onder meer de groene topsectoren. Ondanks de schijnbare grote behoefte aan personeel is in 2012 niet meer dan een vijfde van de mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na afstuderen werkzaam in één van beide topsectoren. We zien nu dat dit aandeel sterk is toegenomen: in 2013 zijn dat er drie op de tien. Is het onderwijs het gesprek met de vraagkant aangegaan? Wellicht wel. Het wijst er in ieder geval op dat het groene mbo belangrijker is geworden voor de personeelsvoorziening van de groene topsectoren. Mogelijk is de werkgelegenheid in de groene topsectoren gestegen en/of in de overige groene sectoren gedaald. De beduidend lagere werkloosheid onder de voor de groene topsectoren opgeleide mbo'ers groen ten opzichte van de overige mbo'ers groen ondersteunt deze veronderstelling. Misschien hebben in 2013 minder niet-groene mbo'ers een baan gevonden in de groene topsectoren dan in 2012 en is dat de verklaring dat meer mbo'ers groen in die sectoren een baan vinden. Hierover zijn geen gegevens bekend. Voor meer duidelijkheid over de kwaliteit van de afstemming tussen vraag en aanbod van arbeid in de groene topsectoren, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin, is nader arbeidsmarktonderzoek nodig. Pas dan kan ook de werkelijke significantie van de groene topsectoren voor het arbeidsmarktperspectief van toekomstige mbo groen gediplomeerden en vice versa worden aangetoond.
Ten derde wordt gewezen op de verschillende arbeidsmarktperspectieven tussen groepen mbo groen gediplomeerden. De opleiding Dierenartsassistent springt in het oog door een in recente jaren waargenomen daling van de werkgelegenheid voor dierenartsassistenten. Pas gediplomeerden komen moeilijk aan werk en de intredewerkloosheid is hoog. De gediplomeerden geven aan dat de opleiding te smal is. Bij een ruime arbeidsmarkt zijn beperkte uitwijkmogelijkheden naar andere beroepen en sectoren. Dierverzorging biedt bijvoorbeeld weinig uitkomst, omdat het arbeidsmarktperspectief voor dierverzorgers nog slechter is. Het ligt daarom voor de hand om de instroom in de opleiding Dierenartsassistent in de komende jaren meer in lijn te krijgen met de vraag op de arbeidsmarkt, dan wel het opleidingsbereik te verbreden.

Sinds 2008 hebben mbo-instellingen de wettelijke zorgplicht om alleen opleidingen aan te bieden met voldoende arbeidsmarktperspectief. De opleiding Dierenartsassistent laat goed zien waarom de ministeries van OCW en EZ belang hechten aan de zorgplicht arbeidsmarktperspectief. Het betreft in het voorbeeld echter een smalle opleiding. Een bekend tegengeluid van mbo-instellingen is dat veel opleidingen met een slecht arbeidmarktperspectief dermate breed zijn dat pas gediplomeerden goede uitwijkmogelijkheden hebben naar andere beroepen en sectoren. Bovendien hebben mbo-instellingen naast de zorgplicht arbeidsmarktperspectief ook te maken met de vrije toegankelijkheid van het onderwijs, de opvang van en zorg voor specifieke (zwakkere) doelgroepen in het onderwijs en bedrijfsecononomische doelmatigheidsafwegingen. Dat neemt niet weg dat overheid, mbo-instellingen en deelnemers allemaal belang hebben bij opleidingen met goede arbeidsmarktperspectieven.
Om de zorgplicht arbeidsmarktperspectief te kunnen naleven en handhaven zijn goede en actuele onderzoeksgegevens nodig. Deze zijn in toenemende mate en op een steeds gedetailleerder niveau voorhanden, zoals gegevens over de werkloosheid en de aansluiting tussen opleiding en intredefunctie uit dit onderzoek. Het gevaar bestaat dat kale cijfers zonder de juiste context verkeerd geïnterpreteerd kunnen worden. De arbeidsmarkt kan grillig zijn, onderhevig

aan conjunctuurgolven, afhankelijk van beleidsmaatregelen enzovoort. Bovendien hobbelt het onderwijs achter de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt aan. Een verandering in het onderwijs heeft immers pas effect op de gediplomeerden van een paar jaar later. Voor een betere interpretatie blijkt het vaak zinvol om arbeidsmarktgegevens over een langere tijdsperiode te meten en te analyseren. Mede om die reden voorziet het loopbaanonderzoek mbo groen gediplomeerden voor de tweede helft van 2014 in een trendstudie. In de trendstudie wordt alle sinds 2010 verzamelde informatie van het loopbaanonderzoek mbo groen gediplomeerden in samenhang geanalyseerd om trends in loopbanen te destilleren. Deze trends hebben betrekking bijvoorbeeld op de ontwikkeling in intredeposities, positieprofielen op geaggregeerd niveau, loopbaanpatronen of op mobiliteitsstromen tijdens de loopbaan. Waar mogelijk en zinvol wordt gebruik gemaakt van aanvullend datamateriaal, zoals historische gegevens over de intredeposities uit de BVE-monitor van ROA en eerder door STOAS uitgevoerd onderzoek naar de posities van mbo groen gediplomeerden in verschillende fasen van de loopbaan.

Bij de voornoemde zorgplicht arbeidsmarktperspectief gaat het specifiek om het arbeidsmarktperspectief van de gediplomeerde, van de beginnend beroepsbeoefenaar. Maar wat gebeurt er in de verdere loopbaan? Hoe wordt de weg naar volleerd beroepsbeoefenaar bewandeld? Behoudt de beginnend beroepsbeoefenaar zijn baan, stroomt hij/zij op naar een hogere functie, in dezelfde of een andere sector, enzovoort? Antwoorden op dit soort vragen geven beleidsrelevante informatie voor onder meer de (groene) branches en sectoren zelf. Maar ook voor het mbo biedt het interessante informatie. Want hoewel de directe invloed van het onderwijs gedurende de loopbaan geringer wordt (andere factoren spelen in toenemende mate een rol, zoals verhuizen, kinderen krijgen, enzovoort), verwerven de deelnemers in het mbo de loopbaancompetenties waarmee zij zich een weg op de arbeidsmarkt moeten banen. De loopbanen van mbo groen gediplomeerden weerspiegelen in ieder geval voor een deel het gevolgde onderwijs. Loopbaaninformatie biedt de mogelijkheid om ook op aspecten als loopbaancompetenties het onderwijs verder te verbeteren.
Met het loopbaanonderzoek mbo groen gediplomeerden worden gediplomeerden van opeenvolgende afstudeercohorten sinds 2010 systematisch gevolgd in hun intredeposities anderhalf jaar na afstuderen en hun verdere loopbanen. Daarbij worden telkens dezelfde respondenten benaderd, zodat individuele loopbaanpatronen getraceerd kunnen worden. Om een dergelijke opzet succesvol te kunnen uitvoeren, is bij de intredemeting anderhalf jaar na afstuderen een zo groot mogelijke respons wenselijk. Immers, door steekproefmortaliteit wordt de responsgroep met iedere volgende meting kleiner. Het is daarom een grote vooruitgang dat in het onderhavige intredeonderzoek van 2013, mede dankzij de inzet van Aequor en AOC Raad, een veel grotere responsgroep (1.385 mbo groen gediplomeerden) is gerealiseerd dan in eerdere jaren.

De gerealiseerde grotere responsgroep in dit intredeonderzoek 2013 maakt het mogelijk om de intredeposities en verdere loopbanen van mbo groen gediplomeerden op een gedetailleerder niveau te bekijken, bijvoorbeeld per aoc. Voor een aoc kan het in beeld hebben van de ‘eigen’ gediplomeerden in hun verdere loopbanen van waarde zijn. Daarom wordt de mogelijkheid onderzocht om samen met aoc’s een loopbaanpanel vorm te geven, waarbij aan zoveel mogelijk mbo groen gediplomeerden wordt gevraagd deel te nemen. Een dergelijk loopbaanpanel wordt ingezet voor het loopbaanonderzoek, maar kan bijvoorbeeld ook ingezet worden voor het alumnibeleid van een aoc. De gediplomeerden van nu zijn immers de werknemers en werkgevers van straks. Dat maakt hen waardevolle contacten voor de aoc, bijvoorbeeld als doelgroep voor contractactiviteiten, aanbieders van bpv-plekken en toekomstige bpv-begeleiders.

1 Inleiding

De aansluiting tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt
Voor mbo-instellingen is het relevant voldoende inzicht te hebben over de aansluiting tussen het aangeboden onderwijs en de vraag op de arbeidsmarkt. Hebben de opleidingen voldoende arbeidsmarktperspectief? Vinden schoolverlaters een baan? Zo ja, hoe is de aansluiting? Het aanbieden van opleidingen met voldoende arbeidsmarktperspectief is immers een taak (zorgplicht) voor mbo-instellingen. Onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen is de afgelopen jaren de arbeidsmarktrelevantie van beroepsopleidingen steeds meer van belang geworden. De crisis heeft ook voor hogere (intrede)werkloosheid gezorgd, waardoor opleidingen een beperkter arbeidsmarktperspectief kennen dan daarvoor. Tegelijkertijd is de vraag vanuit de overheid versterkt om macrodoelmatiger op te leiden.
Ten gevolge hiervan is in beleid en praktijk de behoefte aan valide en betrouwbare informatie over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt steeds meer gegroeid. Informatie die aanknopingspunten biedt voor bevestiging dan wel aanpassing van beleidsstrategieën en aanwijzingen geeft voor concrete verbeterpunten in de aansluiting.

Meerjarig programma onderzoekt de aansluiting voor mbo groen
Deze behoefte geldt voor het mbo in het algemeen, maar voor het mbo groen in het bijzonder. Om inzicht in de aansluitingproblematiek te geven, laat het ministerie van Economische Zaken een meerjarig onderzoeksprogramma voor het groene beroepsonderwijs uitvoeren. De aandacht van het onderzoeksprogramma richt zich vooralsnog primair op het mbo groen.
Het research Centrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) te Maastricht, het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) te Nijmegen en het Kenniscentrum bedrijfsleven beroepsonderwijs voor natuur, voedsel en leefomgeving (Aequor) te Ede geven in onderlinge afstemming invulling aan dit onderzoeksprogramma.

Het programma onderzoekt de ontwikkelingen aan de vraagkant van de arbeidsmarkt (Aequor) en levert systematische empirische informatie over de prestaties van het groene onderwijs, het externe rendement (ROA, KBA).[2] Het gaat hierbij om de intredeposities van mbo groen gediplomeerden, de ontwikkeling van die intredeposities door de jaren heen tengevolge van veranderingen op de arbeidsmarkt, èn de verdere loopbaanontwikkeling van betreffende schoolverlaters. In het kader van de zogenaamde Bve-monitor verzamelt ROA informatie over de positie van schoolverlaters anderhalf jaar na diplomering. Mede op basis daarvan maakt KBA verdiepende analyses van de intredeposities van mbo groen gediplomeerden en verzamelt KBA informatie over hun verdere loopbaan op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs.

De opzet – de koppeling van intredeonderzoek en longitudinaal loopbaanonderzoek - is uniek in zijn soort. Informatie over intredeposities van schoolverlaters is weliswaar een zeer belangrijke bouwsteen, maar inzichten over loopbanen van schoolverlaters over een langere periode leveren belangrijke aanvullende informatie over de prestaties van mbo-opleidingen in het algemeen

2 Voor systematische informatie over het interne rendement zie de mbo-benchmark die periodiek door de MBO-Raad wordt gepubliceerd, met daarin tevens gegevens over het interne rendement van AOC's en groene mbo opleidingen.

en over hun arbeidsmarktperspectief in het bijzonder. Hiermee wordt recht gedaan aan de doelstelling van mbo-opleidingen om adequaat voor te bereiden op een leer- en arbeidsloopbaan. Het doel van een mbo-opleiding is immers om de deelnemers van kennis en vaardigheden te voorzien die dienen als opstart voor een langdurige leer- en arbeidsloopbaan, voor het opleidingsberoep dan wel andersoortige functies in het arbeidsbestel.

Het loopbaanonderzoek beschrijft de carrièreontwikkeling van mbo groen gediplomeerden op verschillende meetmomenten: 1,5 jaar na diplomering (= intredepositie), 3,5 jaar, 6 jaar en 10 jaar na diplomering. Van meerdere afstudeercohorten wordt de loopbaan in beeld gebracht. Dit maakt het mogelijk om loopbaanontwikkelingen van diverse cohorten met elkaar te vergelijken. Rapportages over de intrede- en loopbaanonderzoeken worden verzorgd door KBA en gepubliceerd op: www.mbogroengediplomeerden.nl.

Intredeposities van mbo groen gediplomeerden

Onderzoek naar de intredeposities vormt een belangrijke bouwsteen in het onderzoeksprogramma. Jaarlijks vindt een enquête plaats onder circa 20 procent van een cohort gediplomeerde schoolverlaters van mbo groen. In 2013 heeft zich een belangrijke ontwikkeling voorgedaan: op initiatief van AOC Raad en Aequor - mede mogelijk gemaakt door ROA en KBA - is gerealiseerd dat de steekproef aanzienlijk is opgehoogd tot circa 70 procent.[3] De respons valt twee tot drie keer hoger uit dan in eerdere jaren, wat uitspraken op een gedetailleerder niveau mogelijk maakt.

Het voorliggende rapport gaat in op de intredeposities van mbo'ers groen in 2013 en op ontwikkelingen die zich daar in de afgelopen vier jaar hebben voorgedaan evenals de vergelijking tussen mbo'ers groen en alle mbo'ers. Dit rapport is het vierde rapport in een reeks die de intredeposities van gediplomeerden mbo groen bestudeert. Eerder zijn rapporten gemaakt over intredeposities in 2010, 2011 en 2012.[4]

De analyses zijn gebaseerd op de door ROA in het kader van de Bve-monitor verzamelde gegevens over gediplomeerde mbo'ers groen. Het rapport kan beschouwd worden als een specifiek op het groene mbo gerichte verdieping van de algemene – ook voor andere mbo-sectoren geldende – ROA publicatie.[5] Een meerwaarde is gelegen in de basis die het biedt voor het traceren van verdere ontwikkelingen in de loopbanen van betrokkenen. Daarbij ligt meerwaarde in de verdiepende analyses, met specifieke 'groene' elementen waarin onder meer dwarsverbanden tussen diverse variabelen zichtbaar worden.

Vraagstelling van het intredeonderzoek

Het intredeonderzoek beantwoordt *twee kernvragen*. Waar komen gediplomeerden van mbo groen terecht zo'n anderhalf jaar nadat ze hun mbo-diploma behaald hebben, oftewel wat zijn hun intredeposities op de arbeidsmarkt, in vervolgonderwijs of anderszins? Vervolgens zijn de verschillen tussen intredeposities van diverse afstudeercohorten interessant om te onderzoeken. De tweede kernvraag is: (hoe) veranderen de intredeposities door de jaren heen?

3 Wat gelijktijdig betekent dat de onderzoekpopulatie van dit afstudeercohort in toekomstig loopbaanonderzoek ook groter is.
4 Alle rapporten uit de reeks zijn te downloaden op www.mbogroengediplomeerden.nl
5 ROA (2014) Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2013.

In dit onderzoek naar intredeposities zijn deze kernvragen concreet uiteengelegd in de volgende vraagstellingen voor onderzoek.

1. In hoeverre zijn gediplomeerde mbo groen schoolverlaters gaan werken dan wel gaan ze verder met een vervolgopleiding?
2. In welke sectoren en branches komen degenen die gaan werken terecht en welke vervolgopleidingen zijn de doorstudeerders gaan volgen?
3. In hoeverre is voor groene mbo opleidingen sprake van arbeidsmarktdiscrepanties?
4. Hoe zit het met de kwalitatieve aansluiting tussen de genoten groene mbo opleiding en de intredefuncties waarin de gediplomeerden zijn geland?
5. Wat verwachten gediplomeerden zelf van hun toekomstige beroepsloopbaan?
6. Hoe ervaren gediplomeerden de voorbereiding van hun mbo groen opleiding op hun intredefunctie en op hun vervolgstudie?
7. In hoeverre is er sprake van verschillen tussen onderscheiden afstudeerrichtingen i.c. opleidingen binnen mbo groen en tussen verschillende groepen mbo groen gediplomeerden?
8. Hoe verhouden de intredeposities van mbo groen gediplomeerden zich tot die van gediplomeerden uit overige mbo sectoren?
9. Hoe verhouden de uitkomsten van het betreffende afstudeercohort zich tot voorgaande afstudeercohorten?

Opbouw van het rapport

De rapporten in de reeks over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden worden qua vormgeving en opbouw zo veel mogelijk gelijk gehouden, zodat deze optimaal dienst kunnen doen als naslagwerken. Bij het voorliggende rapport is ervoor gekozen om de belangrijkste resultaten beknopt te beschrijven en gedetailleerde informatie in tabelvorm in de bijlage (*Bijlage 3*) op te nemen.

Het rapport is in twee delen opgebouwd. In *deel I* wordt de ontwikkeling van intredeposities van mbo groen gediplomeerden in kaart gebracht. Het betreft de intredeposities van vier opeenvolgde afstudeercohorten, namelijk die in 2010 (afstudeercohort 2008-2009), 2011 (afstudeercohort 2009-2010), 2012 (afstudeercohort 2010-2011) en 2013 (afstudeercohort 2011-2012).[6]

Informatie over de opzet van het onderzoek is opgenomen in *Bijlage 1*. Inzicht in de samenstelling van de onderzoekspopulatie is van belang voor een correcte interpretatie van de onderzoeksresultaten die in de hoofdstukken gepresenteerd worden. In *Bijlage 2* wordt de onderzoekspopulatie beschreven en getypeerd naar een aantal opleidingskenmerken en persoonskenmerken. De in dit rapport gehanteerde indeling voor opleidingsrichtingen wordt in deze bijlage beschreven.

In *deel II* van dit rapport wordt vervolgens nader ingegaan op de intredeposities in 2013. Allereerst wordt ingegaan op de vraag wat de situatie is van de mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering. In hoeverre studeren de mbo'ers-groen of hebben ze de arbeidsmarkt betreden? *(hoofdstuk 3)*. Vervolgens wordt *(hoofdstuk 4)* uitgebreid aandacht besteed aan de intredefuncties van gediplomeerde mbo'ers groen die zijn gaan werken, de aansluiting met hun opleiding en hoe zij aankijken tegen hun verdere loopbaanontwikkeling. Het hoofdstuk daarna *(hoofdstuk 5)* is gewijd aan degenen die na diplomering vervolgonderwijs zijn gaan volgen. Daaropvolgend wordt ingegaan op de waardering door betrokkenen – zowel werkenden als doorstudeerders – van de door hen gevolgde groene mbo opleiding *(hoofdstuk 6)*.

6 Zie hiervoor eerdere rapportages uit de reeks over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden.
Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (diverse jaren). *"Intredeposities van mbo'ers-groen in [….]. Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering".* KBA Nijmegen.
Zie tevens www.mbogroengediplomeerden.nl.

Daarna wordt op kernpunten stil gestaan bij verschillen – op de onderzochte thema's - tussen gediplomeerden van de diverse (hoofd)opleidingsrichtingen van het mbo groen. Er worden typeringen van opleidingsrichtingen beschreven (*hoofdstuk 7*). Om de positie van mbo groen binnen het gehele mbo te kunnen duiden, wordt in het afsluitende hoofdstuk *(hoofdstuk 8)* op kernpunten een vergelijking gemaakt tussen de gediplomeerde mbo'ers uit de groene sector met het totale mbo.

In twee zogenoemde intermezzo's worden de uitkomsten van het intredeonderzoek nader beschouwd in relatie tot twee beleidsmatig relevante issues: de betekenis van mbo groen voor de twee groene topsectoren en de arbeidsmarktrelevantie van mbo opleidingen. In extra-analyses is een exercitie gepleegd om groene mbo-opleidingen en arbeidsmarktsectoren - met behulp van CBS gegevens - toe te wijzen aan topsectoren (intermezzo 1). Daarnaast worden beide indicatoren over de aansluiting– werkloosheid en match tussen opleiding en werk – in combinatie samen gebracht (intermezzo 2). We beschrijven dit voor het deel van de gediplomeerden dat zich voor de arbeidsmarkt beschikbaar stelt (beroepsbevolking). Dit wordt gedaan voor de verschillende opleidingsrichtingen.

Deel I
Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden

2 Vergelijking intredeposities in 2010 t/m 2013

In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling van intredeposities van mbo groen gediplomeerden in kaart gebracht. Het betreft de intredeposities van vier opeenvolgde afstudeercohorten, namelijk die in 2010 (afstudeercohort 2008-2009), 2011 (afstudeercohort 2009-2010), 2012 (afstudeercohort 2010-2011) en 2013 (afstudeercohort 2011-2012).[7] In deel II van deze rapportage wordt vervolgens nader ingegaan op de intredeposities in 2013. Door direct opeenvolgende cohorten van jaar tot jaar met elkaar te vergelijken kunnen mogelijke verschillen, trends en trendbreuken zichtbaar worden gemaakt.
Achtereenvolgens worden de volgende onderwerpen besproken; de samenstelling van de onderzoekspopulatie (paragraaf 2.1), de intredefuncties van werkenden (paragraaf 2.2), de vervolgopleidingen van doorstudeerders (paragraaf 2.3), de waardering van de mbo groen opleiding (paragraaf 2.4) en de vergelijking tussen mbo groen en het gehele mbo (paragraaf 2.5).

2.1 Samenstelling van de onderzoekspopulatie

Eind 2013 hebben 1.385 mbo groen gediplomeerden van afstudeercohort 2011-2012 deelgenomen aan het intredeonderzoek.[8] Dat is beduidend meer dan in de voorgaande jaren 2010 (n=646), 2011 (n=477) en 2012 (n=570). Het verschil wordt verklaard doordat de landelijke steekproef van circa 20 procent in 2013 is opgehoogd naar circa 70 procent.[9]

Wat opleidings- en persoonskenmerken betreft, verschillen de onderzoekspopulaties in de vier jaren weinig van elkaar (zie overzicht 2.1 in bijlage 3). Bij het afstudeercohort 2011-2012 zijn er voor het eerst iets meer vrouwen dan mannen.
AKA Voeding en leefomgeving wordt de laatste twee jaren apart opgenomen en niet meer bij de richting Groene ruimte en milieu. De onderzoekspopulatie van afstudeercohort 2011-2012 omvat een kleiner aandeel gediplomeerden Groene ruimte en milieu dan het voorgaande cohort (29% $\rightarrow$ 22%). Het aandeel gediplomeerden van Plant is de laatste twee jaren wat kleiner dan de jaren daarvoor (17-15% $\rightarrow$ 9-12%).

7 Zie hiervoor eerdere rapportages uit de reeks over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden.
Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (diverse jaren). *"Intredeposities van mbo'ers-groen in [….]. Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering".* KBA Nijmegen.
Zie ook. www.mbogroengediplomeerden.nl.

8 Een beschrijving van de onderzoekspopulatie is opgenomen in Bijlage 2.

9 Daarnaast hebben de AOC's de keuze om met een grotere steekproef van gediplomeerden van de eigen instelling aan het onderzoek deel te nemen. Voor de instelling wordt het daardoor mogelijk om resultaten op instellingsniveau te genereren. In 2013 hebben drie AOC's hiervan gebruik gemaakt.

Grafieken 2.1a en 2.1b laten de meest relevante kenmerken van de intredeposities, anderhalf jaar na diplomering, zien.

- De economische crisis van de afgelopen jaren is duidelijk zichtbaar: de intredewerkloosheid is tussen 2010 en 2013 jaarlijks flink opgelopen van 3,9% naar 7,1%, 9,6% en 12,6%.[10]
- Tegelijkertijd blijft het aandeel gediplomeerden dat werkzaam is door de jaren heen gelijk met circa 55 procent. Ook het aandeel dat studeert blijft stabiel tussen 20%-24%. Dat betekent dat de toename van de werkloosheid gepaard is gegaan met een daling van het aandeel gediplomeerden dat werk en studie combineert (deeltijd of duaal) (18% → 12%).

Grafiek 2.1a – Werkloosheid anderhalf jaar na diplomering

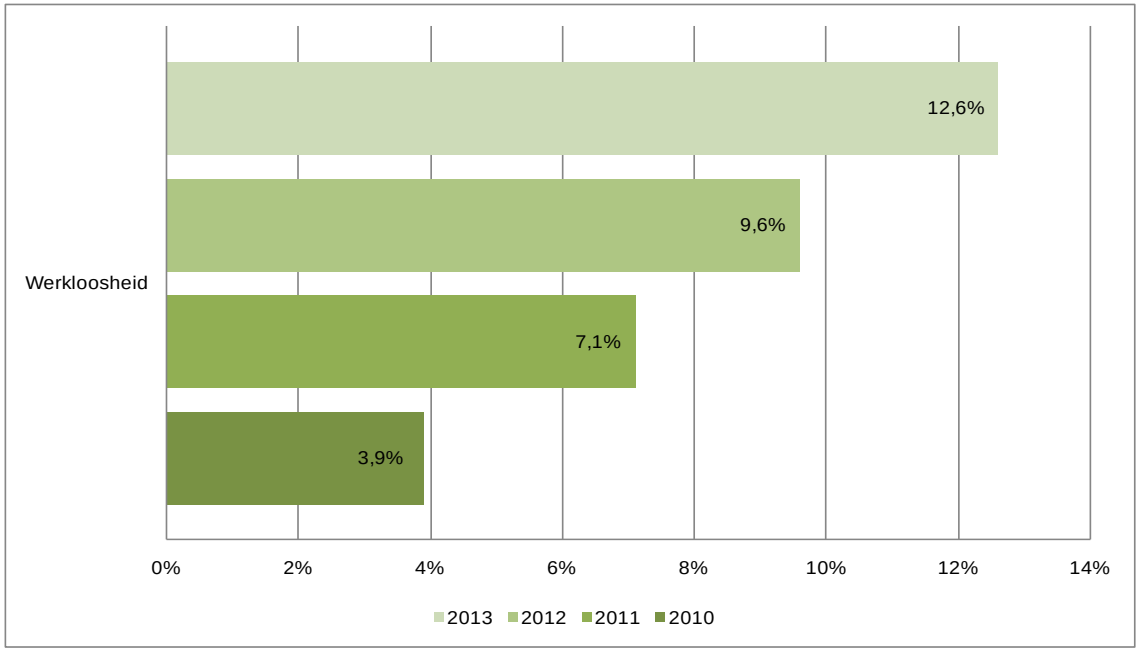

10 Definitie werkloosheid: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Gediplomeerden die als maatschappelijke positie anderhalf jaar na diplomering aan hebben gegeven student te zijn, worden niet meegerekend tot de beroepsbevolking.

Grafiek 2.1b – Maatschappelijke situatie anderhalf jaar na diplomering

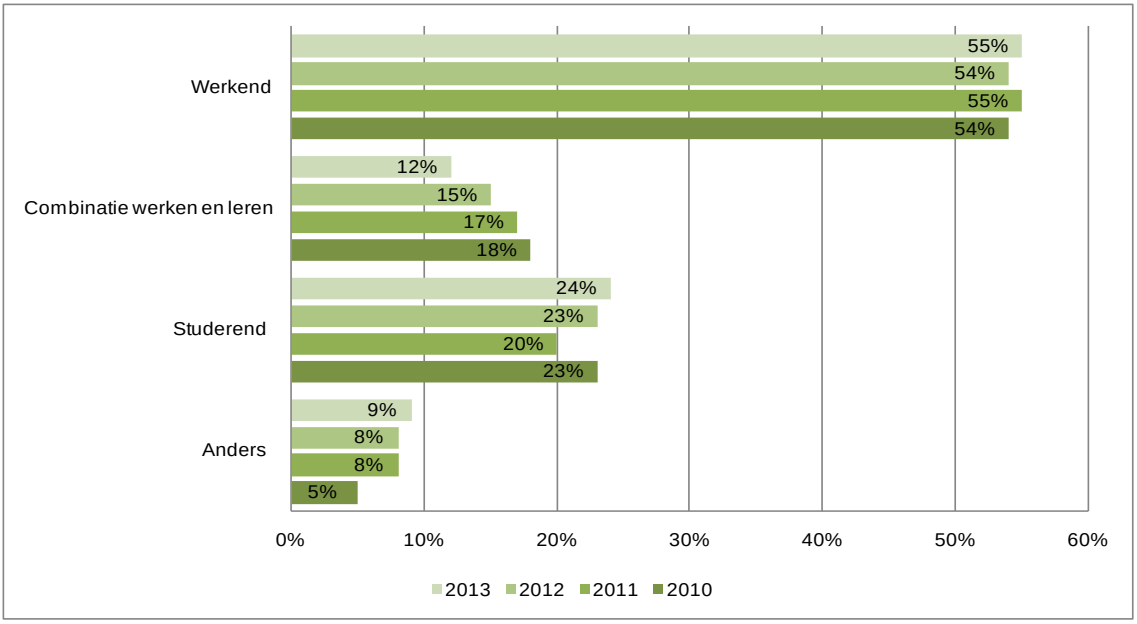

2.2 Intredefuncties van werkenden

In deze paragraaf wordt de ontwikkeling in intredefuncties van werkenden beschreven. Werkenden zijn hier gedefinieerd als de mbo groen gediplomeerden die op het intredemoment (circa anderhalf jaar na afstuderen) een betaalde baan hebben van minimaal 12 uur in de week én die op het intredemoment geen voltijds student zijn.

Intredesegmenten
Overzicht 2.2a (bijlage 3) vergelijkt op kernpunten de arbeidsmarktsegmenten waar werkenden hun intrede hebben gedaan.

- Ongeveer driekwart van de werkenden vindt de intredefunctie in een van de vijf sectoren zoals weergegeven in grafiek 2.2, de rest verspreidt zich over diverse andere sectoren.
- Opvallend is de toename afgelopen in de twee jaren van het aandeel werkenden in de industrie (21% in 2013), vooral binnen de sociale werkvoorziening (15% in 2013). Het betreft BBL gediplomeerden van 30 jaar of ouder met voornamelijk een opleiding op niveau 1 en 2. Mogelijk heeft dit te maken met speciale opleidingstrajecten die binnen deze branche met AOC's zijn opgezet.
- Er is sprake van een afname van het aandeel gediplomeerden dat komt te werken in de sector Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (o.a. landschapsverzorging) (20% in 2010 → 12% in 2013) en in de sector Advisering, onderzoek en overige specialistische dienstverlening (o.a. veterinaire dienstverlening) (11% in 2011 → 4% in 2013). Specifiek binnen de landschapsverzorging gaat het om de volgende ontwikkeling (16% → 17% → 13% → 10%) en binnen de veterinaire dienstverlening (5% → 9% →3% → 4%).

- Ongeveer driekwart van de gediplomeerden werkt de afgelopen twee onderzoeksjaren in de groene sector, in 2011 lag dat hoger op 81 procent (van het afstudeercohort 2008-2009 is dit niet bekend).
- Wat het beroepsniveau van de intredefunctie betreft is in 2013 voor het eerst gebruik gemaakt van de ISCO-classificatie.[11] Deze is niet 1-op-1 vergelijkbaar met de eerder gehanteerde SBC-classificatie. Om de ontwikkeling qua beroepsniveau tussen 2010-2012 door te trekken naar 2013 is de SBC-classificatie van 2010-2012 omgezet naar de ISCO-classificatie. Grafiek 2.3a laat een opvallende daling van het beroepsniveau zien in 2013: het aandeel dat werkzaam is op ISCO-1 is flink gestegen ten koste van ISCO-2.
  De mbo groen gediplomeerden zijn in 2013 vooral werkzaam op het beroepsniveau ISCO-niveau 2 (71%) voornamelijk in dienstverlenende en verkoop beroepen (28%), als geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers (23%) en als bedieningspersoneel van machines en installaties, assembleurs (12%). Verder werkt 18 procent op ISCO-niveau 1 in elementaire beroepen, 11 procent op ISCO-niveau 3 voornamelijk als technici en vakspecialisten en 1 procent op ISCO-niveau 4 in leidinggevende functies of intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen.

Grafiek 2.2 – Intredefuncties naar sector

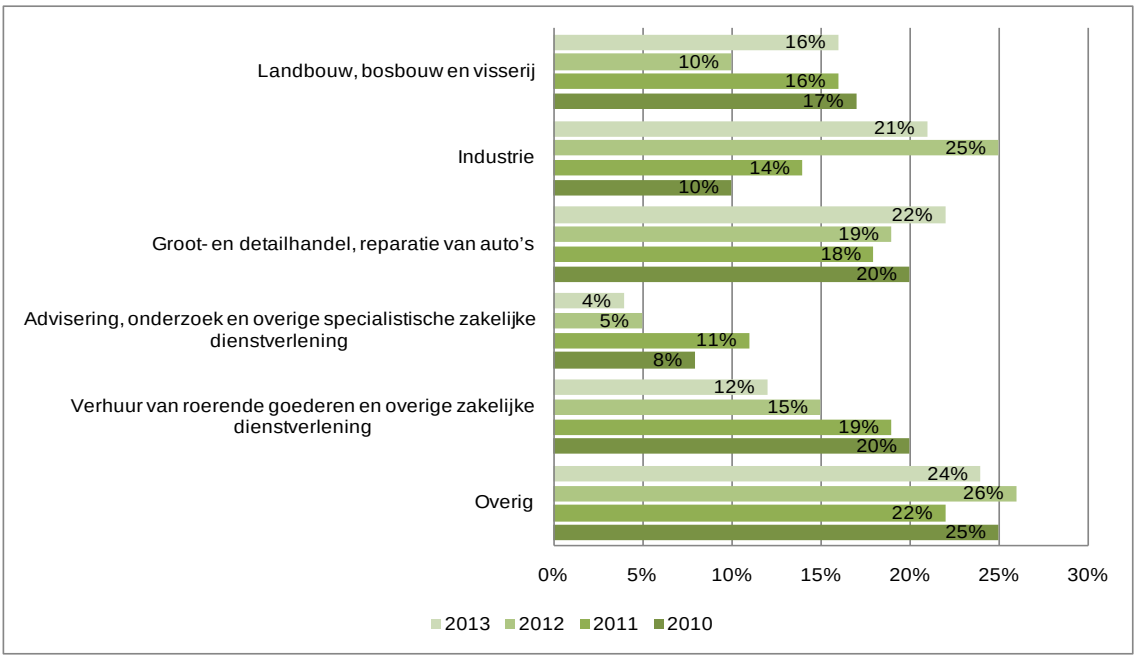

11 International Standard Classification of Occupations (ISCO). De ISCO is een classificatie van beroepen op grond van overeenkomst qua niveau en specialisatie van de benodigde vaardigheden om het beroep uit te oefenen.

Grafiek 2.3a – Intredefuncties naar ISCO-niveau

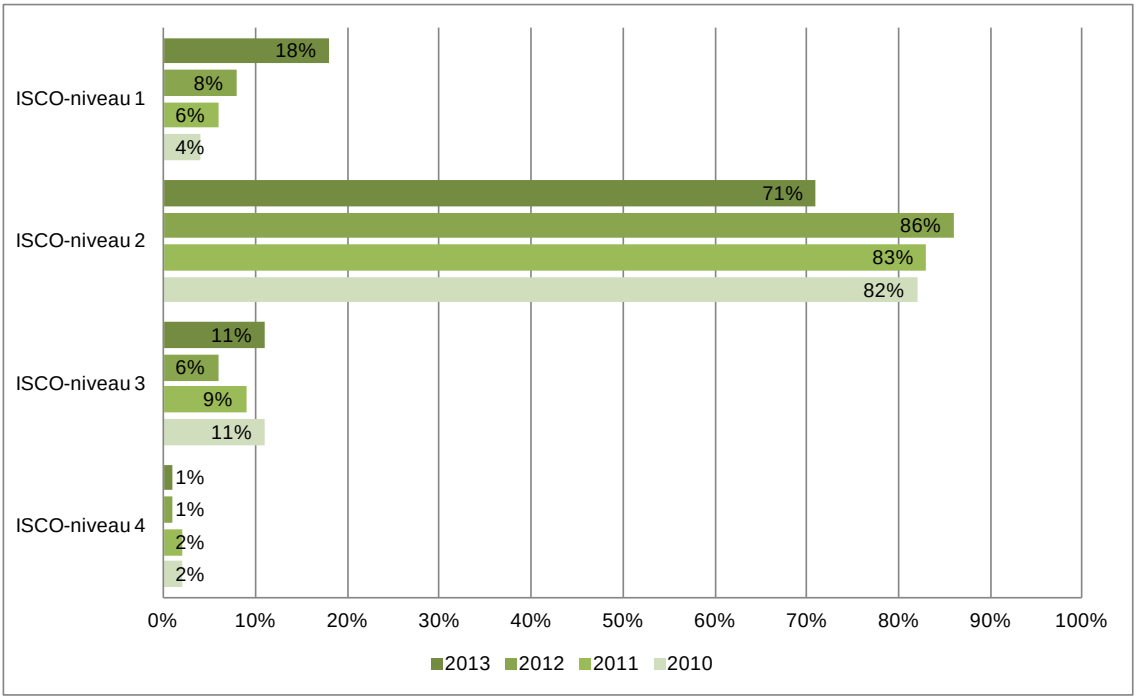

- Ongeveer 80 procent van de werkenden werkt de afgelopen jaren in loondienst (77% in 2013, in 2012 lag dat aandeel iets hoger op 83%).
- In 2013 hebben minder gediplomeerden een vaste baan (58%) in vergelijking met de drie voorgaande jaren (62%-64%) en is er vaker sprake van een tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan (10% in vergelijking met 5%-7%).
- Het gemiddelde bruto uurloon van de mbo groen gediplomeerden in hun intredefuncties bedraagt in 2013 € 9,26, vergelijkbaar met het gemiddelde in 2010 en 2011. In 2012 lag het gemiddelde bruto uurloon hoger op € 9,41.

De aansluiting tussen intredefuncties en de opleiding mbo groen

De aansluiting tussen intredefunctie en de gevolgde mbo groen opleiding is op een aantal kernpunten voor de vier afstudeercohorten weergegeven in overzicht 2.2b (bijlage 3). Grafiek 2.4 beschrijft de match tussen intredefunctie en opleiding qua richting en niveau.

- Over de jaren heen schommelt het aandeel werkenden waarbij sprake is van een *passende match* qua richting en niveau tussen 45% - 50%. In 2011 was er relatief iets vaker sprake van een passende match (56%).
- In 2012 en 2013 komt het vaker voor dat er *geen match* is tussen de gevolgde opleiding en de intredefunctie, het betreft ruim een kwart van de werkenden. In 2010 en 2011 ging het om ongeveer een vijfde van de werkenden.
- Bij ongeveer 60 procent van de werkenden is sprake van een match qua richting of *horizontale match* (passende match + niveaudiscrepantie). In 2011 was dit aandeel beduidend hoger dan in de drie andere jaren en ging het om driekwart van de werkenden.
- In 2010 en 2011 was er bij ongeveer 65 procent van de werkenden sprake van een match naar niveau of *verticale match* (passende match + richtingsdiscrepantie). Na een daling in 2012 (56%) is het aandeel in 2013 toegenomen (61%).

- Een vijfde van de werkenden ervaart bij hun intredefunctie in 2012 en 2013 een onderbenutting van hun kennis en vaardigheden. In 2011 was dat bij minder werkenden het geval (15%).
- Voor 2011 t/m 2013 geldt dat 11 á 12 procent van de werkende mbo groen gediplomeerden een tekortkoming van hun kennis en vaardigheden ervaart. Voor het onderzoeksjaar 2010 (cohort 2008-2009) is dit niet bekend.
- Over de jaren heen is niettemin circa driekwart van de werkende mbo groen gediplomeerden van mening dat de aansluiting in het algemeen redelijk of goed is. Een kwart vindt de aansluiting matig of slecht.

Grafiek 2.4 – Match tussen intredefunctie en opleiding qua richting en niveau[12]

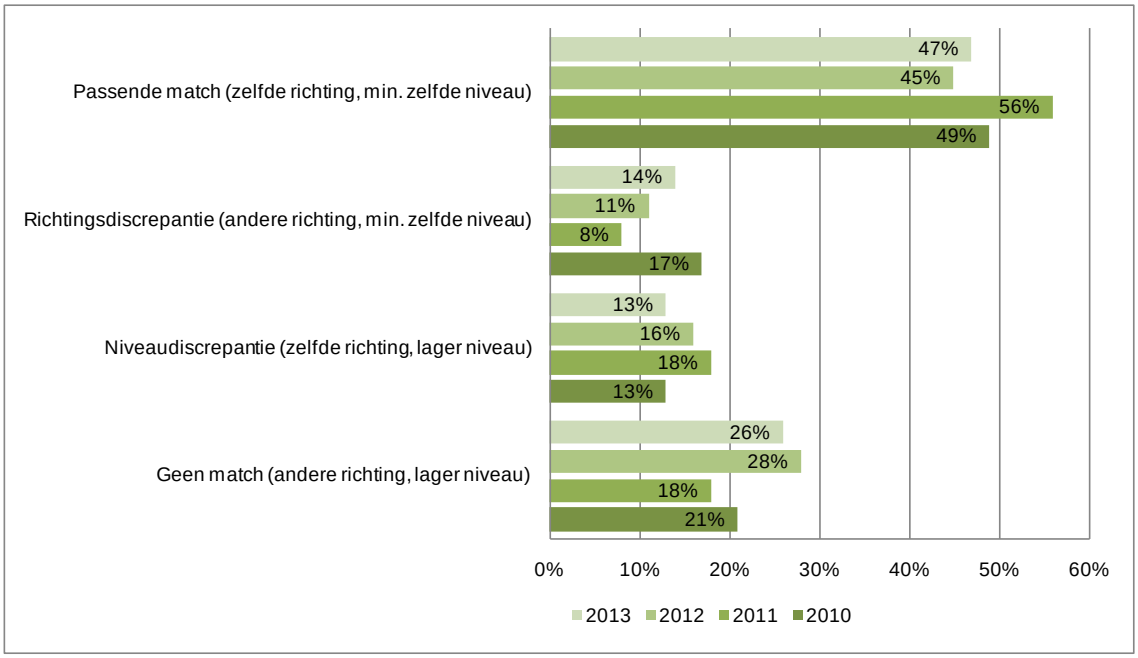

Perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling

In hoeverre zien mbo groen gediplomeerden perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling? Overzicht 2.2c (bijlage 3) vergelijkt de afstudeercohorten met elkaar op dit thema.

- Circa 65 procent van de werkenden wil werkzaam zijn of werkzaam blijven in de groene sector, aldus het oordeel van de werkenden uit de drie onderzochte afstudeercohorten (van afstudeercohort 2008-2009 is dit gegeven niet bekend).
- Ruim driekwart van hen die in de groene sector werkzaam zijn, wil in de toekomst ook in de groene sector blijven werken (74% in 2010, 80% in 2012, 79% in 2013).
- Bijna 40 procent van de werkenden uit alle vier afstudeercohorten zien veel of heel veel carrièremogelijkheden met hun intredefunctie. Het aandeel dat nauwelijks of beperkte carrièremogelijkheden ziet is onder werkenden van de afstudeercohorten 2010-2011 en 2011-

12 Passende aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten aan op de opleiding. Werkenden oefenen een intredefunctie uit waarvoor de werkgever de eigen of verwante gevolgde opleidingsrichting èn minimaal het gevolgde opleidingsniveau vereist.
Niveaudiscrepantie: niveau van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
Richtingdiscrepantie: richting van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intredefunctie sluiten niet aan op de opleiding.

2012 iets gestegen ten opzichte van de twee voorgaande cohorten (van circa 24% naar 30%-33%).
- Werkenden in de groene sector zien meer carrièremogelijkheden (in de onderzoeksjaren 2011 t/m 2013 zien respectievelijk 43%, 41% en 40% veel mogelijkheden) dan mbo'ers groen die niet in de groene sector werken.
- Het aandeel werkenden dat deelneemt aan cursussen en bedrijfsopleidingen in de eerste anderhalf jaar na diplomering schommelt de afgelopen jaren tussen 43 en 54 procent. Deze worden de laatste drie jaren in ongeveer 70 procent van de gevallen door de werkgever betaald – in 2010 betrof het nog 65 procent.

2.3 Vervolgopleidingen van doorstudeerders

Soort vervolgopleiding en aansluiting met mbo groen
Doorstudeerders zijn mbo groen gediplomeerden die direct of vrijwel direct na het afstuderen een (vervolg)opleiding zijn gaan volgen (in voltijd of in combinatie met werk).
- Bijna 40 procent van de mbo groen gediplomeerden studeert door, maar van het laatste onderzochte cohort 2011-2012 ligt dat aandeel iets lager op 35 procent. De meeste (maar niet alle!) doorstudeerders zijn op het intredemoment nog bezig met de vervolgopleiding.

Grafiek 2.5 en overzicht 2.3 (bijlage 3) toont de vervolgopleidingen van doorstudeerders van de vier onderzochte afstudeercohorten. Het overzicht 2.3 toont tevens het oordeel van de doorstudeerders over de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding.
- Er zijn geen heel duidelijke stijgende of dalende trends in de keuze van doorstudeerders voor de type vervolgopleidingen, het betreft voornamelijk schommelingen in de keuzes.
- Gemiddeld kiest ruim 50 tot 60 procent voor een vervolgopleiding op het mbo en rond 40 procent op het hbo.
- Over de jaren heen kiest ongeveer een derde voor een vervolgopleiding in mbo groen. 15 tot 20 procent kiest voor doorstuderen in het hbo groen.
- Wel lijken doorstudeerders in de loop van de jaren vaker voor een niet-groene (mbo of hbo) vervolgopleiding te kiezen (26% → 35% → 38% → 41%).[13]

- De aansluiting in het algemeen tussen de mbo groen opleiding en de vervolgopleiding wordt door doorstudeerders uit de vier afstudeercohorten gelijk beoordeeld: circa een derde noemt deze goed, een derde redelijk en een derde matig of slecht (zie grafiek 2.6).
- Het meest positief zijn de doorstudeerders naar mbo groen. Ongeveer de helft vindt deze aansluiting met hun gevolgde opleiding goed.
- Over de aansluiting met het groene hbo zijn doorstudeerders duidelijk minder positief. Tevens heeft de positieve ontwikkeling tussen 2010 en 2012 zich gekeerd in 2013 (oordeel aansluiting met hbo groen is goed 14% → 27% → 33% → 15%)

13 Hierbij dient opgemerkt dient te worden dat het percentage doorstudeerders waarvan de richting van de vervolgopleiding onbekend is, over de jaren fluctueert.

Grafiek 2.5 – Vervolgopleidingen van doorstudeerders na afgeronde opleiding mbo groen

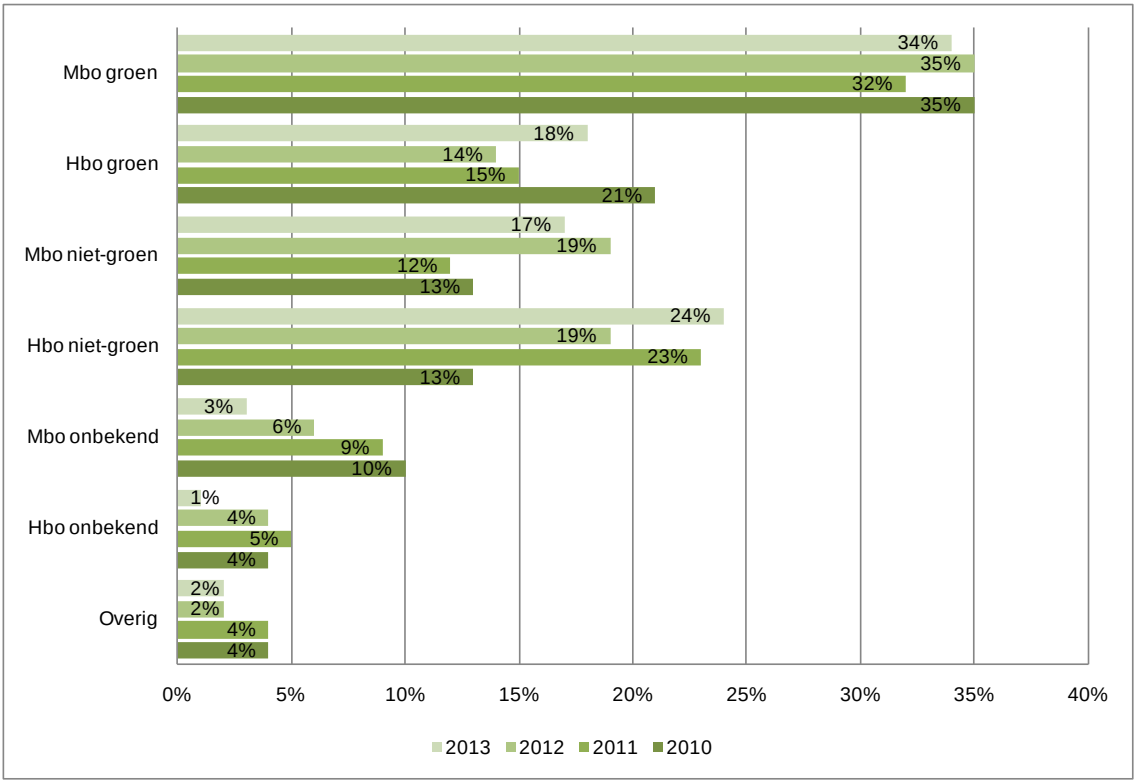

Grafiek 2.6 – Aansluiting in het algemeen tussen opleiding mbo groen en vervolgonderwijs

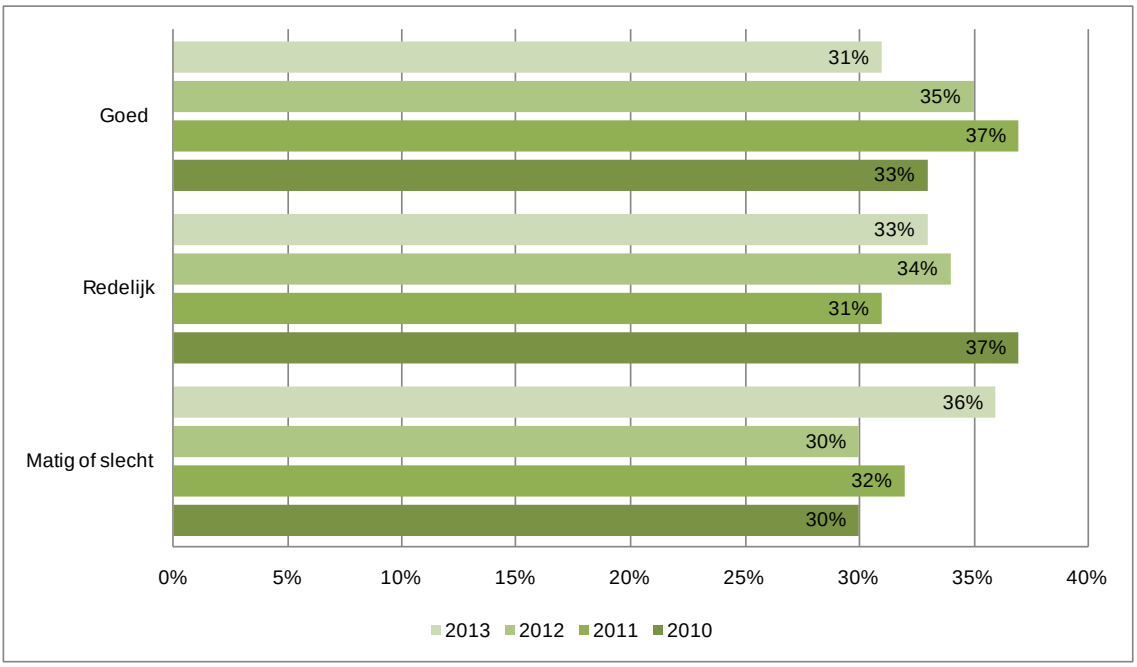

2.4 Waardering van de mbo groen opleiding

De mbo groen opleidingen zijn gewaardeerd door *alle* gediplomeerden uit de vier onderzoekspopulaties, met andere woorden door werkenden én doorstudeerders.

Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten
Overzicht 2.4a (bijlage 3) toont het oordeel van de totale groep gediplomeerden (niet uitgesplitst voor de subgroepen werkenden en doorstudeerders) over de mbo groen opleiding om als basis te dienen voor vervolgtrajecten.

- Een stabiele groep van 37 à 38 procent van de gediplomeerden vindt de gevolgde opleiding een goede basis om te starten op de arbeidsmarkt.
- Ongeveer de helft van de gediplomeerden vindt dat de opleiding een goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen (49%-55%).

Overzicht 2.4a toont ook het oordeel van de gediplomeerden over diverse dimensies van hun genoten opleiding.

- Circa een kwart tot 30 procent van de gediplomeerden van de vier afstudeercohorten vindt de opleiding te smal. Een iets groter deel van circa 30 procent vindt de opleiding echter te breed.
- 37 à 39 procent van de gediplomeerden vindt dat de opleiding te weinig diepgang heeft. In verhouding minder gediplomeerden, ongeveer 20 tot 25 procent vindt dat de opleiding te veel diepgang heeft.
- Een groot deel van de gediplomeerden van de vier cohorten, rond 40 procent, vindt de mbo groen opleiding te makkelijk. Ongeveer 20 procent vindt echter dat de moeilijkheidsgraad te hoog lag.
- Rond 30 procent van de gediplomeerden vindt de genoten opleiding te theoretisch en circa 20 procent vindt de opleiding te praktijkgericht.
- Een derde vindt dat de opleiding te weinig keuzemogelijkheden biedt en circa 20 procent meent dat die er juist te veel zijn.
- Circa 70 procent van de gediplomeerden van de vier afstudeercohorten zou achteraf voor dezelfde opleiding kiezen. Bij het afstudeercohort 2011-2012 ligt dit aandeel wel het laagste (67%). Ongeveer 20 procent zou achteraf een andere opleiding kiezen, 10 procent zou helemaal niet zijn gaan studeren.

Concrete aspecten van de mbo groen opleiding
Overzicht 2.4b (bijlage 3) laat zien hoe mbo groen gediplomeerden van de vier afstudeercohorten concrete aspecten van hun opleiding waarderen.

- In vergelijking met de afgestudeerden 2008-2009 zijn de daarop volgende cohorten iets meer tevreden over de meeste aspecten van hun opleiding.
  Een derde van mening dat de opleiding uitdagend is met betrekking tot het niveau (27% → 35% → 36% → 34%) en een groeiende groep meent en dat de examens en opdrachten zeer pittig zijn (20% → 23% → 26% →28%). Ongeveer de helft van de gediplomeerden van de laatste drie afstudeercohorten is positief over de manier waarop leraren lesgeven (39% → 51% → 49% → 49%), de manier van examineren (41% → 46% → 50% → 47%) en de kwaliteit van examens (41% → 46% → 48% → 45%).
- Mbo groen gediplomeerden zijn de afgelopen jaren het meest tevreden over de sfeer op school (60% → 67% → 63% → 67%) en de huisvesting (50% → 55% → 57% → 58%).

- Belangrijke verbeterpunten blijven de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden (tevreden is 28% → 35% → 34% → 34%) en de (studie)begeleiding (tevreden is 32% → 39% → 42% → 38%). Bijna 30 procent van de gediplomeerden over dit laatste punt ontevreden.

De bpv-periode in de mbo groen opleiding
De waardering van de mbo groen gediplomeerden met betrekking tot de bpv-periode is weergegeven in overzicht 2.4c (bijlage 3).
- Het vinden van een bpv-plaats heeft voor de meerderheid van de gediplomeerden geen problemen opgeleverd (circa 85% en 81% van het meest recente afstudeercohort 2011-2012).
- Tijdens de bpv-periode komen de diverse aspecten van het beroep voldoende aan bod, aldus de meerderheid van ongeveer 80 procent van de gediplomeerden.
- 65 procent van de gediplomeerden van alle vier de cohorten is tevreden of zeer tevreden over de kwaliteit van de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf. Over de kwaliteit van de bpv-begeleiding vanuit school is men duidelijk minder tevreden. Echter, de laatste twee onderzochte afstudeercohorten zijn hierover wel iets positiever dan de eerste twee onderzochte cohorten (circa 30% → circa 35% - zeer - tevreden).

2.5 Mbo groen vergeleken met het gehele mbo

Op een aantal kernpunten zijn de intredeposities van mbo groen gediplomeerden vergeleken met die van alle mbo gediplomeerden.

Arbeidsmarktdiscrepanties: doelmatigheid
- Het werkloosheidspercentage van zowel de mbo groen als van alle mbo gediplomeerden is afgelopen jaren gestegen. De werkloosheid van de mbo groen gediplomeerden is sterker gestegen en inmiddels hoger (3,9% → 7,1% → 9,6% → 12,6%) dan die onder alle mbo gediplomeerden (5,6% → 7,0% → 7,8% → 10,5%).
- De match tussen opleiding en functie qua richting (horizontale match) ligt voor de mbo groen rond 60 procent, met een hoger percentage in 2011 (62% → 74% → 61% → 60%). Ook de match qua niveau (verticale match) schommelt rond dat percentage, kende een daling in 2012 en is in 2013 weer licht toegenomen (66% → 64% → 57% → 61%).
  Voor het totale mbo geldt dat zowel de horizontale match (72% → 77% → 75% → 74%) als de verticale match (75% → 72% → 71% → 72%) beter zijn. Dat houdt in dat gediplomeerden van het mbo groen in de vier onderzoeksjaren minder vaak een functie vinden in de eigen of verwante opleidingsrichting of op minimaal het eigen opleidingsniveau in vergelijking met het totale mbo.
- Het gemiddelde bruto uurloon van de mbo groen gediplomeerden in 2013 bedraagt € 9,26 en is vergelijkbaar met 2010 en 2011, in 2012 lag het hoger. Evenals voorgaande jaren blijft het achter bij het gemiddelde van de mbo gediplomeerden (€ 10,66 in 2013).
- In 2013 werken de mbo groen gediplomeerden, evenals in 2011 en 2012, vaker bij mkb-bedrijven (met minder dan 250 werknemers) (70%) dan de mbo gediplomeerden (57%).
- Evenals voorgaande jaren is ongeveer tweederde van zowel de mbo groen, als alle mbo gediplomeerden tevreden met de intredefunctie.

Inhoudelijke aansluiting tussen mbo opleiding en intredefunctie

- De meerderheid van zowel de mbo groen als alle mbo gediplomeerden meent dat de gevolgde opleiding redelijk tot goed aansluit op de intredefunctie. De mbo groen gediplomeerden (76% → 72% →76% → 74%) zijn iets minder positief dan alle mbo gediplomeerden (80% → 78% → 80% → 79%).
- Op specifieke punten zijn de mbo groen en mbo gediplomeerden minder positief. Volgens circa 40 procent biedt de opleiding een goede basis om te starten op de arbeidsmarkt en volgens 50 procent biedt deze een basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Verschillen tussen de mbo groen en mbo gediplomeerden zijn hier het laatste jaar kleiner geworden.
  Mbo groen gediplomeerden zijn in 2013, evenals in de voorgaande jaren, minder positief in vergelijking met alle mbo gediplomeerden wanneer gevraagd wordt of de functie (veel) goede carrièremogelijkheden biedt (38% vs. 47%) en of de kennis en vaardigheden in de huidige functie worden benut (55% vs. 61%).

Doorstroom naar vervolgopleidingen

- Voor alle vier de onderzoeksjaren geldt dat naar verhouding minder mbo groen gediplomeerden doorstromen naar het vervolgonderwijs in vergelijking met alle mbo gediplomeerden. Het gaat om ongeveer 45 procent van de mbo gediplomeerden en om 35 tot 40 procent van de mbo groen gediplomeerden. De doorstroom is in 2013 het laagst (mbo groen 35% en mbo 42%).
- De mbo groen gediplomeerden stromen in 2012 en 2013 vaker door naar een andere mbo (BOL niveau 3/4) vervolgopleiding dan alle mbo gediplomeerden. Het aantal mbo groen doorstromers naar het hbo fluctueert de afgelopen jaren (38% → 43% → 37% → 44%) en ligt gemiddeld iets lager dan de hbo-doorstroom van alle mbo gediplomeerden (44% → 46% → 47% → 45%).
- Ongeveer 70 procent van zowel de mbo groen – als alle mbo – gediplomeerden vindt de aansluiting van de mbo opleiding op de vervolgopleiding redelijk tot goed. In 2013 zijn de mbo groen gediplomeerden iets minder positief (70% → 68% → 69% → 64%). Voor het totale mbo is de ontwikkeling stabieler (75% → 69% → 71% → 70%).

Kwaliteit van de mbo opleiding

- Over het algemeen verschillen de oordelen van de mbo groen gediplomeerden van de afstudeercohorten 2008-2009, 2009-2010, 2010-2011 en 2011-2012 over de diverse kwaliteitsaspecten van de opleiding weinig van die van alle mbo gediplomeerden.
- Het grootste deel van de mbo groen (circa 70%) en mbo gediplomeerden (circa 80%) zou achteraf voor dezelfde opleiding kiezen.
- Een groot deel van de mbo groen gediplomeerden is kritisch over de genoemde kwaliteitsaspecten. De afgelopen jaren menen ongeveer vier op de tien mbo groen en ook alle mbo gediplomeerden dat de gevolgde opleiding te makkelijk is geweest. Ruim een derde tot 40 procent van hen meent dat de opleiding te weinig diepgang heeft. Slechts een derde meent dat de opleiding qua niveau uitdagend is.
- In de vier onderzoeksjaren is ongeveer de helft van de mbo groen gediplomeerden tevreden over de manier waarop leraren lesgeven en de manier van examineren. Circa vier op de tien gediplomeerden is tevreden over de (studie)begeleiding. Het minst positief – slechts een derde van de gediplomeerden – is men over de voorlichting over studie en beroepsmogelijkheden. Mbo groen gediplomeerden zijn in de vier onderzoeksjaren iets positiever over de

sfeer die zij op hun school hebben ervaren, in het bijzonder in 2013 (mbo groen 60% → 67% → 63% → 67% en alle mbo gediplomeerden 56% → 61% → 56% → 57%).

- Tweederde van de mbo groen en mbo gediplomeerden is tevreden over de begeleiding tijdens de bpv vanuit het bedrijf. Over de begeleiding vanuit school is men de afgelopen jaren minder tevreden, al is de tevredenheid hierover onder mbo groen gediplomeerden wel gestegen (29% → 31% → 38% → 35%). Alle mbo gediplomeerden zijn op dit punt iets meer tevreden dan die uit mbo groen (41% in de vier jaren).

Deel II
Intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2013

3 Anderhalf jaar na diplomering: werken of doorstuderen?

Wat doen de mbo groen gediplomeerden na hun opleiding? Wat is hun positie anderhalf jaar na diplomering? Werken ze? Studeren ze in een vervolgopleiding? Of zijn ze werkloos? In dit hoofdstuk beschrijven we kort hun intredepositie in 2013 en focussen in de navolgende hoofdstukken op de werkenden en de doorstudeerders.
De intredeposities anno 2013 hebben betrekking op een onderzoekspopulatie van 1385 respondenten, mbo groen gediplomeerden uit het afstudeercohort 2011-2012.

Situatie anderhalf jaar na diplomering
Anderhalf jaar na diplomering werkt meer dan de helft (55%) van de mbo groen gediplomeerden. 24 procent studeert en 12 procent combineert werken en leren. De rest (9%) doet iets anders, deze categorie bevat vooral werklozen / werkzoekenden, maar ook inactieven.

Overzicht 3.1 (bijlage 3) geeft de situatie anderhalf jaar na diplomering weer, afgezet tegen diverse opleidings- en persoonskenmerken. Daaruit volgt een herkenbaar patroon.
Relatief vaker *werkend* zijn:
- gediplomeerden uit de opleidingsrichtingen Voeding (72%) en AKA (81%);
- gediplomeerden uit de BBL (78%);
- gediplomeerden op niveau 1 (72%);
- mannelijke gediplomeerden (62%);
- gediplomeerden ouder dan 23 jaar (77%-83%).

Relatief vaker *doorstuderend* zijn:
- gediplomeerden uit de opleidingsrichtingen Dierverzorging algemeen (51%), Dier recreatie, sport en gezelschap (42%), Dierenartsassistent (43%) en Bloem, groene detailhandel en design (41%);
- gediplomeerden uit de BOL (47%);
- gediplomeerden op niveau 2 (38%) en 4 (44%);
- vrouwelijke gediplomeerden (41%);
- gediplomeerden tot en met 21 jaar (53%) en van 22-23 (36%).

De *werkloosheid* anderhalf jaar na diplomering bedraagt 12,6 procent eind 2013.[14]
Er bestaan grote verschillen in het werkloosheidspercentage per opleidingsrichting. De werkloosheid is het laagste voor gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier productie (2,1%), Plant (4,6%), AKA V&L (6,5%) en Voeding (8,3%). Grote werkloosheid is zichtbaar onder gediplomeerden van de andere richtingen binnen Dier: Dierverzorging algemeen (29,7%), Dier recreatie, sport en gezelschap (22,9%) en Dierenartsassistent (18,2%) (zie overzicht 3.2).

14 Definitie werkloosheid: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Gediplomeerden die als maatschappelijke positie anderhalf jaar na diplomering aan hebben gegeven wederom student te zijn, worden niet meegerekend tot de beroepsbevolking.

'Werkenden' en 'doorstudeerders'

Het volgende hoofdstuk 4 richt zich op de mbo groen gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering betaald werk hebben van minstens 12 uur per week, al dan niet in combinatie met een duale of deeltijdopleiding: we noemen hen de 'werkenden' (n=700). Voltijds studenten worden nooit tot de werkenden gerekend.

Het daaropvolgende hoofdstuk 5 richt zich op de 'doorstudeerders', ofwel de mbo groen gediplomeerden die na het afstuderen voor een vervolgopleiding hebben gekozen (n=463). Het gaat om zowel voltijd, deeltijd als om duale varianten.[15]

15 Er zit overlap tussen de groepen 'werkenden' en 'doorstudeerders'. De overlap betreft vooral gediplomeerden die anderhalf jaar na afstuderen meer dan 12 uur per week werken én een vervolgopleiding (in deeltijd of duaal verband) volgen.

4 Intredefuncties van werkenden

Werkenden worden gedefinieerd als diegenen die ten tijde van het onderzoek minimaal 12 uur per week betaald werk hebben en die niet voltijds studeren.[16] In dit onderzoek gaat het om 700 respondenten.
Dit hoofdstuk behandelt hun intredefuncties in 2013 circa anderhalf jaar na afstuderen. Eerst wordt ingegaan op de vraag in welke segmenten van de arbeidsmarkt mbo groen gediplomeerden na anderhalf jaar terecht gekomen zijn en wat de kenmerken zijn van hun functies (paragraaf 4.1). Daarna wordt de aansluiting tussen deze intredefuncties en de door hen gevolgde mbo groen opleiding beschreven (paragraaf 4.2). Afsluitend komt de vraag aan de orde hoe zij zelf aankijken tegen hun verdere loopbaan- en competentieontwikkeling (paragraaf 4.3).

De belangrijkste resultaten worden beknopt beschreven. Meer gedetailleerde informatie is in tabelvorm opgenomen in bijlage 3.

4.1 Intredesegmenten op de arbeidsmarkt

Mbo groen gediplomeerden zijn anderhalf jaar na afstuderen uitgewaaierd over een breed spectrum van verschillende arbeidsmarktsegmenten. We typeren deze aan de hand van de sectoren, branches, groene en niet-groene domeinen en soorten functies waarin zij terechtgekomen zijn.

Sectoren, branches en groene domeinen

- Circa 70 procent van de gediplomeerden werkt in de volgende vier sectoren: groot- en detailhandel, reparatie van auto's (22%), industrie (21%), landbouw, bosbouw en visserij (16%) en verhuur van roerende goederen en verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (12%). Voor een volledig overzicht van de sectoren en branches zie overzicht 4.1 in bijlage 3.[17]
- In deze sectoren wordt vooral in de volgende branches gewerkt: sociale werkvoorziening (15%), landschapsverzorging (10%), bloemen- en plantenwinkels, tuincentra of dierenwinkels (9%).
- Ongeveer driekwart van de mbo groen gediplomeerden geeft zelf aan werkzaam te zijn in de groene sector. Zij werken vooral in de domeinen Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie (23%) en Dier (18%) (zie overzichten 4.2a en 4.2b in bijlage 3 voor de beschrijving en gegevens van de domeinen).[18]
- 23 procent van de werkenden in de groene sector geeft aan dat er bij het bedrijf waar zij werkzaam zijn sprake is van uitbreiding van kernactiviteiten met nieuwe activiteiten (bijvoorbeeld in het kader van multifunctionele landbouw). Agrarisch natuurbeheer en landschapsbeheer wordt hierbij het meeste genoemd. Overzicht 4.3 (bijlage 3) laat zien op welke gebieden de uitbreiding van activiteiten betrekking heeft.

16 Conform de ROA-definitie in de Bve-monitor.
17 Voor de indeling in sectoren en branches is gebruik gemaakt van de CBS-classificatie SBI 2008.
18 Werkzaam zijn in een groen domein betekent niet automatisch dat de respondent werkzaam is in een groene functie. Omgekeerd kan een respondent ook een groene functie bekleden in een niet-groen domein.

Intermezzo 1 – Mbo groen en topsectoren

De groene onderwijsinstellingen hebben de ambitie om de opleidingscentra te zijn op het gebied van duurzame innovatie en willen daarmee blijvend bijdragen aan het succes van de Nederlandse topsectoren Agro en food en Tuinbouw en uitgangsmaterialen. De overheid heeft deze sectoren aangewezen als cruciale leveranciers voor de Nederlandse economie. De groene onderwijskolom is een belangrijke toeleverancier van kennis en arbeidskrachten die het succes voor de toekomst mede helpt realiseren (http://www.aocraad.nl/topsectoren/).

Hoe groot is het aandeel mbo groen gediplomeerden dat voor deze topsectoren is opgeleid? En hoeveel gediplomeerden van het mbo groen werken in de topsectoren? Om hiervan op basis van het intredeonderzoek een indicatie te geven, is op grond van CBS gegevens en in overleg met Aequor a) een afbakening gemaakt van de topsectoren op de arbeidsmarkt en zijn b) groene mbo-opleidingen toe gewezen aan (één van) de topsectoren (zie daarvoor overzicht 4.3a in bijlage 3).

- *Van de werkende mbo groen gediplomeerden is 40 procent opgeleid voor één van de twee groene topsectoren: 16 procent voor Agro en food en 24 procent voor Tuinbouw en uitgangsmaterialen (zie overzicht 4.3b).*
- *30 procent van de werkende mbo groen gediplomeerden werkt in één van de groene topsectoren; in Agro en food (19%) of Tuinbouw en uitgangsmaterialen (11%) (zie overzicht 4.3c).*
- *Van de werkenden die opgeleid zijn in een domein dat tot een groene topsector gerekend kan worden, blijkt de helft anderhalf jaar na afstuderen ook werkzaam te zijn in een groene topsector.*
- *Van de werkenden die in een ander domein zijn opgeleid werkt 16 procent in een van de groene topsectoren (zie overzicht 4.3d, overzicht 4.3e geeft hiervan een gedetailleerd beeld per opleidings- en werkdomein).*
- *De voor de groene topsectoren opgeleide gediplomeerden zijn anderhalf jaar na afstuderen minder vaak werkloos dan de overige mbo groen gediplomeerden (ca. 7% vs. 16%, zie overzicht 4.3f).*

Beroepsgroepen
De functies die de mbo groen gediplomeerden in de diverse sectoren en domeinen uitoefenen zijn ingedeeld volgens de internationale beroepenclassificatie, de ISCO 2008.[19] De ISCO is een classificatie van beroepen op grond van overeenkomst qua niveau en specialisatie van de benodigde vaardigheden om het beroep uit te oefenen.
Overzicht 4.4 beschrijft de zogenaamde 'skill levels', of wel de niveaus die volgens de definities van de ISCO samenhangen met de vaardigheden die nodig zijn om de tot de unit groups behorende beroepen te kunnen uitoefenen.[20] Bovendien geeft dit overzicht een indeling van de onderliggende beroepsgroepen ('major groups' en 'submajorgroups'). (Zie overzicht 2.2a in bijlage 3 voor een overzicht van alleen het niveau of de beroepsgroep. In de overzichten 4.5a en 4.5b zijn respectievelijk de sectoren en domeinen waarin de gediplomeerden werkzaam zijn afgezet tegen het beroepsniveau (ISCO-niveau)).

- De mbo groen gediplomeerden zijn vooral werkzaam op het beroepsniveau ISCO-niveau 2 (71%). Zij werken hier voornamelijk in dienstverlenende en verkoop beroepen (28%), als geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers (23%) en als bedieningspersoneel van machines en installaties, assembleurs (12%).
- 18 procent werkt op ISCO-niveau 1 in elementaire beroepen, veelal in de industrie of landschapsverzorging.
- 11 procent werkt op ISCO-niveau 3 als technici en vakspecialisten (10%).
- 1 procent werkt op ISCO-niveau 4 in leidinggevende functies of intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen.

Intredesegmenten per opleidingsrichting en niveau
Wat is de bestemming op de arbeidsmarkt van startende mbo groen gediplomeerden uit de verschillende opleidingsrichtingen en van verschillende opleidingsniveaus? De overzichten 4.6a, 4.6b, 4.7a en 4.7b in bijlage 3 geven de intredebestemming van de verschillende opleidingsrichtingen. De overzichten 4.8a, 4.8b, 4.9a en 4.9b beschreven dat per opleidingsniveau.

Gediplomeerden in de opleidingsrichting:
- *Voeding* werken vooral in de industrie (64%), in het bijbehorende groene domein (62%) en op het beroepsniveau ISCO-niveau 2 (75%) veelal als bedieningspersoneel van machines en installaties (45%).
- *Dierverzorging algemeen* werken voornamelijk in de groot- en detailhandel (31%) en andere dan de vier grote sectoren (38%), in het bijbehorende domein van recreatie-, gezelschapsdieren (38%) of niet groene domeinen (42%) en op het beroepsniveau ISCO-niveau 2 (76%) als dienstverlenend personeel en verkopers (52%).
- *Dier: productie* werken vooral in de landbouw, bosbouw en visserij (72%), in het bijbehorende domein productiedieren (70%) en op het beroepsniveau ISCO-niveau 2 (87%) als geschoold personeel – veehouders (63%).
- *Dier: recreatie, sport en gezelschap* werken voor een groot deel in de groot- en detailhandel (29%) en voor meer dan de helft in andere dan de vier grote sectoren (57%). Ze werken voornamelijk in het bijbehorende domein (47%) of in niet groene domeinen (40%) en vooral op het beroepsniveau ISCO-niveau 2 (75%) als dienstverlenend en verkooppersoneel (67%).

19 International Standard Classification of Occupations (ISCO).
20 Unit groups, de meest gedetailleerde beschreven beroepsgroepen.

- *Dierenartsassistent* werken voor ruim een derde in de groot- en detailhandel (35%) en vooral in andere dan de vier grote sectoren (61%). Een derde werkt in niet-groene domeinen (33%) en meer dan de helft in het domein recreatie-, gezelschapsdieren (56%). Zij werken op het beroepsniveau ISCO-niveau 2 (48%) als dienstverlenend en verkooppersoneel (43%) of niveau 3 (46%) als veterinair technici en dierenartsassistenten (43%).
- *Plant* werken voor de helft in de sector landbouw, bosbouw en visserij, verspreid over de domeinen Plant (27%), grond, infra en loonwerk (30%), groene ruimte, natuur, milieu en recreatie (10%) en niet groene domeinen (18%). Zij werken merendeels op beroepsniveau ISCO-niveau 2 (77%) als tuinder of akkerbouwer (26%) of als bedieningspersoneel van mobiele installaties (29%).
- *Natuur, groene ruimte en milieu* werken in de sector verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (=voornamelijk landschapsverzorging) (42%), het eigen domein (77%), en op beroepsniveau ISCO-niveau 1 (25%) als ongeschoolde, hulparbeiders in de land- en tuinbouw en ISCO-niveau 2 (68%) als hoveniers, tuinders en kwekers (45%).
- *Bloem, groene detailhandel en vormgeving* werken in de groot- en detailhandel (88%), in het eigen domein bloemen en groene detailhandel (56%), en in beroepen op beroepsniveau ISCO-niveau 2 (93%) vooral als verkoper in winkels (67%).
- *AKA V&L* werken meestal in de industrie (m.n. sociale werkvoorziening) (67%), in niet-groene domeinen (56%), en in elementaire beroepen op ISCO-niveau 1 (54%) en niveau 2 (44%).

Kenmerken van de intredefunctie

We beschrijven de intredefuncties van mbo groen gediplomeerden nader aan de hand van het type werkzaamheden en enkele andere kenmerken als salaris en type aanstelling (zie o.a. overzichten 2.2a, 4.10, 4.11 en 4.12 in bijlage 3).

Van de totale groep werkenden:

- Zijn de volgende werkzaamheden typerend voor hun intredefuncties: dienst en service verlenen en bedienen (33%), aanleggen, onderhouden en beheren (31%), zorgen en behandelen plant, dier, mens (31%), verkopen en handelen (27%), bewerken en verwerken (26%) en leidinggeven en managen (25%);
- Geeft 29 procent in de intredefunctie leiding aan anderen;
- Heeft de meerderheid een vaste aanstelling (58%) of een tijdelijke aanstelling met uitzicht op een vaste baan (25%);
- Werkt 77 procent in loondienst, 3 procent als zelfstandige/freelancer en heeft 13 procent een ander niet nader gespecificeerd dienstverband.
- Werkt 35 procent in een bedrijf met een personeelsomvang van minder dan 10 personen, 28 procent in een bedrijf met 10 tot 100 personen en 38 procent in een bedrijf met meer dan 100 personen;
- Ligt het gemiddelde bruto maandinkomen op € 1.341 en het bruto uurloon op € 9,26.

Naar opleidingsrichting beschouwd valt op dat:

- Er vaker een vaste aanstelling is voor gediplomeerden van de opleidingsrichtingen AKA V&L (90%), Voeding (83%) en Plant (77%);
- Er vaker gewerkt wordt met een tijdelijke aanstelling door gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier recreatie, sport en gezelschap (62%), Dierenartsassistent (59%), Dierverzorging algemeen (57%) en Bloem, groene detailhandel en vormgeving (54%);
- Het gemiddelde bruto uurloon het hoogste is voor gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Voeding (€ 13,49), Plant (€ 10,51) en AKA V&L (€ 10,22).[21] Het laagst is het voor gediplomeerden van Dierverzorging algemeen (€ 6,11) en Bloem, groene detailhandel en vormgeving (€ 7,22) (zie overzicht 7.2 in bijlage 3).

4.2 De aansluiting tussen intredefuncties en mbo groen

In de voorgaande paragraaf stond het arbeidsdomein (sectoren en beroepen), waar intredende mbo groen gediplomeerden werkzaam zijn, centraal. Daarnaast is uiteraard de vraag van belang in hoeverre hun intredefuncties aansluiten op de gevolgde mbo groen opleiding: de kwalitatieve aansluiting tussen opleiding en functie.

Oordeel over de aansluiting in het algemeen

- Driekwart van de werkende mbo groen gediplomeerden noemt zelf de aansluiting in het algemeen tussen gevolgde opleiding en intredefunctie voldoende (43%) of goed (31%) een kwart matig (15%) of slecht (11%) (zie overzicht 4.13 in bijlage 3).
- De gediplomeerden in de richting Voeding zijn het meest positief: 90 procent vindt de aansluiting voldoende of goed. Gediplomeerden uit de richtingen Dierverzorging algemeen en Dier recreatie, sport en gezelschap zijn het meest negatief, waarbij 39 procent en 43 procent de aansluiting matig of slecht beoordeelt.

Arbeidsmarktdiscrepanties: de match naar niveau en richting

- Bij iets minder dan de helft van de werkenden (47%) is er sprake van een *passende match* qua richting èn niveau. Zij oefenen een intredefunctie uit waarvoor de werkgever de eigen of verwante gevolgde opleidingsrichting èn minimaal het gevolgde opleidingsniveau vereist.
- Bij 60 procent van de werkenden is er sprake van een *horizontale match*. Deze groep heeft een functie die qua richting passend is met de gevolgde opleiding. Het gebrek aan werk in het eigen vakgebied en andere redenen zijn de voornaamste redenen waarom werkenden niet in een qua richting aansluitende functie werken.
- Bij 61 procent van de werkenden is er sprake van een *verticale match*. De functie is voor hen passend qua niveau.
- Bij een kwart van de gediplomeerden is sprake van *geen match* d.w.z. een functie op een lager niveau en in een andere richting (zie overzicht 4.14 in bijlage 3).

- Er is vaker sprake van een *passende match* bij gediplomeerden van Dier productie (64%), Plant (58%) en Natuur, groene ruimte en milieu (55%).
- Bij gediplomeerden van deze opleidingen is er vaker sprake van een *horizontale match* (respectievelijk 73%, 74% en 71%) in vergelijking met andere opleidingen.

21 Het hogere gemiddelde brutouurloon van gediplomeerden AKA V&L lijkt vooral verklaard te worden door de hogere leeftijd van deze groep gediplomeerden (leeftijdsklasse 40-64 jaar). Een groot deel van deze gediplomeerden is werkzaam in de industrie (sociale werkvoorziening).

- Bij gediplomeerden van de opleiding Dier productie is bovendien het meest vaak sprake van een *verticale match* (82%).
- In negatieve zin springen de opleiding Dierverzorging algemeen, Dier recreatie, sport en gezelschap en AKA voeding en leefomgeving eruit, gezien de slechtere match qua richting als niveau. In respectievelijk 52%, 37% en 41% is er sprake van *geen match*. Het gebrek aan werk is vooral voor gediplomeerden Dierenartsassistent reden waarom zij in een functie werken die niet direct bij de gevolgde opleiding past (zie overzicht 7.4 in bijlage 3).
- De match qua niveau (=verticale match) tussen de gevolgde opleiding mbo groen en de intredefunctie is het beste bij gediplomeerden op opleidingsniveau 4 (72%), en het minste voor gediplomeerden op niveau 1 (37%)
- Bij de match qua richting is er weinig onderscheid tussen de opleidingsniveaus 2, 3 en 4: 56 tot 65 procent oefent een functie uit in de eigen of verwante richting (=horizontale match). Op niveau 1 is dit bij 48 procent van de gediplomeerden het geval (overzicht 4.15 in bijlage 3).

De benutting van kennis en vaardigheden in de intredefunctie

In hoeverre is er een match tussen de specifieke kennis en vaardigheden die de mbo groen gediplomeerden bezitten en de kennis en vaardigheden die vereist zijn in hun intredefuncties? Over diverse kennis- en vaardigheidsaspecten zijn de gediplomeerden gevraagd welk (beheersing)niveau vereist is in de huidige functie en over welk (beheersing)niveau zij zelf zeggen te beschikken.[22] Door de resultaten met elkaar te vergelijken, zijn vier uitersten mogelijk, in het volgende schema uitgebeeld. Deze paragraaf beschrijft aanwijzingen voor onderbenutting (ook wel overkwalificatie genoemd) en tekortkomingen.

Schema 4.1 – Match vereiste kennis en vaardigheden van gediplomeerde en intredefunctie

		Kennis en vaardigheden gediplomeerde:	
		Niet aanwezig	*Wel aanwezig*
Kennis en vaardigheden intredefunctie:	*Niet vereist*		ONDERBENUTTING
	Wel vereist	TEKORTKOMING	MATCH

Sprake van onderbenutting van beschikbare kennis en vaardigheden?

- De meerderheid (55%) van de werkende mbo groen gediplomeerden is van mening dat zijn of haar kennis en vaardigheden in behoorlijke tot sterke mate worden benut.
- Eén op de vijf werkenden (19%) voelt een bepaalde mate van onderbenutting aan kennis en vaardigheden bij de uitvoering van de intredefunctie (zie overzicht 4.16).
- Er is vooral sprake van onderbenutting bij gediplomeerden van Dierverzorging (29%), Dier recreatie, sport, gezelschap (33%) en Dierenartsassistent (31%). Het minste bij gediplomeerden van Voeding (7%), Dier productie (9%) en Natuur, groene ruimte en milieu (11%) (zie overzicht 4.16 in bijlage 3).

22 Schaal van matig (1) tot uitmuntend (5).

Sprake van tekortkomingen in kennis en vaardigheden vereist in de intredefunctie?

- Er is in minder gevallen sprake van tekortkomingen dan van onderbenutting van kennis en vaardigheden (zie overzicht 4.18 in bijlage 3).
- 11 procent van de werkenden is van mening dat kennis en vaardigheden in behoorlijke of sterke mate tekort schieten voor de huidige functie.
- Vooral gediplomeerden van Bloem, groene detailhandel en vormgeving (20%) geven aan dat hun kennis en vaardigheden tekort schieten.
- Gediplomeerden van Plant (7%) hebben het minst vaak het gevoel dat ze tekortschieten voor hun huidige functie (zie overzicht 4.17 in bijlage 3).

Detaillering van onderbenutting en tekortkomingen

Het is interessant om te weten op welke aspecten sprake is van onderbenutting, dan wel tekortkomingen. Aan de gediplomeerden is daarom een serie van kennis- en vaardigheidsaspecten voorgelegd en gevraagd: 1) welk niveau is vereist in uw huidige functie? en 2) wat is uw eigen niveau? Van onderbenutting is sprake wanneer het eigen niveau duidelijk boven het vereiste niveau ligt. Van een tekortkoming is sprake wanneer het eigen niveau duidelijk onder het vereiste niveau ligt.

- Overzicht 4.19 in bijlage 3 geeft allereerst aan dat het geschetste beeld van onderbenutting en tekortkomingen iets genuanceerd dient te worden: het betreft per aspect vooral lichte onderbenutting en lichte tekortkomingen.
- Van *duidelijke tekortkomingen* is in beperkte mate sprake, meestal bij minder dan één op de twintig gediplomeerden (5%). Specifiek wordt inzicht in de bedrijfsvoering genoemd (5% ervaart hier een duidelijke tekortkoming).
- Indien ook '*lichte' tekortkomingen* worden meegeteld, dan blijkt ongeveer een vijfde van de gediplomeerden tekortkomingen te ervaren op het gebied van vakkennis (25%), het toepassen van kennis en technieken in de praktijk (21%), oplossen van problemen (22%) en nauwkeurigheid en zorgvuldigheid (21%).
- Van *duidelijke onderbenutting* is vaker sprake. Op enkele aspecten na wordt dat door meer dan één op de twintig gediplomeerden (5%) ervaren. Het vaakst ervaren de werkenden dat zij meer kennis en vaardigheden hebben betreffende schrijfvaardigheid (18%), vreemde talen (17%) en inzicht in ICT (14%) dan vereist is voor hun functie.

4.3 Perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling

Het programma van loopbaanonderzoek is gericht op het systematisch volgen vanaf de start op de arbeidsmarkt met als hoofdvraag welke patronen zich in de verdere loopbanen van de mbo groen gediplomeerden ontwikkelen.
In het intredeonderzoek zijn de starters al gevraagd naar het loopbaan- en competentieontwikkelingsperspectief dat zij zelf in hun intredefunctie ervaren. Bovendien is gevraagd in welke mate zij de groene sector als interessante sector zien om in te - blijven - werken.

In de groene sector willen werken

- 79 procent van de werkenden in de groene sector wil hier zeker in blijven werken, 16 procent twijfelt en 5 procent wil er niet meer in werken.
- Een positief gegeven, dat in mindere mate geldt voor werkenden in de specifieke groene domeinen Bloemen en groen detailhandel (25% wil er misschien blijven werken) en Voedsel (24% wil er misschien blijven werken).
- Van de werkenden die niet in de groene sector werken is 19 procent geïnteresseerd in een baan in de groene sector, en zou 29 procent dat misschien overwegen (zie overzicht 4.20 bijlage 3).

Carrièremogelijkheden

- 40 procent van de werkenden in de groene sector ziet veel tot heel veel carrièremogelijkheden in hun intredefunctie. 30 procent ziet echter nauwelijks of beperkt mogelijkheden.
- Vooral mbo groen gediplomeerden die in de domeinen Voedsel (46%), Productiedieren (55%), Bloemen en groene detailhandel (47%) werken, zien voor zich zelf veel carrièremogelijkheden.
- Degenen die niet in de groene sector werken zien gemiddeld genomen minder carrièremogelijkheden in vergelijking met hen die wel in de groene sector werken (44% ziet nauwelijks of beperkt mogelijkheden). Zij oefenen wellicht een functie uit die door het niet-groene karakter minder goed past bij hun verworven competenties, waardoor de mogelijkheden om carrière te maken ook minder perspectiefrijk zijn (zie overzicht 4.21 bijlage 3).

Loopbaan- en competentieontwikkeling

- De helft van de werkende mbo groen gediplomeerden is van mening dat de werkgever hen stimuleert in de loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden en hen mogelijkheden biedt om op de werkplek te leren. In iets mindere mate biedt de werkgever daar ook voldoende scholingsmogelijkheden toe (43%).
- 60 tot 70 procent van de werkenden werkt zelf aan het vergroten van zijn of haar kennis en vaardigheden, denkt na over het werk over vijf jaar en is bereid om aan scholing te doen. Men geeft minder vaak aan zelf het initiatief te nemen voor scholingsactiviteiten (42%) (zie overzicht 4.22 bijlage 3).

5 Vervolgopleidingen van doorstudeerders

Doorstudeerders zijn mbo groen gediplomeerden die direct na afronding van hun mbo groen opleiding een vervolgopleiding gaan volgen. Het betreft 463 respondenten uit het onderzoek.

5.1 Vervolgopleidingen

- 35 procent van de mbo groen gediplomeerden studeert door.
- 54 procent van deze doorstudeerders doet dat in het mbo en 43 procent in het hbo.
- Doorstuderen in het mbo wordt twee keer zo vaak in het groene gedaan (34%) dan in het niet-groene mbo (17%). Doorstuderen in het hbo wordt juist vaker in het niet-groene (24%) dan in het groene (18%) gedaan.
- Ruim de helft van de doorstudeerders kiest voor een groene vervolgopleiding (52%), 41 procent voor een niet-groene vervolgopleiding.[23]
- De doorstroom naar het groene onderwijs komt het meest voor bij de opleidingsrichtingen Dierverzorging[24] (68%) en Dier productie (79%). Meer dan de helft van de doorstromers met een opleiding Bloem, groene detailhandel en vormgeving (59%) kiest voor een niet-groene vervolgopleiding (zie overzicht 5.1 in bijlage 3).

Vervolgopleiding nog steeds volgen?

- Het merendeel (82%) van de doorstudeerders volgt de vervolgopleiding eind 2013 nog steeds. 6 procent heeft een diploma of certificaat behaald en 13 procent van de doorstudeerders is met de vervolgopleiding gestopt.
- De respondenten geven diverse redenen voor het feit dat zij met de vervolgopleiding gestopt zijn. Het meest wordt genoemd dat ze de vervolgopleiding te moeilijk of te specialistisch vonden (33%) en dat ze onvoldoende gemotiveerd waren (28%) (zie overzicht 5.2 in bijlage 3).

5.2 De aansluiting met mbo groen

- Bijna een derde van de doorstudeerders vindt de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding goed. Nog eens ruim een derde beoordeelt deze als redelijk. De overige 36 procent noemt de aansluiting als matig of slecht (zie overzicht 5.3 in bijlage 3).
- Het meest positief is men over de aansluiting bij de ‘interne’ doorstroom naar het mbo groen (78% vindt dit als redelijk of goed, ter vergelijking: bij de aansluiting met het niet-groene mbo betreft het 66%).

23 Voor 4 procent van de doorstudeerders is wel bekend of de vervolgopleiding in het mbo of hbo ligt, maar is de richting niet bekend en kan niet bepaald worden of het groene of niet-groene vervolgopleidingen betreft. 2 procent kiest een andere opleiding.

24 Het betreft voornamelijk gediplomeerden van niveau 2.

- De aansluiting met het hbo wordt minder goed beoordeeld dan die met het mbo. Ook bij de aansluiting met het hbo is die met het groene hbo (61% redelijk of goed) beter dan die met het niet-groene hbo (40% redelijk of goed) (zie overzicht 5.3 in bijlage 3).
- De aansluiting met het vervolgonderwijs wordt vooral problematisch ervaren door doorstromers van de opleidingsrichtingen Bloem, groene detailhandel en vormgeving en Dier recreatie, sport en gezelschap. Respectievelijk 48 en 42 procent van deze doorstromers vindt de aansluiting matig of slecht (gemiddeld voor alle richtingen gaat het om 36 procent).
- Bij Dier recreatie, sport en gezelschap wordt dat vooral veroorzaakt door degenen die de aansluiting met een niet-groene mbo opleiding als minder goed ervaren (matig of slecht 53%). Ook bij de doorstromers van Bloem, groene detailhandel en vormgeving lijkt een verklaring te liggen in slechtere aansluiting bij doorstroom naar niet-groen onderwijs, zowel mbo als hbo (matig of slecht 50% en 76%) (zie overzicht 5.4 in bijlage 3).

De aansluiting met:[25]
- het *groene mbo* is het meest problematisch voor doorstromers van de opleidingsrichting Plant (42% matig of slecht);
- het *groene hbo* is het meest problematisch voor doorstromers met een opleiding in de richting Natuur, groene ruimte en milieu (50%) en het minst voor doorstromers met een opleiding Dierenartsassistent (20%);
- het *niet-groene mbo* is het meest problematisch voor doorstromers van de opleiding Dier recreatie, sport en gezelschap (53%) en Bloem, groene detailhandel en vormgeving (50%) en het minst voor doorstromers van Natuur, groene ruimte en milieu (10%);
- het *niet-groene hbo* is het meest problematisch voor doorstromers van Bloem, groene detailhandel en vormgeving (76%) (zie overzicht 5.4 in bijlage 3).

25 Alleen die gevallen waarbij het aantal gediplomeerden ‘n’ groter is dan 5 worden in de analyse meegenomen.

6 Waardering van de mbo groen opleiding

Hoe waarderen de gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering de door hen gevolgde mbo groen opleiding? In de beantwoording van deze vraag wordt binnen de totale groep mbo groen gediplomeerden (n= max. 1385) onderscheid gemaakt tussen de groep werkenden met een baan van minstens 12 uur per week (n= max. 700) en de groep doorstudeerders (n= max. 463).[26]

6.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

- Zowel werkenden als doorstudeerders zijn niet heel positief zijn over de basis die de mbo groen opleiding biedt voor een start op de arbeidsmarkt: 22% vindt de opleiding geen goede basis om te starten op de arbeidsmarkt, 37% is neutraal in zijn of haar oordeel en volgens 41 procent geeft de opleiding hiervoor (in tamelijk of sterke mate) een goede basis.
- Beduidend positiever is men over de mate waarin de gevolgde opleiding een goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen (werkenden 51%, doorstudeerders 57%) (zie overzicht 6.1 in bijlage 3).

6.2 Oordeel over de mbo groen opleiding

Oordeel over opleidingsdimensies

- De mbo groen gediplomeerden geven geen uniform en eenduidig oordeel over de diverse dimensies van hun gevolgde opleiding. Meest opvallend is dat circa 40 procent vindt dat de opleiding te weinig diepgang heeft en te makkelijk is.
- Verder vindt circa 30 procent de gevolgde opleiding te smal is, maar ook te breed is, te theoretisch is en dat de opleiding te weinig keuzemogelijkheden heeft.
- Circa 20 tot 25 procent is echter van mening dat de opleiding te veel diepgang heeft, te moeilijk is en te veel keuze mogelijkheden kent.
- Doorstudeerders vinden de opleiding vaker te breed (41%) in vergelijking met de werkenden (31%) (zie overzicht 6.2 in bijlage 3).

In overzichten 6.3 en 6.4 (bijlage 3) zijn uitsplitsingen gemaakt naar de gevolgde opleidingsrichting en -niveau. Gediplomeerden van de diverse opleidingsrichtingen oordelen op de volgende punten verschillend: [27]

- De opleiding wordt vaker als *te breed* ervaren door gediplomeerden van de opleidingsrichting Bloem, groene detailhandel en vormgeving (43%). Gediplomeerden van de opleiding Dierenartsassistent vinden de opleiding eerder *te smal* (39%);
- Gediplomeerden van de opleiding Dier recreatie, sport en gezelschap vinden vaker dat de opleiding *te weinig diepgang* heeft (48%). Vooral degenen met een opleiding Dierenartsassistent vinden dat de opleiding *te veel diepgang* heeft (35%);

26 Let op: er zit overlap in de groepen werkenden en doorstudeerders, namelijk de groep die èn een opleiding volgt èn meer dan 12 uur per week werkt (onder meer BBL'ers).

27 Circa 10%-punt verschil of meer ten opzichte van het totaal gemiddelde.

- Vooral gediplomeerden van de opleiding Dier recreatie, sport en gezelschap vinden hun gevolgde opleiding *te makkelijk* (49%). Degenen met een opleiding Dierverzorging (voornamelijk niveau 2) vinden de opleiding eerder te moeilijk (33%);
- Gediplomeerden met een opleiding Dierenartsassistent vinden vaker dat de opleiding *te weinig keuzemogelijkheden* biedt (44%);
- Wat betreft de *verhouding theorie en praktijk* zijn er geen opvallende grote verschillen tussen opleidingsrichtingen (zie overzicht 6.4).

Voor werkenden kan de intredefunctie een belangrijk referentiepunt zijn voor hun waardering van onderscheiden opleidingsdimensies. De overzichten 6.5 tot en met 6.7 in bijlage 3 laten daarom *alleen voor de werkenden* zien in hoeverre het beeld varieert al naar gelang de sector, het domein en de beroepsniveau waarin zij werkzaam zijn. Voor doorstudeerders kan hun vervolgopleiding een belangrijk referentiepunt zijn voor hun waardering van onderscheiden opleidingsdimensies. Overzicht 6.8 laat daarom het oordeel van *alleen doorstudeerders* zien naar het type vervolgopleiding.

Oordeel over concrete aspecten van de mbo groen opleiding
Hier wordt nader ingezoomd op het oordeel en de tevredenheid van de gediplomeerden over de meer concrete aspecten van hun genoten opleiding. Overzicht 6.9 in bijlage 3 geeft de resultaten weer voor de totale groep en voor de deelgroepen werkenden en doorstudeerders. Overzicht 6.10 en 6.11 geven (voor de totale responsgroep) een uitsplitsing naar opleidingsniveau en –richting.
- Gediplomeerden zijn het meest tevreden over de sfeer op school (67%) en de huisvesting (58%).
- Circa de helft (45%-55%) is tevreden over de hoeveelheid praktijk, de kwaliteit van docenten, de manier waarop leraren lesgeven, voorzieningen zoals bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen en ict, de manier van examineren en de kwaliteit van examens.
- Het minst tevreden (30%-40%) zijn de gediplomeerden over de inhoud van de vakken, de (studie)begeleiding en de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden (over dit laatste punt is 34% tevreden en 21% ontevreden).

Wat betreft de uitsplitsing naar opleidingsrichting valt op dat:
- Gediplomeerden van de opleiding Voeding het meest positief zijn over hun genoten opleiding, zij zijn op een groot aantal punten meer tevreden dan andere gediplomeerden.[28] Dat geldt in iets mindere mate ook voor gediplomeerden van de AKA V&L opleiding. Opvallend is dat gediplomeerden van de opleiding Bloem, groene detailhandel en vormgeving duidelijk kritischer over hun opleiding zijn, zij zijn op een groot aantal punten juist het meest ontevreden in vergelijking met de andere groepen.
- Wat betreft het oordeel over de sfeer op school en de huisvesting zien we geen grote verschillen tussen opleidingsrichtingen.

De bpv-periode in de mbo groen opleiding
- Het merendeel van de mbo groen gediplomeerden (91%) heeft in de opleiding zonder problemen een bpv-plaats gevonden.
- Tevens zijn zij van mening dat de diverse aspecten van het beroep voldoende aan bod zijn gekomen tijdens de bpv-periode (80%).

28 Circa 10%-punt verschil of meer ten opzichte van het totaal gemiddelde.

- Over de begeleiding tijdens de bpv-periode zijn de gediplomeerden minder tevreden, vooral over de begeleiding vanuit school. Slechts 35 procent is tevreden over de bpv-begeleiding vanuit school. Tweederde is tevreden over de begeleiding vanuit het bedrijf (zie overzicht 6.12).
- BBL'ers zijn verhoudingsgewijs meer tevreden dan BOL'ers over de begeleiding vanuit school (46% vs. 30% is tevreden), maar juist minder tevreden over de begeleiding vanuit het bedrijf (54% vs. 70% is tevreden) (zie overzicht 6.13 in bijlage 3).

Naar opleidingsrichting beschouwd valt het volgende op:

- Het meest tevreden over de bpv-begeleiding vanuit school zijn de gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Voeding (57%) en AKA V&L (52%). Het minst tevreden zijn degenen met een opleiding in de richtingen Bloem, groene detailhandel en vormgeving (23%) en Dierenartsassistent (25%);
- Over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf zijn de gediplomeerden van de opleiding Dier productie het meest positief (78% is tevreden), gediplomeerden van de AKA V&L echter het minste (49% is tevreden) (zie overzicht 6.14 in bijlage 3).

Opnieuw voor de opleiding kiezen?

- De gediplomeerden zien verbetermogelijkheden voor het groene mbo, zo maakt het voorgaande duidelijk. We plaatsen dit wel in perspectief. Tweederde (67%) van de gediplomeerden geeft namelijk aan dat zij achteraf weer voor dezelfde opleiding zou kiezen (al dan niet aan dezelfde school). Echter, een derde zou of een andere opleiding zou kiezen (22%) of helemaal niet gaan leren (10%).[29]
- Gediplomeerden van de opleidingsrichting Bloem, groene detailhandel en vormgeving (56%) en AKA V&L (53%) zouden minder vaak opnieuw voor de opleiding kiezen (zie overzicht 6.15 in bijlage 3).

29 Indien de respondenten die aangeven achteraf gezien niet te willen studeren niet in de percentageberekening wordt meegenomen, dan geeft 75% van de respondenten aan achteraf gezien dezelfde opleiding (aan dezelfde of andere school) te kiezen.

7 Opleidingsrichtingen mbo groen met elkaar vergeleken

In dit hoofdstuk beschouwen we de intredeposities van mbo groen gediplomeerden naar opleidingsrichting. Op basis van de verschillen tussen de opleidingsrichtingen typeren we de onderscheiden opleidingsrichtingen. In de beschrijving wordt het kenmerkende van een richting beschreven ten opzichte van/ in vergelijking met de andere richtingen.
Voor gedetailleerde gegevens verwijzen we naar de overzichten 7.1 t/m 7.5 in bijlage 3 en de overzichten 6.4, 6.11, 6.13 en 6.15 met betrekking tot het oordeel van de gediplomeerden over hun gevolgde opleiding.

We sluiten het hoofdstuk af met een intermezzo waarin we ingaan op de mbo groen gediplomeerden die zich voor de arbeidsmarkt beschikbaar stellen (=beroepsbevolking). De vraag is hoe goed zij terecht komen. Beide indicatoren over de aansluiting – werkloosheid en match tussen opleiding en werk – worden hier in combinatie samen gebracht. Dit wordt gedaan voor de verschillende opleidingsrichtingen.

We onderscheiden de volgende opleidingsrichtingen:
- Voeding
- Dierverzorging algemeen
- Dier: productie
- Dier: recreatie, sport en gezelschap
- Dierenartsassistent
- Plant
- Natuur, groene ruimte en milieu
- Bloem, groene detailhandel en vormgeving
- AKA Voeding en leefomgeving

De mbo groen opleidingen zijn – op basis van crebonummers - geclusterd tot opleidingsrichtingen.[30] De richting Dier is in vier richtingen opgesplitst en zo goed als mogelijk zijn kwalificaties, afhankelijk van de focus, ingedeeld. Onder ‘Dierverzorging algemeen’ vallen kwalificaties gericht op dierverzorging, zonder specifiek gericht te zijn op productie of recreatiedieren. Onder ‘Dier: productie’ vallen kwalificaties gericht op dierverzorging, dierenhouderij, veehouderij van graasdieren, hokdieren en melkvee. Onder ‘Dier: recreatie, sport en gezelschap’ vallen kwalificaties gericht op dierverzorging recreatiedieren, paardensport en paardenhouderij en gezelschapsdierenbranche. Onder de richting ‘Dierenartsassistent’ vallen de kwalificaties gericht op dierenartsassistent of paraveterinaire ondersteuning. Opleidingen van Zorg, natuur en gezondheid zijn, afhankelijk van de focus van de onderliggende kwalificaties, in gedeeld bij ‘Dier: productie’ of ‘Plant’. Vershandel, logistiek en transport is tot ‘Plant’ gerekend. De AKA is als aparte richting weergegeven. Voor een indeling van de opleidingsrichtingen zie Bijlage 2.

30 In overleg met Aequor is de indeling bepaald.

Voeding

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Voeding:

- Zijn voornamelijk mannen van 30 jaar of ouder met een BBL opleiding;
- Werken vaker en zijn minder vaak werkloos (8,3%);
- Werken vooral in de industrie voedingsdomein;
- Hebben vaak (vaker) een vaste aanstelling;
- Hebben het hoogste gemiddelde bruto uurloon (€ 13,49);
- Zijn zeer (het meest) positief over de aansluiting werk en opleiding;
- Ervaren weinig (het minst vaak) onderbenutting van hun kennis en vaardigheden;
- Stromen vaker door naar niet groene hbo vervolgopleidingen;
- Zijn het meest positief over hun genoten mbo groen opleiding;
- Zijn het meest tevreden over de bpv begeleiding vanuit school.

Dierverzorging algemeen

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Dierverzorging algemeen:

- Zijn vooral vrouwen, in de leeftijd tot en met 23 jaar met overwegend een BOL opleiding op niveau 2;
- Studeren vaker door en zijn ook zeer vaak (het meest) werkloos (29,7%);
- Werken verspreid over sectoren, maar een groot deel - een derde - werkt in de groot- en detailhandel;
- Werken vaker met een tijdelijke aanstelling;
- Hebben het laagste gemiddelde bruto uurloon (€ 6,11);
- Zijn negatief over de aansluiting werk en opleiding;
- Hebben een slechtere - de slechtste - match qua richting en niveau; bij de helft van de werkenden is er geen match;
- Ervaren vaker onderbenutting van hun kennis en vaardigheden;
- Stromen vooral door naar andere mbo groen vervolgopleidingen;
- Vinden de gevolgde mbo groen opleiding vaker te moeilijk.

Dier: productie

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Dier: productie:

- Zijn grotendeels mannen, in de leeftijd tot en met 23 jaar en hebben voornamelijk een BOL opleiding op niveau 3 of 4 afgerond;
- Kennen de laagste werkloosheid (2,1%);
- Werken vooral in de landbouw, in het bijbehorende domein productiedieren en vaak als veehouders;
- Hebben vaker (het meest vaak) een passende match - en horizontale en verticale match - tussen opleiding en hun werk;
- Ervaren weinig (het minst vaak) onderbenutting van hun kennis en vaardigheden;
- Stromen vaker (het meest) door naar groen onderwijs en specifiek vaker naar hbo groen;
- Zijn het meest positief over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf.

Dier: recreatie, sport en gezelschap

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Dier: recreatie, sport en gezelschap:

- Zijn grotendeels vrouwen met een BOL opleiding op niveau 3 of 4;
- Studeren vaker door en kennen ook een hoge werkloosheid (22,9%);
- Van de werkenden is een groot deel – tweederde – werkzaam als dienstverlenend en verkooppersoneel;
- Werken vaker met een tijdelijke aanstelling;
- Zijn het meest negatief over de aansluiting werk en opleiding;
- Hebben een slechtere match qua richting en niveau, bij vier op de tien werkenden is er geen match;
- Ervaren vaker onderbenutting van hun kennis en vaardigheden;
- Hebben meer problemen met de aansluiting met vervolgonderwijs (vooral met het niet-groene mbo) – de helft vindt dit matig of slecht;
- Vinden vaker dat de opleiding te weinig diepgang heeft en te makkelijk is (volgens de helft van de gediplomeerden).

Dierenartsassistent

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Dierenartsassistent:

- Zijn voornamelijk vrouwen met een BOL opleiding op niveau 4;
- Studeren vaker door en kennen ook een hogere werkloosheid (18,2%);
- Werken vooral als dienstverlenend en verkooppersoneel of als veterinair technici en dierenartsassistenten;
- Werken vaker met een tijdelijke aanstelling;
- Geven vaker aan in een functie werken die niet past bij de opleidingsrichting wegens gebrek aan werk in het eigen vakgebied;
- Stromen vaker door naar het hbo, zowel groen als niet-groen;
- Ervaren de minste problemen in de aansluiting met het hbo groen;
- Vinden de gevolgde opleiding vaker te smal, te veel diepgang hebben en te weinig keuzemogelijkheden bieden;
- Zijn het minst tevreden over de bpv-begeleiding vanuit school.

Plant

Gediplomeerden van de opleidingsrichting Plant:

- Zijn grotendeels mannen en zijn ongeveer gelijk verdeeld over de beide leerwegen en opleidingsniveau 2, 3 of 4. Een derde is 30 jaar of ouder;
- Kennen een lage werkloosheid (4,6%);
- Werken voor een groot deel in de groene domeinen Plant, grond, infra en loonwerk en Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie;
- Hebben vaker een vaste aanstelling;
- Hebben een hoger gemiddeld bruto uurloon (€ 10,51);
- Hebben vaker een passende match - en horizontale match - tussen opleiding en hun werk;
- Hebben het minst vaak het gevoel dat ze tekortschieten voor hun functie wat kennis en vaardigheden betreft;
- Zijn het minst positief over de aansluiting met vervolgopleidingen binnen mbo groen.

Natuur, groene ruimte en milieu
Gediplomeerden van de opleidingsrichting Natuur, groene ruimte en milieu:
- Zijn grotendeels mannen en zijn verdeeld over de beide leerwegen en alle opleidingsniveaus;
- Werken grotendeels in het eigen domein en vier op de tien werkt binnen de landschapsverzorging;
- Hebben vaker een passende match - en horizontale match - tussen opleiding en hun werk;
- Ervaren weinig (minder vaak) onderbenutting van hun kennis en vaardigheden*;*
- Zijn het minst positief over de aansluiting met hbo groen, maar ervaren de minste problemen in de aansluiting met het niet groene mbo.

Bloem, groene detailhandel en vormgeving
Gediplomeerden van de opleidingsrichting Bloem, groene detailhandel en vormgeving:
- Zijn voornamelijk vrouwen, in de leeftijd tot en met 23 jaar, en hebben voor een groot deel een BOL opleiding op niveau 2, 3 of 4 afgerond. Een vijfde heeft een BBL opleiding gevolgd voornamelijk op niveau 3 of 4;
- Studeren vaker door;
- Werken vooral in de groot- en detailhandel – tweederde als verkoper - in het eigen groene domein of daarbuiten;
- Hebben een lager gemiddeld bruto uurloon (€ 7,22);
- Hebben vaker het gevoel dat hun kennis en vaardigheden voor de functie tekortschieten;
- Kiezen vaker voor een niet groene vervolgopleiding - met name hbo;
- Hebben meer problemen met de aansluiting met vervolgonderwijs - vooral met het niet-groene mbo en hbo;
- Ervaren de gevolgde opleiding vaker als te breed;
- Zijn het meest ontevreden over (een groot aantal aspecten van) de gevolgde opleiding;
- Zouden minder vaak opnieuw voor de opleiding kiezen (ca. 45% zou een andere opleiding kiezen).

AKA Voeding en leefomgeving
Gediplomeerden van deze opleiding op niveau 1:
- Zijn voornamelijk 30 jaar of ouder met een BBL opleiding;
- Werken vaker en zijn minder vaak werkloos (6,5%);
- Werken veelal in de industrie, voornamelijk binnen de sociale werkvoorziening;
- Hebben het vaakst (overwegend) een vaste aanstelling;
- Hebben een hoger gemiddeld bruto uurloon (€ 10,51) dat waarschijnlijk samenhangt met de hogere leeftijd van de gediplomeerden;
- Hebben een slechtere match qua richting en niveau, bij vier op de tien werkenden is er geen match;
- Zijn het meest positief over hun genoten mbo groen opleiding;
- Zijn het meest tevreden over de bpv begeleiding vanuit school, maar juist niet over de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf (de helft is ontevreden);
- Zouden minder vaak opnieuw voor de opleiding kiezen (ca. 45% zou een andere opleiding kiezen).

Intermezzo 2 – Arbeidsmarktrelevantie: aansluitend werk en werkloosheid

De arbeidsmarktrelevantie van opleidingen is een belangrijk thema in de hedendaagse beleidsdiscussie rondom het mbo. Vanuit kwantitatief oogpunt is het relevant dat het aantal mbo groen gediplomeerden per opleiding in pas loopt met de vraag naar arbeid. Het hebben van werk (of andersom gezien de werkloosheid) is hier indicator. Vanuit kwalitatief oogpunt is het van belang dat de kennis en vaardigheden van mbo gediplomeerden qua niveau en richting (inhoud) aansluiten bij de behoeften van de arbeidsmarkt. Indicator is de aansluiting naar niveau en richting.

In het voorgaande zijn beide indicatoren van het arbeidsperspectief afzonderlijk van elkaar beschreven; d.w.z. het werkloosheidspercentage (het werkloze deel van de groep mbo groen gediplomeerden die tot de beroepsbevolking gerekend kan worden) en aansluiting tussen intredefunctie en mbo groen (alleen werkenden) (zie voor een beschrijving overzicht 7.6 in bijlage 3).

In dit intermezzo brengen we beide indicatoren in combinatie samen en richten ons op de vraag hoe goed de gediplomeerden terechtkomen die de arbeidsmarkt op (willen) gaan (beroepsbevolking). Vinden zij werk? En vinden zij werk dat aansluit bij hun opleiding? Dit wordt voor de verschillende opleidingsrichtingen beschreven.

In de overzichten 7.7 en 7.8 valt vooral op dat:

- *Gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier productie en Plant relatief vaker werk hebben en vaker op het niveau en binnen de richting werken waarvoor zij zijn opgeleid.*
- *De werkloosheid onder gediplomeerden van AKA V&L en Voeding lager is dan het gemiddelde. De meeste van hen volgden een BBL opleiding.*
- *Gediplomeerden van de overige opleidingsrichtingen binnen Dier (Dierverzorging algemeen, Recreatie, sport en gezelschap en Dierenartsassistent) vaker geen werk hebben. Het werkloosheidspercentage is beduidend hoger dan voor de andere gediplomeerden, in het bijzonder voor Dierverzorging algemeen. De aansluiting van degenen met werk is echter voor deze drie richtingen verschillend: de opleiding Dierenartsassistent scoort beter.*

Overzicht 7.7 – De arbeidsmarktrelevantie van opleidingsrichtingen (mbo groen gediplomeerden behorend tot beroepsbevolking) [31] [32]

	Arbeidsmarktrelevantie					
Opleidingsrichting	Passende match	Richting-discrepantie	Niveau-discrepantie	Geen match	Werkloos-heid	Totaal (n=100%)
Voeding	44%	15%	15%	17%	8,3%	48
Dierverzorging algemeen	14%	14%	6%	37%	29,7%	37
Dier: productie	62%	18%	9%	9%	2,1%	47
Dier: recreatie, sport en gezelschap	30%	14%	5%	28%	22,9%	118
Dierenartsassistent	42%	12%	3%	24%	18,2%	66
Plant	55%	7%	15%	18%	4,6%	109
Natuur, groene ruimte en milieu	48%	12%	14%	13%	13,6%	184
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	45%	10%	6%	29%	10,1%	99
AKA Voeding en leefomgeving	21%	13%	21%	39%	6,5%	93
Totaal (n max=100%)	**41%**	**12%**	**11%**	**23%**	**13%**	**801**

Overzicht 7.8 – De arbeidsmarktrelevantie van opleidingsrichtingen; verticale en horizontale match (mbo groen gediplomeerden behorend tot beroepsbevolking) [33]

	Arbeidsmarktrelevantie		
Opleidingsrichting	Verticale match (match qua niveau)	Horizontale match (match qua richting)	Totaal (n=100%)
Voeding	59%	59%	48
Dierverzorging algemeen	28%	20%	37
Dier: productie	80%	71%	47
Dier: recreatie, sport en gezelschap	44%	35%	118
Dierenartsassistent	55%	45%	66
Plant	62%	70%	109
Natuur, groene ruimte en milieu	59%	62%	184
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	55%	52%	99
AKA Voeding en leefomgeving	34%	42%	93
Totaal (n max=100%)	**53%**	**52%**	**801**

31 Passende aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten aan op de opleiding.
Niveaudiscrepantie: niveau van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
Richtingdiscrepantie: richting van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intredefunctie sluiten niet aan op de opleiding.

32 Definitie werkloosheid: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering studeren, worden niet meegerekend tot de beroepsbevolking. Het werkloosheidspercentage is dus niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar op het deel van de onderzoekspopulatie dat tot de beroepsbevolking behoort.

33 Verticale match = Passende aansluiting + Richtingdiscrepantie
Horizontale match = Passende aansluiting + Niveaudiscrepantie

8 Mbo groen vergeleken met het gehele mbo

De door ROA verzamelde gegevens in de Bve-monitor vormen de grondslag voor de analyses over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden. In de Bve-monitor worden ook gegevens verzameld van gediplomeerden uit de overige mbo sectoren. In dit hoofdstuk vindt een vergelijking plaats tussen de intredeposities van gediplomeerden van het mbo groen en gediplomeerden van het totale mbo.[34]

De vergelijking tussen mbo groen en het totale mbo wordt gemaakt op kernpunten en legt geen dwarsverbanden tussen variabelen. Om de informatie behapbaar te houden wordt niet gedifferentieerd naar niveau en leerweg en worden de sectoren in het mbo (techniek, economie, zorg & welzijn) niet afzonderlijk vergeleken.

Paragraaf 8.1 gaat in op de arbeidsmarktdiscrepanties van gediplomeerden die de wereld van de arbeid betreden, paragraaf 8.2 op de inhoudelijke aansluiting tussen mbo opleiding en intredefuncties. De doorstudeerders komen in paragraaf 8.3 aan bod als het gaat over de aansluiting tussen mbo opleiding en vervolgopleiding. Het hoofdstuk besluit met de waardering van de gediplomeerden voor de kwaliteit van de mbo opleiding in paragraaf 8.4.

8.1 Arbeidsmarktdiscrepanties: doelmatigheid

Zo'n anderhalf jaar na diplomering is 12,6 procent van de mbo groen gediplomeerden eind 2013 werkloos, en dat is beduidend hoger dan de werkloosheid onder alle mbo gediplomeerden, deze bedraagt 10,5 procent.
Mbo groen gediplomeerden komen in vergelijking met de mbo gediplomeerden in 2013 minder vaak terecht in een functie gericht op de eigen of verwante opleidingsrichting of in een functie op het eigen opleidingsniveau.

Overzicht 8.1 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: doelmatigheid

	mbo groen	gehele mbo
• *Werkloosheid eind 2012 (1,5 jaar na afstuderen)*	12,6%	10,5%
• *Functie in eigen of verwante opleidingsrichting*	60%	74%
• *Functie op minimaal eigen opleidingsniveau*	61%	72%

In overzicht 8.2 zijn enkele kenmerken opgenomen van de intredefunctie van mbo gediplomeerden die een betaalde baan van minstens 12 uur per week hebben.
Het bruto uurloon van de mbo groen gediplomeerden ligt beduidend lager dan die van alle mbo gediplomeerden. De mbo groen gediplomeerden werken vaker in mkb bedrijven.

34 Door ROA zijn op verzoek cijfers uit het databestand van de Bve-monitor aangeleverd.

Ondanks de slechtere aansluiting naar opleidingsrichting en niveau, en de lagere verdienste zijn de mbo groen gediplomeerden even zo tevreden met hun functie als de mbo gediplomeerden. Ongeveer tweederde van de gediplomeerden is tevreden over de intredefunctie.

Overzicht 8.2 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: kenmerken van intredefuncties

	mbo groen	gehele mbo
• *Bruto-uurloon (gemiddeld)*	9,26	10,66
• *In loondienst*	77%	74%
• *Zelfstandige/freelancer*	3%	2%
• *Werkzaam in MKB (personeelsomvang minder dan 250 werknemers)*	70%	57%
• *Tevreden met huidige functie*	68%	67%

8.2 De aansluiting tussen opleiding en intredefunctie

Mbo groen en mbo gediplomeerden zijn over het algemeen behoorlijk positief over de aansluiting tussen hun opleiding en de intredefunctie en de meerderheid beoordeelt de aansluiting als voldoende of goed (74 en 79 procent), zie overzicht 8.3.
Op specifieke punten is dit positieve geluid duidelijk minder. Zo meent circa 40 procent van de mbo en mbo groen gediplomeerden dat de opleiding een goede basis is om te starten op de arbeidsmarkt en meent ongeveer de helft dat de mbo opleiding een goede basis biedt om te kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Volgens circa 60 procent worden hun kennis en vaardigheden in de intredefunctie benut. De mbo groen gediplomeerden zijn in hun oordeel over de aspecten aangaande de aansluiting van de opleiding met de intredefunctie wat negatiever dan de mbo gediplomeerden in totaal.
Een duidelijker verschil doet zich voor in de mate waarin de functie (veel) goede carrièremogelijkheden biedt; 38 procent van mbo groen gediplomeerden heeft een functie met goede mogelijkheden, voor alle mbo gediplomeerden ligt dit op 47 procent.

Overzicht 8.3 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: aansluiting opleiding met intredefunctie

	mbo groen	gehele mbo
• *Aansluiting opleiding – huidige functie voldoende of goed*	74%	79%
• *Opleiding goede basis om te starten op de arbeidsmarkt*	38%	41%
• *Opleiding goede basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen*	51%	55%
• *Functie met (veel) goede carrièremogelijkheden*	38%	47%
• *Kennis en vaardigheden worden benut in functie*	55%	61%

8.3 Doorstroom naar vervolgopleidingen

Overzicht 8.4 laat zien dat mbo groen gediplomeerden iets minder vaak voor een vervolgopleiding kiezen in vergelijking met alle mbo gediplomeerden (35% en 42%). Zij kiezen vaker voor een andere mbo opleiding in de BOL op niveau 3/4 en even vaak voor een hbo opleiding.
Over de aansluiting tussen de afgeronde mbo opleiding en de vervolgopleiding zijn de mbo groen gediplomeerden iets minder positief. 64 procent van de mbo groen gediplomeerden en 70 procent van alle mbo gediplomeerden meent dat de aansluiting redelijk of goed is.

Overzicht 8.4 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: doorstroom

	mbo groen	gehele mbo
• *Doorstroom naar vervolgonderwijs*	35%	42%
• *Aandeel doorstudeerders naar (andere) mbo opleiding BOL 3/4*	35%	28%
• *Aandeel doorstudeerders naar (andere) mbo opleiding BBL*	16%	22%
• *Aandeel doorstudeerders naar hbo*	44%	45%
• *Aansluiting opleiding vervolgopleiding redelijk of goed*	64%	70%

8.4 De kwaliteit van de mbo opleiding

Overzicht 8.5 laat zien dat de oordelen van de mbo groen gediplomeerden over de diverse kwaliteitsaspecten van de opleiding over het algemeen weinig verschillen van die van alle mbo gediplomeerden.
Een groep is kritisch over de genoemde kwaliteitsaspecten. Wat betreft de moeilijkheidsgraad van de genoten opleiding meent circa 40 procent van de gediplomeerden dat de opleiding te makkelijk is en dat de opleiding te weinig diepgang heeft. Slechts een derde meent dat de opleiding qua niveau uitdagend is.
Aangaande het lesgeven en de begeleiding op school is ongeveer de helft tevreden over de manier waarop leraren lesgaven en de manier van examineren. Ongeveer vier op de tien gediplomeerden is tevreden over de (studie)begeleiding. Het minst positief is men over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden; een derde van de gediplomeerden is positief.
Over de begeleiding tijdens de bpv zijn de mbo groen en mbo gediplomeerden positiever, althans waar het de begeleiding vanuit het bedrijf betreft; tweederde is hierover tevreden. Over de over de begeleiding vanuit school zijn de gediplomeerden minder tevreden; 41 procent van de mbo gediplomeerden en 35 procent van de mbo groen gediplomeerden is tevreden.
Ook over de sfeer op school is een groot van de gediplomeerden tevreden. De mbo groen gediplomeerden zijn hierover positiever dan alle mbo gediplomeerden (67% en 57%).
De mbo groen gediplomeerden geven bijna even vaak als Mbo gediplomeerden aan achteraf gezien voor dezelfde opleiding te kiezen (75% versus 79%).[35]

35 Het percentage betreft respondenten die achteraf gezien dezelfde opleiding (aan dezelfde of andere school) zouden kiezen in vergelijking met respondenten die voor een andere opleiding zouden kiezen. ROA heeft de respondenten die aangeven achteraf gezien niet te willen studeren in de percentageberekening niet meegenomen.

Overzicht 8.5 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: kwaliteitsaspecten opleiding

	mbo groen	gehele mbo
Moeilijkheidsgraad		
• Opleiding is uitdagend qua niveau	34%	34%
• Opleiding is te makkelijk	40%	41%
• Opleiding heeft te weinig diepgang	39%	36%
• Docenten zijn streng in de beoordeling	19%	21%
• Examens zijn in het algemeen zeer pittig	28%	28%
Lesgeven en begeleiding op school		
• Tevreden over manier waarop leraren les gaven	49%	46%
• Tevreden over manier van examineren	47%	47%
• Tevreden over voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden	34%	34%
• Tevreden over (studie)begeleiding	38%	41%
Begeleiding in bpv		
• Tevreden begeleiding vanuit school tijdens stage/beroepspraktijkvorming	35%	41%
• Tevreden begeleiding vanuit stageplaats/bpv-plaats	65%	64%
Algemeen		
• Tevreden over de sfeer op school	67%	57%
• Achteraf opnieuw kiezen voor dezelfde opleiding	75%	79%

Bijlage 1: Opzet en respons van het intredeonderzoek 2013

In deze bijlage wordt kort ingegaan op de opzet van het onderzoek naar de intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2013, evenals op de steekproef en de resulterende onderzoekspopulatie.

Opzet van het onderzoek
De gegevens uit het onderzoek zijn ontleend aan het databestand van de Bve-monitor, een meting die het ROA in het kader van haar Schoolverlatersinformatiesysteem (SIS) jaarlijks verricht onder gediplomeerde schoolverlaters van het mbo.[36] Als onderdeel daarvan vindt jaarlijks een enquête plaats onder circa 20 procent van een cohort gediplomeerde schoolverlaters van mbo groen. Voor het intredeonderzoek heeft zich in 2013 een belangrijke ontwikkeling voorgedaan: op initiatief van AOC Raad en Aequor - mede mogelijk gemaakt door ROA en KBA - is gerealiseerd dat de steekproef aanzienlijk is opgehoogd tot circa 70 procent.[37]

Het databestand van de Bve-monitor 2013 betreft de enquête die eind 2013 is gehouden onder in het schooljaar 2011-2012 gediplomeerden van mbo groen, dat wil zeggen ongeveer anderhalf jaar na hun afstuderen. De in de enquête gebruikte vragenlijst voor mbo groen is op hoofdlijnen identiek aan de vragenlijst die ook voor de niet-groene sectoren in het mbo is gebruikt, en op een beperkt aantal punten nader toegespitst voor mbo groen. Ten behoeve van het onderhavige intredeonderzoek zijn de gegevens uit de Bve-monitor verdiepend en gespecificeerd geanalyseerd voor mbo groen gediplomeerden.

Steekproef en onderzoekspopulatie
De gehele populatie van in het schooljaar 2011-2012 gediplomeerden van mbo groen opleidingen van de AOC's bedroeg volgens DUO-gegevens 9.844. Daaruit is door ROA ten behoeve van de Bve-monitor 2013 en steekproef getrokken van 7.054 (72%). De respons van mbo groen gediplomeerden op de enquête bedroeg 1.385 (=20%).[38] Deze respons is de onderzoekspopulatie waarop dit rapport betrekking heeft. Overzicht B1.1 laat de respons- en populatieverdeling zien voor de variabelen geslacht, leerweg en opleidingsniveau.

De onderzoekspopulatie blijkt niet geheel representatief te zijn voor de totale populatie.[39] Evenals bij de vorige drie metingen blijkt dat relatief meer vrouwen, BOL'ers en gediplomeerden op niveau 4 reageren en zij zijn dan ook oververtegenwoordigd in de responsgroep.
In dit onderzoek worden de feitelijke antwoorden van respondenten gebruikt. Dit houdt in dat de uitkomsten van dit onderzoek geïnterpreteerd moeten worden in het licht van de weergegeven samenstelling van de responsgroep.

36 Vergelijk de ROA-publicaties "*Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt*".
37 Mbo-instellingen i.c. AOC's wordt jaarlijks de mogelijkheid geboden om naast de basissteekproef meerdere (tot 100 procent van de) gediplomeerde schoolverlaters van hun instelling in de enquête te betrekken (ophogen steekproef voor de betreffende instelling). In het onderzoek van 2013 hebben drie AOC's van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.
38 Ter vergelijking: de respons op de Bve-monitor 2013 bedroeg voor het hele mbo 21% (vgl. ROA, *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2013*, Statistisch bijlage).
39 Controle door middel van de Chikwadraattoets.

Overzicht B1.1 – Onderzoekspopulatie vergeleken met de totale populatie mbo groen gediplomeerden uit 2010-2011

	Onderzoekspopulatie		**Totale populatie**	
Man	658	48%	5740	58%
Vrouw	727	52%	4104	42%
BOL	909	66%	5022	51%
BBL	476	34%	4822	49%
Niveau 1	209	15%	2090	21%
Niveau 2	304	22%	2458	25%
Niveau 3	320	23%	2424	25%
Niveau 4	552	40%	2872	29%
Totaal	**1385**	**100%**	**9844**	**100%**

Bijlage 2: Samenstelling van de onderzoekspopulatie

In deze bijlage wordt de onderzoekspopulatie beschreven. Deze wordt eerst getypeerd naar een aantal opleidingskenmerken en vervolgens naar een aantal persoonskenmerken.

Opleidingskenmerken

AOC's

Van alle AOC's hebben gediplomeerden gereageerd, zoals blijkt uit overzicht B2.1. De meeste respondenten zijn afkomstig van Helicon Opleidingen (een grote instelling met veel gediplomeerden).

Overzicht B2.1 – Respons naar AOC waar diploma is behaald

Respons	Aantal	Percentage
AOC Oost	110	8%
AOC Terra	117	8%
Wellantcollege	160	12%
Edudelta Onderwijsgroep	33	2%
Nordwin College (AOC Friesland)	64	5%
AOC de Groene Welle	67	5%
Lentiz Onderwijsgroep	84	6%
Citaverde College	130	9%
Prinsentuin College	70	5%
Clusius College	91	7%
Groenhorst College	132	10%
Helicon Opleidingen	327	24%
Totaal	**1385**	**100%**

Mbo groen opleidingen

De mbo groen opleidingen zijn – op basis van crebonummers - geclusterd tot opleidingsrichtingen (zie overzicht B2.2).[40] De richting Dier is in vier richtingen opgesplitst en zo goed als mogelijk zijn kwalificaties, afhankelijk van de focus, ingedeeld. Onder de richting 'Dierverzorging algemeen' vallen kwalificaties gericht op dierverzorging, zonder specifiek gericht te zijn op productie of recreatiedieren.[41] Onder de richting 'Dier: productie' vallen kwalificaties gericht op dierverzorging, dierenhouderij, veehouderij van graasdieren, hokdieren en melkvee. Onder de richting 'Recreatie, sport en gezelschap' vallen kwalificaties gericht op dierverzorging recreatiedieren, paardensport en paardenhouderij en gezelschapsdierenbranche. Onder de richting 'Dierenartsassistent' vallen de kwalificaties gericht op dierenartsassistent of paraveterinaire ondersteuning.

40 In overleg met Aequor is de indeling bepaald.
41 Dierverzorging algemeen: crebo's 10587, 97330, 97360, 97050.

Opleidingen van Zorg, natuur en gezondheid zijn, afhankelijk van de focus van de onderliggende kwalificaties, in gedeeld bij 'Dier: productie' of 'Plant'.[42] Vershandel, logistiek en transport is tot 'Plant' gerekend. De AKA is als aparte richting weergegeven.

Een groot deel van de onderzoekspopulatie is gediplomeerd in de subrichtingen Natuur en groene ruimte (22%) en recreatiedieren (14%) en Dierenartsassistent (10%).
De onderzoekspulsatie bestaat voor tweederde uit gediplomeerden met een opleiding in de BOL (66%). 34 procent heeft een opleiding in de BBL afgerond.
De verdeling van de onderzoekspopulatie naar opleidingsniveau is als volgt: niveau 1 (15%), niveau 2 (22%), niveau 3 (23%) en niveau 4 (40%).

Overzicht B2.2 – Verdeling onderzoekspopulatie over opleidingsrichtingen

Opleidingsrichting	Aantal	%
Voeding	**76**	**5%**
Dierverzorging algemeen	**98**	**7%**
Dier: productie	**87**	**6%**
• Productiedieren	77	6%
• Zorg, natuur en gezondheid	10	1%
Dier: recreatie, sport en gezelschap	**220**	**16%**
• Recreatiedieren	193	14%
• Paardenhouderij en -sport	12	1%
• Gezelschapsdieren	15	1%
Dierenartsassistent	**133**	**10%**
Plant	**163**	**12%**
• Plantenteelt	54	4%
• Biologisch-dynamische landbouw	9	1%
• Groen, grond, infra, loonwerk	53	4%
• Vershandel, logistiek en transport	41	3%
• Zorg, natuur en gezondheid	6	0%
Natuur, groene ruimte en milieu	**307**	**22%**
• Natuur en groene ruimte	300	22%
• Milieu en ruimte	7	1%
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	**177**	**13%**
• Bloemendetailhandel	101	7%
• Natuur en vormgeving	54	4%
• Groene detailhandel	22	2%
AKA Voeding en leefomgeving	**124**	**9%**
Totaal	**1385**	**100%**

42 Zorgbedrijf dier (crebo's 97551, 97561), zorgbedrijf plant (crebo's 97552, 97562).

Overzicht B2.3 laat verder zien dat de respondenten uit:

- *Voeding* de kleinste groep vormen. Respondenten zijn afkomstig uit alle niveaus en beide leerwegen, maar vooral de BBL;
- *Dierverzorging algemeen* vrijwel allemaal afkomstig zijn van de BOL op niveau 2;
- *Dier: productie* voornamelijk een BOL opleiding op niveau 3 of 4 hebben afgerond;
- *Dier: recreatie, sport en gezelschap* een grote groep vormen en zij voornamelijk een BOL opleiding op niveau 3 of 4 hebben afgerond;
- *Dierenartsassistent* een niveau 4 opleiding - in de BOL - hebben gedaan;
- *Plant* verspreid zijn over alle niveaus en leerwegen;
- *Natuur, groene ruimte en milieu* de grootste groep vormen en verspreid zijn over alle niveaus en leerwegen;
- *Bloem, groene detailhandel en vormgeving* voor het grootste deel gediplomeerd zijn in de BOL op de niveaus 2, 3 of 4. Het overige deel heeft BBL opleiding op met name niveau 2 of 3;
- *AKA V&L* op een enkeling na een opleiding in de BBL op niveau 1 hebben afgerond.

Overzicht B2.3 – Verdeling onderzoekspopulatie naar opleidingsrichting, leerweg en niveau

		Opleidingsrichting									
Leerweg	**Opleidingsniveau**	Voeding	Dierverzorging alge-meen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruim-te en milieu	Bloem, groene de-tailhandel en vorm-geving	AKA V&L	Totaal
BOL	1	4	-	-	-	-	2	2	2	6	16
	2	2	89	-	1	-	10	35	32	-	169
	3	3	3	30	83	-	21	35	41	-	216
	4	9	1	52	126	127	40	88	65		508
BBL	1	26	-	-	-	-	6	43	-	118	193
	2	15	5	-	-	-	44	55	16	-	135
	3	14	-	2	6		33	32	17	-	104
	4	3	-	3	4	6	7	17	4	-	44
Totaal		**76**	**98**	**87**	**220**	**133**	**163**	**307**	**177**	**124**	**1385**

Behaalde diploma's voorafgaand aan de afgeronde mbo groen opleiding
Driekwart van de gediplomeerden heeft vooraf aan de mbo groen opleiding een vmbo-diploma behaald, 30 procent specifiek in het vmbo groen. 7 procent is afkomstig uit de havo of vwo en één op de zeven was al in het bezit van een mbo-diploma - meestal mbo groen - en is waarschijnlijk opgestroomd naar een hoger niveau. 19 procent van de respondenten geeft aan een diploma van een ander, niet nader gespecificeerde, vooropleiding te hebben behaald.

Overzicht B2.4 – Verdeling onderzoekspopulatie naar diploma's vooropleiding (n=1308)[43]

Behaald diploma voorafgaand aan mbo groen	Aantal	%
VMBO sector groen/landbouw	389	30%
VMBO in één van de sectoren techniek, zorg en welzijn of economie	254	19%
VMBO theoretische leerweg, MAVO	333	25%
HAVO, VWO	95	7%
BOL/BBL opleiding in de sector groen, landbouw	146	11%
BOL/BBL opleiding in de sector techniek, zorg en welzijn of economie	39	3%
Een andere vooropleiding	242	19%
Totaal (% o.b.v. aantal respondenten, n=1.308)	**1.498**	**115%**

Persoonskenmerken

Overzicht B2.5 beschrijft de persoonskenmerken van mbo groen gediplomeerden die aan het intredeonderzoek hebben meegedaan. De onderzoekspopulatie is naar geslacht ongeveer gelijk verdeeld, met iets meer vrouwen dan mannen. 72 procent van de respondenten is jonger dan 24 jaar. Eén op de zeven gediplomeerden is 40 jaar of ouder. De onderzoekspopulatie bestaat voornamelijk uit autochtonen (92%).

Overzicht B2.5 – Verdeling onderzoekspopulatie naar geslacht, leeftijd en etnische herkomst

Persoonskenmerken		Aantal	%
Geslacht	Man	658	48%
	Vrouw	727	52%
Leeftijd	t/m 21 jaar	686	50%
	22-23 jaar	298	22%
	24-29 jaar	129	9%
	30-39 jaar	82	6%
	40-64 jaar	189	14%
	onbekend	1	0%
Etniciteit	Autochtoon	1273	92%
	Westerse allochtoon	63	5%
	Niet-westerse allochtoon	32	2%
	onbekend	17	1%
Totaal (n=100%)		**1385**	**100%**

43 Respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. 1308 respondenten hebben 1498 antwoorden gegeven.

Mannen en vrouwen hebben duidelijk andere opleidingsrichtingen afgerond (overzicht B2.6). De opleidingsrichtingen Voeding, Dier productie, Plant, Natuur, groene ruimte en milieu zijn voornamelijk door mannen gevolgd (minimaal driekwart van de gediplomeerden van deze opleidingsrichtingen is man). Bij de opleidingsrichtingen Dierverzorging algemeen, Dier recreatie, sport en gezelschap, Dierenartsassistent en Bloem, groene detailhandel en vormgeving betreft het vooral vrouwen. Bij de AKA V&L opleiding is het ongeveer gelijk verdeeld.

Gediplomeerden van 30 jaar en ouder hebben veelal een BBL opleiding gevolgd en zijn voornamelijk te vinden bij de AKA opleiding (93%) en bij de opleidingsrichtingen Voeding (65%) en in wat mindere mate ook bij Plant (38%) en Natuur, groene ruimte en toezicht en milieu (37%) (overzicht B2.7).

Overzicht B2.6 – Onderzoekspopulatie naar persoonskenmerken per opleidingsrichting

	Opleidingsrichting									
Persoonskenmerken	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L	Totaal
Geslacht										
• Man	75%	26%	74%	13%	3%	89%	84%	6%	55%	48%
• Vrouw	25%	74%	26%	87%	97%	11%	16%	94%	45%	52%
Leeftijd										
• t/m 21 jaar	26%	89%	64%	55%	45%	53%	44%	65%	5%	50%
• 22-23 jaar	9%	9%	32%	35%	45%	9%	19%	25%	2%	22%
• 24-29 jaar	17%	2%	2%	10%	10%	9%	12%	6%	13%	9%
• 30-39 jaar	16%	-	1%	1%	-	7%	9%	2%	19%	6%
• 40-64 jaar	32%	-	-	-	-	22%	16%	2%	61%	14%
Etniciteit										
• Autochtoon	91%	90%	99%	96%	94%	92%	92%	97%	85%	93%
• Westerse allochtoon	1%	7%	1%	3%	5%	4%	6%	3%	9%	5%
• Niet-westerse allochtoon	8%	3%		0%	1%	4%	2%	1%	6%	2%
Totaal (n max=100%)	**76**	**98**	**87**	**220**	**133**	**163**	**307**	**177**	**124**	**1385**

Overzicht B2.7 – Onderzoekspopulatie naar leeftijd per leerweg

	Leerweg		
	BOL	BBL	Totaal
Leeftijd			
t/m 21 jaar	65%	20%	50%
22-23 jaar	28%	9%	22%
24-29 jaar	6%	16%	9%
30-39 jaar	0%	17%	6%
40-64 jaar	1%	38%	14%
Totaal (n=100%)	**909**	**475**	**1384**

Bijlage 3: Statistische bijlage: overzichten per hoofdstuk

Hoofdstuk 2

Overzicht 2.1 – Samenstelling onderzoekspopulaties 2010 t/m 2013

	2010	2011	2012	2013
Opleidingsrichting				
• Voedsel	2%	5%	3%	5%
• Dier	35%	38%	37%	39%
• Plant	17%	15%	9%	12%
• Groene ruimte en milieu	35%	33%	29%	22%
• Bloemen en groene detailhandel	11%	9%	14%	13%
• AKA Voeding en Leefomgeving[44]	*	*	8%	9%
Opleidingsniveau en -leerweg				
• BOL-1	1%	2%	1%	1%
• BOL-2	11%	11%	12%	12%
• BOL-3	16%	14%	15%	16%
• BOL-4	32%	34%	35%	37%
• BBL-1	10%	12%	15%	14%
• BBL-2	15%	14%	11%	10%
• BBL-3	9%	9%	9%	8%
• BBL-4	4%	3%	3%	3%
Persoonskenmerken				
• Man	54%	51%	50%	48%
• Vrouw	46%	49%	50%	52%
• t/m 21 jr.	50%	51%	49%	50%
• 22-23 jr.	23%	21%	19%	22%
• 24-29 jr.	9%	10%	8%	9%
• 30-39 jr.	7%	4%	5%	6%
• 40-64 jr.	11%	14%	18%	14%
• Autochtoon	92%	93%	93%	93%
• Westers allochtoon	4%	4%	4%	5%
• Niet-westers allochtoon	4%	3%	4%	2%
Situatie 1,5 jaar na diplomering				
• Betaalde baan	54%	55%	54%	55%
• Studerend (voltijds of deeltijd/duaal)	41%	37%	38%	36%
• Werkloosheid[45]	3,9%	7,1%	9,6%	12,6%
Totaal onderzoekspopulatie	**n=646**	**n=477**	**n=570**	**n=1385**

44 In voorgaande jaren werden de richting AKA tot Groene ruimte en milieu gerekend.

45 Definitie werkloosheid: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering studeren, worden niet meegerekend tot de beroepsbevolking. Het werkloosheidspercentage is dus niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar op het deel van de onderzoekspopulatie dat tot de beroepsbevolking behoort.

Overzicht 2.2a – Intredefuncties werkenden in 2010 t/m 2013: intredesegmenten

	2010	2011	2012	2013
Sector van bestemming				
• Landbouw, bosbouw en visserij	17%	16%	10%	16%
• Industrie	10%	14%	25%	21%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	20%	18%	19%	22%
• Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	8%	11%	5%	4%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	20%	19%	15%	12%
• Overig	25%	22%	26%	24%
Domein van bestemming				
• Voedsel	n.b.	11%	7%	8%
• Dier	n.b.	20%	18%	18%
• Plant	n.b.	9%	7%	6%
• Grond, infra en loonwerk	n.b.	5%	3%	6%
• Bloemen en groene detailhandel	n.b.	8%	7%	8%
• Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	n.b.	27%	29%	23%
• Overige groene domeinen	n.b.	3%	3%	3%
• Totaal werkzaam in groene domeinen	n.b.	81%	74%	73%
• Totaal werkzaam in niet-groene domeinen	n.b.	19%	26%	27%
Beroepsniveau van bestemming (ISCO 2008, skill levels)				
• ISCO-niveau 1	4%	6%	8%	18%
• ISCO-niveau 2	82%	83%	86%	71%
• ISCO-niveau 3	11%	9%	6%	11%
• ISCO-niveau 4	2%	2%	1%	1%
Beroepsgroep van bestemming (ISCO 2008, major groups)				
• Beroepen bij de strijdkrachten				0%
• Leidinggevende functies				1%
• Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen				0%
• Technici en vakspecialisten				10%
• Administratief personeel				3%
• Dienstverlenend personeel en verkopers				28%
• Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers				23%
• Ambachtslieden				5%
• Bedieningspersoneel van machines en installaties, assembleurs				12%
• Elementaire beroepen				18%
Kenmerken intredefunctie				
• Vaste aanstelling	64%	64%	62%	58%
• Tijdelijke aanstelling met uitzicht op vaste baan	26%	24%	25%	25%
• Tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan	5%	6%	7%	10%
• N.v.t.	5%	6%	6%	6%
• Loondienst	77%	79%	83%	77%
• Uitzendkracht / oproepkracht	3%	3%	4%	5%
• Meewerkend gezinslid	2%	2%	1%	2%
• Zelfstandige / freelancer	3%	4%	2%	3%
• Ander dienstverband	15%	12%	10%	13%
• Bruto-uurloon (gemiddeld)	€ 9,24	€ 9,24	€ 9,41	€ 9,26
Totaal werkenden	**n=369**	**n=274**	**n=321**	**n=700**

Overzicht 2.2b – Intredefuncties werkenden in 2010 t/m 2013: aansluiting met opleiding

	2010	2011	2012	2013
Oordeel over aansluiting in het algemeen				
• Goed	28%	28%	31%	31%
• Redelijk	50%	44%	45%	43%
• Matig	15%	15%	12%	15%
• Slecht	7%	12%	12%	11%
Match qua richting en niveau[46]				
• Passende match (zelfde richting, min. zelfde niveau)	49%	56%	45%	47%
• Richtingsdiscrepantie (andere richting, min. zelfde niveau)	17%	8%	11%	14%
• Niveaudiscrepantie (zelfde richting, lager niveau)	13%	18%	16%	13%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	21%	18%	28%	26%
• Verticale match (op niveau)	66%	64%	56%	61%
• Horizontale match (in de richting)	62%	74%	61%	60%
Benutting van kennis en vaardigheden in intredefunctie				
• Sprake van onderbenutting	n.b.	15%	20%	19%
• Sprake van tekortkoming	n.b.	11%	12%	11%
Totaal werkenden	**n=369**	**n=274**	**n=321**	**n=700**

Overzicht 2.2c – Intredefuncties werkenden in 2010 t/m 2013: perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling

	2010	2011	2012	2013
Werkzaam willen zijn of blijven in groene sector?				
• Ja	n.b.	63%	65%	64%
• Misschien	n.b.	25%	19%	19%
• Nee	n.b.	11%	16%	17%
Zien van carrièremogelijkheden in intredefunctie				
• Heel veel	12%	11%	13%	12%
• Veel	27%	29%	25%	26%
• Redelijk	36%	37%	33%	29%
• Beperkt	13%	13%	10%	16%
• Nauwelijks	12%	10%	20%	17%
Deelname aan cursussen / bedrijfsopleidingen in 1,5 jr. na diplomering				
• Ja	43%	54%	52%	44%
• Betaald door werkgever	65%	69%	73%	71%
• Betaald door werkende zelf of ouders	28%	25%	23%	24%
• Overig	7%	6%	4%	5%
Totaal werkenden	**n=369**	**n=274**	**n=321**	**n=700**

46 Passende aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten aan op de opleiding.
Niveaudiscrepantie: niveau van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
Richtingdiscrepantie: richting van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intredefunctie sluiten niet aan op de opleiding.
Horizontale match = Passende aansluiting + Niveaudiscrepantie.
Verticale match = Passende aansluiting + Richtingdiscrepantie.

Overzicht 2.3 – Vervolgopleidingen doorstudeerders in 2010 t/m 2013

	2010	2011	2012	2013
Doorstudeerders (=% van onderzoekspopulatie)	40%	37%	39%	35%
Vervolgopleiding				
• Mbo groen	35%	32%	35%	34%
• Hbo groen	21%	15%	14%	18%
• Mbo niet-groen	13%	12%	19%	17%
• Hbo niet-groen	13%	23%	19%	24%
• Mbo onbekend	10%	9%	6%	3%
• Hbo onbekend	4%	5%	4%	1%
• Overig	4%	4%	2%	2%
Oordeel over aansluiting in het algemeen				
• Goed	33%	37%	35%	31%
• Redelijk	37%	31%	34%	33%
• Matig of slecht	30%	32%	30%	36%
Oordeel over aansluiting in het algemeen: goed				
• Mbo groen	53%	56%	51%	48%
• Hbo groen	14%	27%	33%	15%
• Mbo niet-groen	23%	32%	32%	29%
• Hbo niet-groen	11%	15%	15%	14%
• Mbo onbekend	52%	47%	55%	56%
• Hbo onbekend	20%	38%	12%	0%
• Overig	0%	50%	0%	67%
Oordeel over aansluiting in het algemeen: matig of slecht				
• Mbo groen	14%	20%	15%	21%
• Hbo groen	37%	50%	30%	39%
• Mbo niet-groen	39%	21%	35%	33%
• Hbo niet-groen	48%	46%	52%	60%
• Mbo onbekend	24%	20%	36%	25%
• Hbo onbekend	40%	38%	25%	33%
• Overig	80%	17%	40%	0%
Totaal doorstudeerders	**n=253**	**n=169**	**n=211**	**n=463**

Overzicht 2.4a – Waardering mbo groen opleiding anno 2010 t/m 2013: mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

		2010	2011	2012	2013
Mbo groen biedt goede basis om te starten op de arbeidsmarkt		37%	38%	37%	38%
Mbo groen biedt goede basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen		51%	49%	55%	51%
Breedte	Te smal	25%	24%	29%	27%
	Te breed	30%	30%	29%	32%
Diepgang	Te weinig diepgang	39%	37%	37%	39%
	Te veel diepgang	20%	20%	25%	23%
Moeilijkheidsgraad	Te laag	44%	37%	40%	40%
	Te hoog	17%	21%	22%	22%
Verhouding theorie en praktijk	Te theoretisch	34%	26%	31%	28%
	Te praktijkgericht	17%	20%	20%	21%
Keuzemogelijkheden	Te weinig	32%	30%	33%	34%
	Te veel	19%	22%	21%	22%
Achteraf voor zelfde opleiding kiezen?	Ja	73%	70%	69%	67%
	Nee, andere opleiding	20%	21%	20%	22%
	Nee, helemaal niet studeren	7%	9%	11%	10%
Totaal onderzoekspopulatie		**n=646**	**n=477**	**n=570**	**n=1385**

Overzicht 2.4b – Waardering mbo groen opleiding anno 2010 t/m 2013: opleidingsaspecten

		2010	2011	2012	2013
De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten	Mee oneens	48%	43%	44%	42%
	Mee eens	12%	17%	17%	19%
Het niveau van de leerstof was goed	Mee oneens	n.b.	24%	25%	25%
	Mee eens	n.b.	43%	44%	41%
De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau	Mee oneens	40%	35%	32%	34%
	Mee eens	27%	35%	36%	34%
De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig	Mee oneens	41%	41%	34%	33%
	Mee eens	20%	23%	26%	28%
In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht	Mee oneens	30%	26%	25%	24%
	Mee eens	35%	39%	40%	39%
Voorlichting studie- en beroeps-mogelijkheden	Ontevreden	29%	26%	28%	31%
	Tevreden	28%	35%	34%	34%
Sfeer op school	Ontevreden	13%	9%	11%	9%
	Tevreden	60%	67%	63%	67%
Manier waarop leraren lesgeven	Ontevreden	30%	22%	20%	20%
	Tevreden	39%	51%	49%	49%
De kwaliteit van docenten	Ontevreden	27%	21%	19%	21%
	Tevreden	42%	46%	50%	49%
Hoeveelheid praktijk	Ontevreden	23%	18%	21%	19%
	Tevreden	42%	52%	49%	54%
Inhoud van de vakken	Ontevreden	24%	18%	21%	22%
	Tevreden	36%	47%	44%	41%
(Studie)begeleiding	Ontevreden	31%	28%	27%	27%
	Tevreden	32%	39%	42%	38%
Manier van examineren	Ontevreden	21%	17%	20%	17%
	Tevreden	41%	46%	50%	47%
Kwaliteit van examens	Ontevreden	18%	16%	17%	15%
	Tevreden	41%	46%	48%	45%
Huisvesting	Ontevreden	12%	8%	11%	10%
	Tevreden	50%	55%	57%	58%
Voorzieningen als bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen, ict	Ontevreden	21%	20%	22%	21%
	Tevreden	46%	48%	48%	49%
Totaal onderzoekspopulatie		**n=646**	**n=477**	**n=570**	**n=1385**

Overzicht 2.4c – Waardering mbo groen opleiding anno 2010 t/m 2013: bpv-periode

	2010	2011	2012	2013
Problemen bij vinden van bpv- of stageplaats?				
• Ja	13%	14%	15%	19%
• Nee	87%	86%	85%	81%
Verschillende aspecten van beroep voldoende aan bod gekomen tijdens de bpv-periode?				
• Ja	80%	82%	81%	84%
• Nee	20%	18%	19%	16%
Oordeel over kwaliteit bpv-begeleiding: tevreden of zeer tevreden				
• Vanuit school	29%	31%	38%	35%
• Vanuit bedrijf	65%	66%	65%	65%
Totaal onderzoekspopulatie	**n=646**	**n=477**	**n=570**	**n=1385**

Hoofdstuk 3

Overzicht 3.1 – Situatie van onderzoekspopulatie anderhalf jaar na diplomering, beschreven naar opleidings- en persoonskenmerken

	Situatie anderhalf jaar na diplomering				
	Volgt een andere voltijds opleiding	Volgt een andere (duale) opleiding die bestaat uit werken en leren op school	Werkt	Anders	Totaal (n=100%)
Opleidingskenmerken					
Opleidingsrichting					
Voeding	9%	9%	72%	9%	64
Dierverzorging algemeen	40%	11%	32%	17%	96
Dier: productie	30%	7%	60%	3%	87
Dier: recreatie, sport en gezelschap	27%	15%	47%	11%	214
Dierenartsassistent	35%	8%	48%	8%	132
Plant	16%	14%	63%	7%	153
Natuur, groene ruimte en milieu	21%	15%	53%	10%	298
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	30%	11%	51%	9%	175
AKA Voeding en leefomgeving	4%	10%	81%	5%	111
Leerweg					
BOL	35%	12%	43%	10%	892
BBL	2%	13%	78%	8%	438
Opleidingsniveau					
Niveau 1	3%	16%	72%	8%	189
Niveau 2	23%	15%	50%	12%	294
Niveau 3	17%	14%	59%	10%	303
Niveau 4	35%	9%	48%	8%	544
Persoonskenmerken					
Geslacht					
Man	17%	14%	62%	7%	627
Vrouw	30%	11%	48%	11%	703
Leeftijd					
t/m 21 jaar	35%	14%	44%	7%	671
22 of 23 jaar	26%	10%	54%	10%	293
24 t/m 29 jaar	8%	11%	59%	22%	122
30 t/m 39 jaar	0%	14%	77%	10%	73
40 t/m 64 jaar	0%	11%	83%	6%	170
Etniciteit					
Autochtoon	24%	12%	56%	9%	1232
Westerse allochtoon	25%	18%	38%	18%	60
Niet-westerse allochtoon	28%	16%	40%	16%	25
Totaal	**24%**	**12%**	**55%**	**9%**	**1330**

Overzicht 3.2 – Werkloosheid anderhalf jaar na diplomering, beschreven naar opleidings- en persoonskenmerken

	Werkloosheidpercentage	Aantal beroepsbevolking (n=100%)
Opleidingskenmerken		
Opleidingsrichting		
Voeding	8,3%	48
Dierverzorging algemeen	29,7%	37
Dier: productie	2,1%	47
Dier: recreatie, sport en gezelschap	22,9%	118
Dierenartsassistent	18,2%	66
Plant	4,6%	109
Natuur, groene ruimte en milieu	13,6%	184
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	10,1%	99
AKA Voeding en leefomgeving	6,5%	93
Leerweg		
BOL	17,8%	432
BBL	6,5%	369
Opleidingsniveau		
Niveau 1	9,5%	147
Niveau 2	13,2%	174
Niveau 3	12,1%	207
Niveau 4	14,3%	273
Persoonskenmerken		
Geslacht		
Man	8,0%	440
Vrouw	18,3%	361
Leeftijd		
t/m 21 jaar	11,6%	337
22 of 23 jaar	18,9%	169
24 t/m 29 jaar	18,0%	89
30 t/m 39 jaar	8,3%	60
40 t/m 64 jaar	6,2%	145
Etniciteit		
Autochtoon	12,1%	749
Westerse allochtoon	22,9%	35
Niet-westerse allochtoon	15,4%	13
Totaal	**12,6%**	**801**

Hoofdstuk 4

Overzicht 4.1 – Verdeling van werkenden over sectoren en branches (SBI-2008)

	Aantal	%
A. Landbouw, bosbouw en visserij	**113**	**16%**
• Fokken en houden van dieren	34	5%
• Dienstverlening voor de landbouw; behandeling van gewassen en zaden na de oogst	37	5%
B. Winning van delfstoffen	**-**	**-**
C. Industrie	**146**	**21%**
• Vervaardigen van overige goederen = sociale werkvoorziening	103	15%
D. Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	**-**	**-**
E. Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	**2**	**0%**
F. Bouwnijverheid	**15**	**2%**
G. Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	**152**	**22%**
• Supermarkten, warenhuizen en dergelijke winkels met een algemeen assortiment	40	6%
• Winkels in 'overige artikelen'	75	11%
- Winkels in bloemen,planten, zaden en tuinbenodigdheden + Tuincentra	*51*	*7%*
- Winkels in dieren, dierbenodigdheden en hengelsportartikelen	*11*	*2%*
H. Vervoer en opslag	**13**	**2%**
I. Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	**25**	**4%**
J. Informatie en communicatie	**3**	**0%**
K. Financiële instellingen	**1**	**0%**
L. Verhuur van en handel in onroerend goed	**2**	**0%**
M. Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	**30**	**4%**
• Veterinaire dienstverlening	25	4%
N. Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	**85**	**12%**
• Landschapsverzorging	71	10%
O. Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	**21**	**3%**
• Openbaar bestuur (gemeentelijk en regionaal niveau)	18	3%
P. Onderwijs	**7**	**1%**
Q. Gezondheid- en welzijnszorg	**29**	**4%**
R. Cultuur, sport en recreatie	**31**	**5%**
• Paardensport en maneges	15	2%
S. Overige dienstverlening	**12**	**2%**
T. Huishoudens als werkgever; niet gediff. prod. van goederen en diensten door huishoudens eigen gebruik	**1**	**0%**
Totaal	**688**	**100%**

Overzicht 4.2a – Beschrijving groene domeinen

Wat zijn groene domeinen?

Groene domeinen zijn sectordoorsnijdende segmenten op de arbeidsmarkt. Het is een vorm van branche-indeling die grotendeels aansluit op de opleidingsrichtingen van het groene onderwijs. We onderscheiden in dit rapport zes groene domeinen:

- *Voedsel:* het betreft productie-, handels- en serviceactiviteiten, evenals de voedingsmiddelenindustrie. Het domein Voedsel bevindt zich vooral in de sector Industrie (C), maar doorkruist ook de sectoren Groot- en detailhandel (G) en in beperkte mate de Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- *Dier*: het betreft activiteiten gericht op het houden, verzorgen van productiedieren en recreatie- en gezelschapsdieren. Het domein omvat (de activiteiten rondom) de veehouderij, gezelschapsdieren, paardensport, dierenartsenpraktijken, dierverzorging en proefdierbedrijven. Het domein Dier doorkruist de sectoren Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening (M, veterinaire dienstverlening), Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Cultuur, sport en recreatie (R).
- *Plant:* omvat de plantenteelt (open en bedekte teelt), groothandel en veiling, biologisch dynamisch bedrijf en landbouwbedrijven. Domein Plant bevindt zich vooral in de sector Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- *Grond, infra en loonwerk:* dit domein omvat de werkzaamheden met groot materieel en grote machines in agrarische bedrijven en openbaar groen (agrarische loonwerk, cultuurtechnisch loonwerk en/of grondverzet). Het domein Grond, infra en loonwerk doorkruist vooral de sectoren Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Bouwnijverheid (F).
- *Bloemen en groene detailhandel:* dit domein bestaat uit de bloemendetailhandel en de groen- en tuincentra en bevindt zich geheel in de sector Groot- en detailhandel (G).
- *Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie:* dit zijn de hoveniersbedrijven, groenvoorzieningbedrijven, bos- en natuurbeheer, overig milieubeheer en recreatie. Dit domein bevindt zich met name in de sector Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (N, branche landschapsverzorging), maar doorkruist ook de sectoren Openbaar bestuur en overheidsdiensten (O) en Industrie (C).

Overzicht 4.2b – Verdeling van werkenden over groene domeinen

Groene domeinen	Aantal	%
Voedsel	56	8%
Dier	124	18%
• Recreatie-, gezelschapsdieren	85	12%
• Productiedieren	39	6%
Plant	40	6%
Grond, infra en loonwerk	41	6%
Bloemen en groene detailhandel	57	8%
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	160	23%
Overige groene domeinen	24	3%
Totaal werkzaam in groene domeinen	502	73%
Niet werkzaam in groene domeinen	186	27%
Totaal	**688**	**100%**

Overzicht 4.3 – Van traditioneel naar multifunctioneel groen: uitbreiding activiteiten

Uitbreiding van activiteiten gericht op:	Aantal	%
Agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer	31	28%
Landbouw en zorg (zorgboerderij)	19	17%
Recreatie en toerisme	18	17%
Educatie	19	17%
Horeca	10	9%
(Alternatieve) energievoorziening	9	8%
Boerderijverkoop	8	7%
Kinderopvang	6	6%
Welzijn, gezondheid, lifestyle en welness	5	5%
Andere activiteiten	39	36%
Aantal respondenten	**109**[1]	**100%**

1. Respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. 109 respondenten hebben 164 antwoorden gegeven.

Overzicht 4.3a – Afbakening topsectoren Agro en food en Tuinbouw & uitgangsmaterialen[47]

Afbakening topsector Agro en food
In de Agro en food draait het om de voedselketen. De kern van de Agro en food bestaat uit de primaire productie van (grondstoffen voor) levensmiddelen en de verwerking hiervan in de voedingsmiddelenindustrie.
Bij de subsector Primaire productie moet met name gedacht worden aan de kleine boerenbedrijven op het gebied van akkerbouw en het fokken en houden van dieren.
De verwerking van onder andere vlees, zuivel, suiker, groente en fruit en verschillende halffabricaten behoort tot de subsector Voedingsmiddelenindustrie.
Daarnaast wordt vaak ook de keten om deze twee kernactiviteiten heen tot de topsector Agro en food gerekend. Het gaat dan om de speciaal voor voedingsmiddelen bestemde logistiek, handel en financiële dienstverlening en onderzoek en ontwikkeling op het gebied van de landbouw en de voedingsmiddelenindustrie.

Afbakening topsector Tuinbouw en uitgangsmaterialen
De topsector Tuinbouw en uitgangsmaterialen omvat de gehele tuinbouwketen vanaf het bouwen van de kassen, het telen van de zaden tot aan het veilen van groenten, fruit en bloemen. De bedrijven uit de Tuinbouw en uitgangsmaterialen zijn onderverdeeld in twee subsectoren.
De eerste subsector, Primaire productie, bestaat uit alle bedrijven binnen de primaire productie van de Tuinbouw en uitgangsmaterialen, zoals de teelt van zaden, groenten en sierplanten.
De bedrijven in de keten rondom de primaire productie zijn geclusterd in de subsector Overig. Deze subsector bestaat uit de toeleveranciers van de glastuinbouw zoals kassenbouwers, dienstverleners binnen de tuinbouw, behandelaars van zaden en gewassen na de oogst, groothandelaren en veilingen binnen de tuinbouw en tot slot speur- en ontwikkelingswerk ten behoeve van de tuinbouw (CBS, 2012).

47 Bij de definiëring van welke arbeidsmarktsectoren en mbo groen opleidingen tot de topsectoren Agro en food en Tuinbouw en uitgangsmaterialen gerekend kunnen worden, is gebruikt gemaakt van de “Monitor topsectoren” van het CBS (Monitor Topsectoren - Uitkomsten eerste meting & Methodebeschrijving en tabellenset, 2012). Het CBS geeft in dit rapport een afbakening van de beide topsectoren op basis van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI 2008) en opleidingen op basis van de Standaard Onderwijsindeling (SOI 2006). Tussen de beide topsectoren bestaat overlap. Daarnaast is voor de indeling van de opleidingen gebruik gemaakt van informatie van Aequor.

Afbakening groene mbo-opleidingen die behoren bij topsector-domein

Van elke groene mbo-opleiding, op basis van crebo, is bekeken of en aan welke groene topsector deze moet worden toegewezen. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Bij de afbakening van de opleidingen behorend tot de topsector Tuinbouw en uitgangsmaterialen is een extra categorie opgenomen: 'Detailhandel bloemen en planten'. Er is hiervoor gekozen omdat het CBS deze volgens de opleidingsindeling(SOI) wel tot de topsector rekent, maar volgens de arbeidsindeling(SBI) indeling niet;
- Alleen de opleidingsrichtingen gericht op de productie van dieren zijn tot de topsector Agro en food gerekend;
- De opleiding Arbeidsmarktgekwalificeerd assistent Voedsel en leefomgeving is, gezien het brede karakter, niet tot één van de topsectoren gerekend.

Onderstaand overzicht geeft per opleidingsrichting aan tot welk opleidingsdomein deze is gerekend.

Opleidingsrichting naar topsector-domein

		Topsector-domein				
Opleidingsrichting		A&F	T&U	T&U detail-handel bloemen en plan-ten	AKA V&L	Overig mbo groen
Voeding		X				
Dierverzorging algemeen						X
Dier: productie	Productiedieren	X				
	Zorg, natuur en gezondheid	X				
Dier: recreatie, sport en gezelschap	Recreatiedieren					X
	Paardenhouderij en -sport					X
	Gezelschapsdieren-branche					X
Dierenartsassistent						X
Plant	Plantenteelt		X			
	Biologisch-dynamische landbouw		X			
	Groen, grond, infra, loonwerk		X			
	Vershandel, logistiek en transport	X				
	Zorg, natuur en gezondheid		X			
Natuur, groene ruimte en milieu	Natuur en groene ruimte					X
	Milieu en ruimte					X
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	Bloemendetailhandel			X		
	Groene detailhandel			X		
	Natuur en vormgeving			X		
AKA V&L					X	

Overzicht 4.3b – Opleidingsdomein van werkende mbo groen gediplomeerden

Opleidingsdomein	**Aantal**	**%**
Agro en food	114	16%
Tuinbouw en uitgangsmaterialen	80	11%
Tuinbouw en uitgangsmaterialen - detailhandel bloemen en planten	89	13%
AKA Voedsel en leefomgeving	87	12%
Overig mbo groen	330	47%
Totaal	**700**	**100%**

Overzicht 4.3c – Werkdomein topsectoren van werkende mbo groen gediplomeerden

Werkdomein	Aantal	%
Agro en food	132	19%
Tuinbouw en uitgangsmaterialen	74	11%
Andere werkdomeinen	482	70%
Totaal (12 missing)	**688**	**100%**

Overzicht 4.3d – Opleidingsdomein topsectoren versus werkdomein topsectoren

Opleidingsdomein	Werkdomein		Totaal
	Groene topsector	Overig	(n=100%)
Groene topsector	51%	49%	277
Overig mbo groen en AKA V&L	16%	84%	411
Totaal werkende mbo groen gediplomeerden (12 missing)	**30%**	**70%**	**688**

Overzicht 4.3e – Opleidingsdomein versus werkdomein, nader gespecificeerd

Opleidingsdomein	Werkdomein			Totaal
	A&F	T&U	Overig	(n=100%)
Agro en food	54%	10%	36%	114
Tuinbouw en uitgangsmaterialen	1%	62%	37%	79
Tuinbouw en uitgangsmaterialen - detailhandel bloemen en planten	18%	4%	79%	84
AKA Voedsel en leefomgeving	1%	2%	96%	84
Overig mbo groen	16%	3%	81%	327
Totaal werkende mbo groen gediplomeerden (12 missing)	**19%**	**11%**	**70%**	**688**

Overzicht 4.3f – Opleidingsdomein versus werkloosheid

Opleidingsdomein	Werkloosheid		Totaal
	Percentage	Absoluut	(n=100%)
Agro en food	5,0%	6	120
Tuinbouw en uitgangsmaterialen	4,8%	4	84
Tuinbouw en uitgangsmaterialen - detailhandel bloemen en planten	10,1%	10	99
AKA Voedsel en leefomgeving	6,5%	6	93
Overig mbo groen	18,5%	75	405
Totaal	**12,6%**	**101**	**801**

Overzicht 4.4 – Verdeling van werkenden over beroepsgroepen (ISCO 2008) (n=690)

ISCO-niveau	Beroep ISCO major group	Beroep ISCO submajorgroup	Aantal	%
ISCO-niveau 1	Beroepen bij de strijdkrachten	Andere militaire rangen	1	0%
	Elementaire beroepen	Elementaire beroepen	5	1%
		Huishoudelijke hulpen en schoonmakers	21	3%
		Ongeschoolde arbeiders in de land- en bosbouw en de visserij	55	8%
		Ongeschoolde arbeiders in de mijnbouw, de bouwnijverheid, de industrie en het vervoer	32	5%
		Assistenten bij de bereiding van levensmiddelen	6	1%
		Vuilnisophalers en -verwerkers en andere elementaire beroepen	3	0%
ISCO-niveau 2	Administratief personeel	Administratieve medewerkers	1	0%
		Klanten bedienend personeel	5	1%
		Boekhoudkundige medewerkers en voorraadbeheerders	8	1%
		Ander administratief personeel	6	1%
	Dienstverlenend personeel en verkopers	Verleners persoonlijke diensten[48]	64	9%
		Verkopers	121	18%
		Verzorgend personeel	7	1%
		Veiligheidswerkers	1	0%
	Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers	Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers	2	0%
		Voor de markt producerende geschoolde landbouwers[49]	154	22%
		Voor de markt producerende geschoolde bosbouwers, vissers en jagers	2	0%
	Ambachtslieden	Ambachtslieden	1	0%
		Bouwarbeiders, m.u.v. elektriciens	7	1%
		Metaalarbeiders, machinemonteurs e.d.	5	1%
		Voedselverwerkende beroepen, houtwerkers, kleermakers en andere ambachtslieden	24	3%
	Bedieningspersoneel van machines en installaties, assembleurs	Bedieningspersoneel van stationaire machines en installaties	27	4%
		Assembleurs	9	1%
		Bestuurders van voertuigen en bedieningspersoneel van mobiele installaties	44	6%
ISCO-niveau 3	Leidinggevende functies	Leidinggevende functies in het hotel en restaurantwezen, in de detail- en groothandel en op het gebied van andere diensten	2	0%
	Technici en vakspecialisten	Vakspecialisten op het gebied van wetenschap en techniek	19	3%
		Vakspecialisten op het gebied van de gezondheidszorg[50]	29	4%
		Vakspecialisten op het gebied van bedrijfsbeheer en administratie	5	1%
		Vakspecialisten op juridisch, maatschappelijk en cultureel gebied	17	2%
		Technici op het gebied van informatie en communicatie	2	0%
ISCO-niveau 4	Leidinggevende functies	Leidinggevende functies op het gebied van productie en gespecialiseerde diensten	2	0%
	Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen	Onderwijsgevenden	1	0%
		Specialisten op het gebied van bedrijfsbeheer en administratie	1	0%
		Juristen, sociaal-wetenschappers en scheppende en uitvoerende kunstenaars	1	0%

48 Waarvan Dierverzorgers (5%).
49 Waarvan Hoveniers, tuinders en kwekers (15%) en Veehouders (5%).
50 Waarvan Veterinaire assistenten en dierenartsassistenten (3%).

Overzicht 4.5a – Werkenden naar sector en beroepsgroep

	Beroepsgroep				
Sector	ISCO-niveau 1	ISCO-niveau 2	ISCO-niveau 3	ISCO-niveau 4	Totaal (n=100%)
Landbouw, bosbouw en visserij	7%	91%	2%	-	112
Industrie	39%	52%	8%	1%	142
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	7%	89%	3%	-	152
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	24%	74%	2%	-	84
Overig	13%	57%	28%	2%	192
Totaal	18%	71%	11%	1%	682

Overzicht 4.5b – Werkenden naar (groene en niet-groene) domeinen en beroepsgroep

	Beroepsgroep				
Domein	ISCO-niveau 1	ISCO-niveau 2	ISCO-niveau 3	ISCO-niveau 4	Totaal (n=100%)
Voedsel	7%	82%	11%	-	55
Recreatie-, gezelschapsdieren	4%	62%	35%	-	84
Productiedieren	5%	90%	5%	-	39
Plant	20%	72%	8%	-	40
Grond, infra en loonwerk	2%	95%	2%	-	41
Bloemen en groene detailhandel	4%	95%	-	2%	55
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	29%	64%	6%	1%	157
Overige groene domeinen	17%	65%	13%	4%	23
Totaal werkzaam in groene domeinen	14%	74%	11%	1%	494
Niet werkzaam in groene domeinen	27%	61%	11%	1%	184
Totaal	**18%**	**71%**	**11%**	**1%**	**678**

Overzicht 4.6a – Bestemming naar sector per opleidingsrichting

		Opleidingsrichting								
Sector	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Landbouw, bosbouw en visserij	16%	7%	15%	72%	7%	-	50%	8%	2%	2%
Industrie	21%	64%	15%	2%	4%	2%	21%	19%	-	67%
Groot- en detailhandel	22%	14%	31%	11%	29%	35%	8%	2%	88%	4%
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	12%	2%	-	4%	2%	2%	2%	42%	4%	8%
Overig	28%	14%	38%	11%	57%	61%	19%	29%	6%	19%
Totaal (n=100%)	**688**	**44**	**26**	**46**	**89**	**54**	**103**	**158**	**84**	**84**

Overzicht 4.6b – Bestemming naar (groene) domeinen per opleidingsrichting

		Opleidingsrichting								
Domein	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Niet-groene domeinen	27%	17%	42%	7%	40%	33%	18%	13%	31%	56%
Voedsel	8%	62%	12%	-	7%	9%	6%	-	8%	4%
Recreatie-, gezelschapsdieren	12%	2%	38%	2%	47%	56%	1%	-	-	-
Productiedieren	6%	2%	8%	70%	1%	2%	1%	-	-	1%
Plant	6%	5%	-	2%	1%	-	27%	4%	1%	2%
Grond, infra en loonwerk	6%		-	4%	1%	-	30%	4%	-	1%
Bloemen en groene detailhandel	8%	7%	-	-	-	-	3%	1%	56%	
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	23%	5%	-	7%	-	-	10%	77%	3%	25%
Overige groene domeinen	3%	-	-	9%	3%	-	5%	2%	-	11%
Totaal (n=100%)	**688**	**42**	**26**	**46**	**90**	**54**	**101**	**159**	**89**	**81**

Overzicht 4.7a – Bestemming naar niveau beroepsgroep per opleidingsrichting

		Opleidingsrichting								
Beroepsniveau	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
ISCO-niveau 1	18%	16%	24%	4%	9%	6%	7%	25%	5%	54%
ISCO-niveau 2	71%	75%	76%	87%	75%	48%	77%	68%	93%	44%
ISCO-niveau 3	11%	9%	-	9%	15%	46%	16%	6%	2%	1%
ISCO-niveau 4	1%	-	-	-	1%	-	1%	1%	-	1%
Totaal (n=100%)	**690**	**44**	**25**	**46**	**89**	**54**	**103**	**157**	**87**	**85**

Overzicht 4.7b – Bestemming naar beroepsgroep per opleidingsrichting

Beroepsgroep	Totaal	Opleidingsrichting: Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Beroepen bij de strijdkrachten	0%	-	-	-	-	-	-	1%	-	-
Leidinggevende functies	1%	-	-	-	2%	-	1%	1%	-	-
Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen	0%	-	-	-	1%	-	-	1%	-	1%
Technici en vakspecialisten	10%	9%		9%	12%	46%	16%	6%	2%	1%
Administratief personeel	3%	-	4%	2%	1%	6%	4%	1%	6%	5%
Dienstverlenend personeel en verkopers	28%	14%	52%	7%	67%	43%	6%	6%	72%	12%
Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers	23%	-	20%	67%	1%	-	28%	54%	2%	7%
Ambachtslieden	5%	16%	-	4%		-	6%	4%	11%	6%
Bedieningspersoneel van machines en installaties, assembleurs	12%	45%	-	7%	6%	-	33%	3%	1%	14%
Elementaire beroepen	18%	16%	24%	4%	9%	6%	7%	25%	5%	54%
Totaal (n=100%)	**690**	**44**	**25**	**46**	**89**	**54**	**103**	**157**	**87**	**85**

Overzicht 4.8a – Bestemming naar sector per opleidingsniveau

Sector	Totaal	Opleidingsniveau: Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Landbouw, bosbouw en visserij	16%	3%	18%	28%	14%
Industrie	21%	60%	25%	13%	3%
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	22%	6%	24%	22%	29%
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	12%	12%	10%	16%	11%
Overig	28%	19%	23%	20%	42%
Totaal (n=100%)	**688**	**129**	**150**	**178**	**231**

Overzicht 4.8b – Bestemming naar (groene) domeinen per opleidingsniveau

Domein	Totaal	Opleidingsniveau: Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Niet-groene domeinen	27%	44%	25%	13%	30%
Voedsel	8%	2%	13%	10%	6%
Recreatie-, gezelschapsdieren	12%	1%	6%	11%	24%
Productiedieren	6%	1%	1%	10%	8%
Plant	6%	6%	7%	5%	5%
Grond, infra en loonwerk	6%	1%	11%	9%	3%
Bloemen en groene detailhandel	8%	3%	8%	15%	6%
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	23%	35%	26%	24%	15%
Overige groene domeinen	3%	7%	2%	3%	3%
Totaal (n=100%)	**688**	**126**	**149**	**180**	**233**

Overzicht 4.9a – Bestemming naar beroepsniveau per opleidingsniveau

		Opleidingsniveau			
Beroepsniveau	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
ISCO-niveau 1	18%	59%	11%	9%	6%
ISCO-niveau 2	71%	38%	85%	81%	72%
ISCO-niveau 3	11%	2%	4%	8%	22%
ISCO-niveau 4	1%	1%	-	2%	0%
Totaal (n=100%)	**690**	**130**	**149**	**178**	**233**

Overzicht 4.9b – Bestemming naar beroepsgroep per opleidingsniveau

		Opleidingsniveau			
Beroepsgroep	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Beroepen bij de strijdkrachten	0%	1%	-	-	-
Leidinggevende functies	1%	-	-	1%	1%
Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen	0%	1%	-	1%	-
Technici en vakspecialisten	10%	2%	4%	8%	21%
Administratief personeel	3%	3%	1%	1%	6%
Dienstverlenend personeel en verkopers	28%	12%	26%	30%	37%
Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers	23%	6%	32%	30%	21%
Ambachtslieden	5%	6%	4%	7%	4%
Bedieningspersoneel van machines en installaties, assembleurs	12%	11%	22%	13%	4%
Elementaire beroepen	18%	58%	11%	9%	6%
Totaal (n=100%)	**690**	**130**	**149**	**178**	**233**

Overzicht 4.10 – Type werkzaamheden van intredefunctie

Type werkzaamheden	%
Ondernemen	14%
Leiding geven, managen	25%
Administreren, boekhouden	17%
(Activiteiten) organiseren	13%
Produceren (productie voedingsmiddelen / melken fokken en houden van dieren / teelt)	18%
Bewerken, verwerken	26%
Verkopen, handel	27%
Logistieke werkzaamheden	13%
Zorgen voor, behandelen (plant, dier, mens)	31%
Onderzoeken	9%
Instrueren, lesgeven, doceren, trainen	9%
Vormgeven, creëren, ontwerpen	11%
Aanleggen, onderhouden, beheren	31%
Voorlichten, adviseren, en informeren	21%
Dienst verlenen, service verlenen, bedienen	33%
Andere werkzaamheden	14%
Totaal (n=100%)	**684**

Overzicht 4.11 – Type werkzaamheden naar groene domeinen

	Domein								
Type werkzaamheden	Niet-groen	Voedsel	Recreatie-, gezelschapsdieren	Productiedieren	Plant	Grond, infra en loonwerk	Bloemen en groene detailhandel	Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	Totaal
Ondernemen	12%	14%	23%	33%	10%	12%	20%	10%	14%
Leidinggeven, managen	18%	41%	33%	18%	23%	7%	34%	27%	25%
Administreren, boekhouden	16%	27%	30%	26%	18%	5%	9%	10%	17%
Activiteiten organiseren	9%	16%	20%	8%	15%	2%	21%	11%	13%
Produceren	8%	50%	19%	79%	33%	5%	20%	3%	18%
Bewerken, verwerken	16%	39%	12%	44%	56%	39%	54%	17%	26%
Verkopen, handel	33%	30%	44%	13%	18%	2%	82%	6%	27%
Logistieke werkzaamheden	16%	20%	8%	10%	18%	12%	11%	10%	13%
Zorgen voor, behandelen (plant, dier, mens)	10%	11%	85%	46%	54%	10%	59%	22%	31%
Onderzoeken	4%	7%	29%	8%	15%	2%	7%	5%	9%
Instrueren, lesgeven, doceren, trainen	5%	11%	30%	8%	3%	2%	9%	6%	9%
Vormgeven, creëren, ontwerpen	7%	2%	8%	8%	8%	2%	57%	7%	11%
Aanleggen, onderhouden, beheren	8%	11%	19%	28%	33%	46%	11%	77%	31%
Voorlichten, adviseren en informeren	16%	14%	54%	10%	10%	2%	34%	18%	21%
Dienst verlenen, service verlenen, bedienen	38%	21%	52%	36%	15%	24%	45%	24%	33%
Andere werkzaamheden	23%	11%	8%	3%	5%	12%	4%	12%	14%
Totaal (n=100%)	**182**	**56**	**84**	**39**	**39**	**41**	**56**	**157**	**684**

Overzicht 4.12 – Gemiddeld bruto uurloon per sector

Hoofdindeling sectoren	**Gemiddeld bruto uurloon**	**Aantal**
Landbouw, bosbouw en visserij	€ 9,18	85
Industrie	€ 11,45	109
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	€ 7,57	120
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	€ 8,91	70
Overig	€ 9,28	153

Overzicht 4.13 – Aansluiting in het algemeen naar opleidingsrichting

	Aansluiting in het algemeen				
Opleidingsrichting	Goed	Voldoende	Matig	Slecht	Totaal (n=100%)
Voeding	45%	45%	10%		42
Dierverzorging algemeen	4%	57%	22%	17%	23
Dier: productie	36%	51%	13%		45
Dier: recreatie, sport en gezelschap	25%	33%	16%	27%	89
Dierenartsassistent	33%	33%	9%	24%	54
Plant	35%	42%	15%	8%	98
Natuur, groene ruimte en milieu	33%	45%	18%	4%	154
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	29%	41%	18%	11%	82
AKA Voeding en leefomgeving	30%	47%	14%	9%	79
Totaal	**31%**	**43%**	**15%**	**11%**	**666**

Overzicht 4.14 – Match naar niveau en richting per opleidingsrichting

	Match naar niveau en richting*				
Opleidingsrichting	zelfde richting en zelfde niveau **(=passende match)**	andere richting, zelfde niveau **(=richtings-discrepantie)**	zelfde richting, lager niveau **(=niveau-discrepantie)**	geen specifieke richting, lager niveau **(=geen match)**	Totaal (n=100%)
Voeding	48%	17%	17%	19%	42
Dierverzorging algemeen	20%	20%	8%	52%	25
Dier: productie	64%	18%	9%	9%	44
Dier: recreatie, sport en gezelschap	39%	18%	7%	37%	90
Dierenartsassistent	52%	15%	4%	30%	54
Plant	58%	7%	16%	19%	99
Natuur, groene ruimte en milieu	55%	13%	16%	15%	157
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	51%	11%	7%	32%	85
AKA Voeding en leefomgeving	22%	14%	22%	41%	85
Totaal	**47%**	**14%**	**13%**	**26%**	**681**

* Verticale match /match qua niveau = passende match + richtingsdiscrepantie
Horizontale match / match qua richting = passende match + niveaudiscrepantie

Overzicht 4.15 – Match qua richting en niveau per opleidingsniveau

	Match naar niveau en richting				
Opleidingsniveau	zelfde richting en zelfde niveau **(=passende match)**	andere richting, zelfde niveau **(=richtings-discrepantie)**	zelfde richting, lager niveau **(=niveau-discrepantie)**	geen specifieke richting, lager niveau **(=geen match)**	Totaal (n=100%)
Niveau 1	23%	14%	25%	38%	128
Niveau 2	47%	17%	9%	26%	144
Niveau 3	49%	11%	16%	23%	178
Niveau 4	59%	13%	6%	23%	231
Totaal	**47%**	**14%**	**13%**	**26%**	**681**

Overzicht 4.16 – In welke mate worden in uw huidige functie uw kennis en vaardigheden benut?

	Mate van benutting					
Opleidingsrichting	Helemaal niet	Niet	Neutraal	In behoorlijke mate	In sterke mate	Totaal (n=100%)
Voeding	-	7%	20%	49%	24%	41
Dierverzorging algemeen	12%	17%	42%	17%	12%	24
Dier: productie	-	9%	28%	42%	21%	43
Dier: recreatie, sport en gezelschap	20%	13%	12%	30%	24%	89
Dierenartsassistent	24%	7%	15%	30%	24%	54
Plant	5%	11%	27%	42%	15%	98
Natuur, groene ruimte en milieu	4%	7%	33%	38%	18%	156
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	11%	11%	22%	40%	16%	82
AKA Voeding en leefomgeving	7%	8%	43%	21%	21%	76
Totaal	**9%**	**10%**	**27%**	**35%**	**19%**	**663**
	ONDERBENUTTING					

Overzicht 4.17 – In welke mate schieten kennis en vaardigheden tekort voor uw huidige functie?

	Mate van tekortschieten					
Opleidingsrichting	Helemaal niet	Niet	Neutraal	In behoorlijke mate	In sterke mate	Totaal (n=100%)
Voeding	29%	33%	29%	5%	5%	42
Dierverzorging algemeen	21%	33%	29%	8%	8%	24
Dier: productie	9%	51%	26%	14%		43
Dier: recreatie, sport en gezelschap	39%	34%	16%	8%	3%	89
Dierenartsassistent	30%	31%	26%	9%	4%	54
Plant	27%	32%	34%	5%	2%	97
Natuur, groene ruimte en milieu	29%	36%	26%	8%	1%	156
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	28%	28%	23%	16%	4%	81
AKA Voeding en leefomgeving	47%	11%	32%	4%	6%	79
Totaal	**31%**	**32%**	**26%**	**8%**	**3%**	**665**
				TEKORTKOMINGEN		

Overzicht 4.18 – Onderbenutting en tekortkomingen naar opleidingsrichting

	Hoe vaak komt het voor?	
Opleidingsrichting	Onderbenutting	Tekortkomingen
Voeding	7%	10%
Dierverzorging algemeen	29%	16%
Dier: productie	9%	14%
Dier: recreatie, sport en gezelschap	33%	11%
Dierenartsassistent	31%	13%
Plant	16%	7%
Natuur, groene ruimte en milieu	11%	9%
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	22%	20%
AKA Voeding en leefomgeving	15%	10%
Totaal	**19%**	**11%**

Overzicht 4.19 – Onderbenutting / tekortkomingen in diverse kennis- en vaardigheidsaspecten[a]

Aspecten	≤ -2	-1	0	1	≥ 2	Totaal (n=100%)
1. Vakkennis	4%	21%	52%	16%	6%	631
2. Inzicht in informatie- & communicatietechnologie *(incl. computergebruik)*	4%	9%	52%	21%	14%	620
3. Inzicht in bedrijfsvoering *(organisatorisch, financieel, administratief)*	5%	16%	51%	20%	9%	615
4. Vreemde talen	4%	12%	45%	22%	17%	610
5. Inzicht in milieu- en veiligheidsvoorschriften	4%	14%	61%	16%	5%	617
6. Toepassen van kennis en technieken in de praktijk	3%	18%	61%	12%	6%	627
7. Schrijfvaardigheid	3%	9%	52%	18%	18%	622
8. Spreekvaardigheid	2%	13%	64%	15%	6%	626
9. Rekenvaardigheden	4%	13%	55%	18%	10%	622
10. Overdragen van kennis	4%	15%	58%	17%	7%	623
11. Plannen, coördineren, organiseren van activiteiten	4%	15%	54%	18%	9%	614
12. Oplossen van problemen	4%	18%	58%	13%	6%	612
13. Contactuele vaardigheden	2%	16%	61%	16%	5%	618
14. Werken in teamverband/samenwerken	2%	15%	64%	15%	4%	618
15. Commerciële vaardigheden	3%	16%	58%	17%	7%	608
16. Zelfstandigheid	2%	14%	64%	16%	5%	620
17. Initiatief, creativiteit	2%	14%	60%	18%	6%	618
18. Aanpassingsvermogen	2%	16%	62%	15%	4%	617
19. Nauwkeurigheid, zorgvuldigheid	3%	18%	62%	15%	3%	620
20. Zelfstandig ondernemerschap	4%	13%	56%	17%	11%	603
21. Maatschappelijke betrokkenheid	2%	12%	61%	18%	7%	607
22. Aandacht voor duurzaamheid	2%	14%	60%	15%	8%	609
23. Affiniteit met werken in de natuur	2%	8%	60%	17%	12%	606
24. Aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier	1%	8%	68%	14%	8%	613

a) De betekenis van de antwoordcategorieën is als volgt:[51]

≤ -2: Duidelijke tekortkoming
-1: Lichte tekortkoming
0: Eigen niveau = vereiste niveau
1: Lichte onderbenutting
≥ 2: Duidelijke onderbenutting

51 De antwoordcategorieën zijn tot stand gekomen door het vereiste niveau in de intredefunctie af te trekken van het eigen niveau. Dit levert de categorieën -4 (zware tekortkoming) tot +4 (zware onderbenutting) op. De originele antwoordcategorieën van de beheersing eigen niveau én het vereiste niveau in intredefunctie is: 1 = matig - 5 = uitmuntend.

Overzicht 4.20 – Willen werkenden in groene sector (blijven) werken?

	In groene sector (blijven) werken			
Domein	Ja	Misschien	Nee	Totaal (n=100%)
Voedsel	65%	24%	11%	55
Recreatie-, gezelschapsdieren	79%	16%	5%	85
Productiedieren	92%	5%	3%	39
Plant	85%	15%		39
Grond, infra en loonwerk	83%	15%	2%	41
Bloemen en groene detailhandel	71%	25%	4%	56
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	85%	13%	2%	159
Overige groene domeinen	58%	12%	29%	24
Totaal werkzaam in groene domeinen	79%	16%	5%	498
Niet werkzaam in groene domeinen	19%	29%	52%	163
Totaal	**64%**	**19%**	**16%**	**661**

Overzicht 4.21 – Carrièremogelijkheden in de intredefunctie

	Carrièremogelijkheden intredefunctie					
Domein	Nauwelijks	Beperkt	Redelijk	Veel	Heel veel	Totaal (n=100%)
Voedsel	20%	9%	24%	35%	11%	54
Recreatie-, gezelschapsdieren	18%	16%	34%	22%	9%	85
Productiedieren	5%	21%	18%	29%	26%	38
Plant	13%	10%	46%	26%	5%	39
Grond, infra en loonwerk	8%	24%	26%	34%	8%	38
Bloemen en groene detailhandel	20%	10%	24%	39%	8%	51
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	12%	17%	33%	28%	10%	156
Overige groene domeinen	19%	14%	29%	14%	24%	21
Totaal werkzaam in groene domeinen	14%	16%	30%	29%	11%	482
Niet werkzaam in groene domeinen	26%	18%	24%	19%	13%	171
Totaal	**17%**	**16%**	**29%**	**26%**	**12%**	**653**

Overzicht 4.22 – Werkenden over loopbaan- en competentieontwikkeling (n max=657)[1]

	Stelling klopt	
Stellingen loopbaan- en competentieontwikkeling	Niet	Wel
Over werkgever:		
• Mijn werkgever stimuleert mij in mijn loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden	24%	51%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende mogelijkheden geboden voor leren op de werkplek	23%	56%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende scholingsmogelijkheden geboden	34%	43%
Over werkende zelf:		
• Ik werk aan het vergroten van mijn kennis en vaardigheden	11%	68%
• Ik denk na over wat voor werk ik over vijf jaar graag zou willen doen	16%	61%
• Ik ben bereid om scholingsactiviteiten te volgen	15%	67%
• Ik neem zelf initiatief voor scholingsactiviteiten	31%	42%

1. Schaal met antwoordcategorieën 1-2 klopt niet, 3 neutraal, 4-5 klopt wel

Hoofdstuk 5

Overzicht 5.1 – Bestemming doorstudeerders: naar opleidingsrichting

	Bestemming							
Opleidingsrichting	mbo groen	hbo groen	mbo niet-groen	hbo niet-groen	mbo onbe-kend	hbo onbe-kend	overige	Totaal (n=100%)
Voeding	20%	20%	10%	40%	10%	-	-	10
Dierverzorging algemeen	68%	-	24%	-	6%	-	2%	50
Dier: productie	35%	44%	-	15%	0%	3%	3%	34
Dier: recreatie, sport en gezelschap	38%	14%	18%	26%	1%	1%	1%	92
Dierenartsassistent	5%	36%	7%	45%	4%	-	2%	55
Plant	28%	28%	26%	16%	-	-	2%	43
Natuur, groene ruimte en milieu	38%	22%	11%	21%	3%	3%	2%	100
Bloem, groene detailhandel en vormgeving	30%	1%	24%	35%	6%	1%	3%	71
AKA Voeding en leefomgeving	25%	-	50%	-	25%	-	-	8
Totaal	**34%**	**18%**	**17%**	**24%**	**3%**	**1%**	**2%**	**463**

Overzicht 5.2 – Redenen om te stoppen met de vervolgopleiding

Redenen stoppen vervolgopleiding	%
Onvoldoende gemotiveerd	28%
Lessen waren niet interessant genoeg	19%
Vervolgopleiding te moeilijk, te specialistisch	33%
Keuze voor andere opleiding	19%
Reisafstand te groot	4%
Baan aangeboden gekregen	5%
Combinatie met zorg en huishouden (te) zwaar	-
Persoonlijke problemen	18%
Slechte organisatie van de vervolgopleiding	16%
Gepest worden op school	-
Geen veilig gevoel op school	-
Geen prettige sfeer op school	12%
Andere reden	40%
Totaal aantal respondenten	**57**

Overzicht 5.3 – Aansluiting mbo groen opleiding en vervolgopleiding

	Aansluiting			
Bestemming	Goed	Redelijk	Matig of slecht	Totaal (n=100%)
Mbo groen	48%	30%	21%	159
Hbo groen	15%	46%	39%	85
Mbo niet-groen	29%	37%	33%	75
Hbo niet-groen	14%	26%	60%	110
Mbo onbekend	56%	19%	25%	16
Hbo onbekend	-	67%	33%	6
Overige	67%	33%	-	6
Totaal	**31%**	**33%**	**36%**	**457**

Overzicht 5.4 – Matige of slechte aansluiting op vervolgopleiding

	Matige of slechte aansluiting vanuit opleidingsrichting									
Bestemming	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L	Gemiddeld
Mbo groen	0% (n=2)	26% (n=34)	25% (n=12)	26% (n=35)	0% (n=3)	42% (n=12)	11% (n=98)	19% (n=21)	0% (n=2)	21% (n=159)
Hbo groen	50% (n=2)	-	40% (n=15)	38% (n=13)	20% (n=20)	42% (n=12)	50% (n=22)	100% (n=1)	-	39% (n=85)
Mbo niet-groen	0% (n=1)	17% (n=12)	-	53% (n=17)	25% (n=4)	36% (n=11)	10% (n=10)	50% (n=16)	0% (n=4)	33% (n=75)
Hbo niet-groen	67% (n=3)	-	40% (n=5)	58% (n=24)	60% (n=25)	43% (n=7)	52% (n=21)	76% (n=25)	-	60% (n=110)
Mbo onbekend	0% (n=1)	67% (n=3)	-	0% (n=1)	50% (n=2)	-	0% (n=3)	25% (n=4)	0% (n=2)	25% (n=16)
Hbo onbekend	-	-	100% (n=1)	100% (n=1)	-	-	0% (n=3)	0% (n=1)	-	33% (n=6)
Overige	-	0% (n=1)	0% (n=1)	-	0% (n=1)	0% (n=1)	0% (n=1)	0% (n=1)	-	0% (n=6)
Gemiddeld	**33% (n=9)**	**26% (n=50)**	**35% (n=34)**	**42% (n=91)**	**38% (n=55)**	**40% (n=43)**	**28% (n=98)**	**48% (n=69)**	**0% (n=8)**	**36% (n=457)**

Hoofdstuk 6

Overzicht 6.1 – Mbo groen opleiding biedt goede basis: percentage met oordeel in (tamelijk of zeer) sterke mate

Mbo groen biedt goede basis:	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Doorstudeerders
• Om te starten op arbeidsmarkt	38%	41%	41%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	51%	51%	57%
Totaal (n max=100%)	**1243**	**659**	**432**

Overzicht 6.2 – Oordeel over opleidingsdimensies[1]

Oordeel over dimensies		Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Doorstudeerders
Breedte	Te smal	27%	26%	22%
	Te breed	32%	31%	41%
Diepgang	Te weinig diepgang	39%	39%	38%
	Te veel diepgang	23%	23%	27%
Moeilijkheidsgraad	Te laag	40%	39%	41%
	Te hoog	22%	22%	23%
Verhouding theorie en praktijk	Te theoretisch	28%	30%	24%
	Te praktijkgericht	21%	20%	24%
Keuzemogelijkheden	Te weinig	34%	33%	32%
	Te veel	22%	21%	28%
Totaal (n max=100%)		**1238**	**654**	**430**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.3 – Oordeel over opleidingsdimensies, naar opleidingsniveau[1] (totale groep)

Oordeel over dimensies		Totaal	Opleidingsniveau			
			Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Breedte	Te smal	27%	29%	27%	24%	28%
	Te breed	32%	23%	24%	36%	37%
Diepgang	Te weinig diepgang	39%	30%	33%	41%	45%
	Te veel diepgang	23%	18%	23%	23%	25%
Moeilijkheidsgraad	Te laag	40%	32%	29%	38%	49%
	Te hoog	22%	22%	29%	21%	19%
Verhouding theorie en praktijk	Te theoretisch	28%	27%	32%	28%	27%
	Te praktijkgericht	21%	19%	22%	20%	21%
Keuzemogelijkheden	Te weinig	34%	31%	32%	28%	40%
	Te veel	22%	20%	23%	23%	22%
Totaal (n max=100%)		**1237**	**161**	**273**	**289**	**516**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.4 – Oordeel over opleidingsdimensies, naar opleidingsrichting[1] (totale groep)

Oordeel over dimensies		Totaal	Opleidingsrichting								
			Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Breedte	Te smal	27%	15%	32%	27%	32%	39%	18%	21%	26%	32%
	Te breed	32%	39%	22%	35%	32%	26%	31%	34%	43%	22%
Diepgang	Te weinig diepgang	39%	25%	31%	33%	48%	27%	42%	44%	45%	31%
	Te veel diepgang	23%	30%	28%	29%	19%	35%	19%	21%	20%	18%
Moeilijkheids-graad	Te laag	40%	41%	29%	39%	49%	37%	38%	42%	38%	33%
	Te hoog	22%	25%	33%	23%	20%	29%	13%	23%	22%	16%
Verhouding theorie en praktijk	Te theoretisch	28%	28%	24%	27%	27%	26%	28%	33%	28%	27%
	Te praktijkgericht	21%	21%	21%	25%	21%	21%	17%	20%	25%	15%
Keuzemogelijk-heden	Te weinig	34%	26%	38%	30%	38%	44%	25%	33%	36%	31%
	Te veel	22%	25%	19%	26%	22%	14%	23%	23%	25%	19%
Totaal (n max=100%)		**1237**	**61**	**86**	**84**	**207**	**126**	**141**	**282**	**161**	**91**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.5 – Oordeel over opleidingsdimensies van de groep werkenden (≥ 12 uur per week), naar sector waarin zij anderhalf jaar na diplomering werkzaam zijn[1]

			Sector				
		Werkenden	Land- / bosbouw, visserij	Industrie	Groot- / detailhandel	Verhuur roerende goederen, overige zakelijke dienstverlening	Overig
Oordeel over dimensies							
Breedte	Te smal	26%	22%	22%	32%	28%	27%
	Te breed	31%	34%	32%	34%	23%	30%
Diepgang	Te weinig	39%	39%	27%	44%	48%	40%
	Te veel	23%	21%	24%	26%	23%	22%
Moeilijkheidsgraad	Te laag	39%	39%	29%	40%	40%	45%
	Te hoog	22%	16%	27%	26%	25%	17%
Verhouding theorie en praktijk	Te theoretisch	30%	32%	28%	33%	38%	26%
	Te praktijkgericht	20%	16%	20%	24%	18%	22%
Keuzemogelijkheden	Te weinig	33%	32%	27%	39%	36%	31%
	Te veel	21%	22%	24%	23%	14%	21%
Totaal (n max=100%)		**654**	**108**	**132**	**142**	**81**	**183**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.6 – Oordeel over opleidingsdimensies van de groep werkenden (≥ 12 uur per week), naar groene branche waarin zij anderhalf jaar na diplomering werkzaam zijn[1]

			Groen domein							
Oordeel over dimensies		Werkenden	Niet in groen	Voedsel	Recreatie-, gezelschaps-dieren	Productie dieren	Plant	Grond infra en loonwerk	Bloemen en groene detailhandel	Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie
Breedte	Te smal	26%	34%	17%	24%	29%	26%	8%	29%	25%
	Te breed	31%	27%	37%	31%	37%	33%	32%	31%	30%
Diepgang	Te weinig	39%	41%	28%	39%	32%	37%	53%	39%	41%
	Te veel	23%	20%	33%	24%	32%	24%	13%	22%	25%
Moeilijkheidsgraad	Te laag	39%	42%	35%	40%	32%	41%	42%	30%	39%
	Te hoog	22%	16%	30%	26%	21%	13%	8%	34%	25%
Verhouding theorie en praktijk	Te theoretisch	30%	30%	26%	24%	32%	23%	39%	37%	33%
	Te praktijkgericht	20%	24%	22%	21%	21%	13%	18%	22%	20%
Keuzemogelijkheden	Te weinig	33%	38%	25%	29%	29%	36%	24%	35%	32%
	Te veel	21%	22%	26%	18%	26%	15%	29%	18%	21%
Totaal (n max=100%)		**654**	**165**	**54**	**84**	**38**	**39**	**38**	**51**	**155**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.7 – Oordeel over opleidingsdimensies door de groep werkenden (≥ 12 uur per week), naar beroepsgroep waarin zij anderhalf jaar na diplomering werkzaam zijn[1]

			Beroepsgroep			
Oordeel over dimensies		Werkenden	ISCO-niveau 1	ISCO-niveau 2	ISCO-niveau 3	ISCO-niveau 4
Breedte	Te smal	26%	34%	25%	21%	40%
	Te breed	31%	24%	33%	34%	20%
Diepgang	Te weinig	39%	42%	40%	35%	20%
	Te veel	23%	12%	26%	27%	0%
Moeilijkheidsgraad	Te laag	39%	40%	38%	45%	40%
	Te hoog	22%	18%	23%	20%	40%
Verhouding theorie en praktijk	Te theoretisch	30%	31%	32%	18%	40%
	Te praktijkgericht	20%	15%	22%	20%	20%
Keuzemogelijkheden	Te weinig	33%	35%	33%	28%	40%
	Te veel	21%	14%	24%	20%	20%
Totaal (n max=100%)		**654**	**112**	**459**	**71**	**5**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.8 – Oordeel over opleidingsdimensies door de groep doorstudeerders, naar vervolgopleiding[1]

			Vervolgopleiding						
Oordeel over dimensies		Doorstudeerders	Mbo groen	Mbo niet-groen	Mbo onbekend	Hbo groen	Hbo niet-groen	Hbo onbekend	Overig
Breedte	Te smal	22%	22%	19%	29%	20%	28%	17%	12%
	Te breed	41%	42%	42%	29%	37%	44%	67%	50%
Diepgang	Te weinig	38%	29%	26%	13%	40%	61%	50%	50%
	Te veel	27%	32%	33%	27%	29%	14%	0%	38%
Moeilijkheidsgraad	Te laag	41%	23%	26%	13%	62%	63%	50%	50%
	Te hoog	23%	34%	28%	27%	18%	5%	0%	50%
Verhouding theorie en praktijk	Te theoretisch	24%	31%	26%	7%	22%	18%	17%	12%
	Te praktijkgericht	24%	23%	25%	27%	27%	21%	50%	25%
Keuzemogelijkheden	Te weinig	32%	31%	17%	13%	38%	42%	33%	25%
	Te veel	28%	28%	35%	27%	24%	29%	17%	12%
Totaal (n max=100%)		**430**	**149**	**69**	**15**	**82**	**101**	**6**	**8**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 6.9 – Oordeel en tevredenheid over opleidingsaspecten[1]

Oordeel over:		Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Doorstudeerders
De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten	Mee oneens	42%	43%	41%
	Mee eens	19%	19%	20%
Het niveau van de leerstof was goed	Mee oneens	25%	24%	28%
	Mee eens	41%	41%	41%
De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau	Mee oneens	34%	32%	36%
	Mee eens	34%	38%	33%
De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig	Mee oneens	33%	32%	37%
	Mee eens	28%	31%	27%
In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht	Mee oneens	24%	23%	25%
	Mee eens	39%	41%	38%
Voorlichting studie- en beroepsmogelijkheden	Ontevreden	31%	28%	30%
	Tevreden	34%	33%	38%
Sfeer op school	Ontevreden	9%	10%	8%
	Tevreden	67%	67%	74%
Manier waarop leraren lesgeven	Ontevreden	20%	21%	18%
	Tevreden	49%	51%	48%
De kwaliteit van docenten	Ontevreden	21%	21%	21%
	Tevreden	49%	50%	45%
Hoeveelheid praktijk	Ontevreden	19%	18%	18%
	Tevreden	54%	52%	58%
Inhoud van de vakken	Ontevreden	22%	21%	24%
	Tevreden	41%	43%	41%
(Studie)begeleiding	Ontevreden	27%	29%	25%
	Tevreden	38%	39%	39%
Manier van examineren	Ontevreden	17%	17%	16%
	Tevreden	47%	48%	46%
Kwaliteit van examens	Ontevreden	15%	15%	17%
	Tevreden	45%	48%	43%
Huisvesting	Ontevreden	10%	9%	10%
	Tevreden	58%	61%	58%
Voorzieningen als bibliotheek, Mediatheek, werkplaatsen, ict	Ontevreden	21%	20%	23%
	Tevreden	49%	48%	51%
Totaal (n max=100%)		**1240**	**659**	**429**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = mee oneens, 4 + 5 = mee eens.
   Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = ontevreden, 4 + 5 = tevreden.

Overzicht 6.10 – Oordeel over opleidingsaspecten, naar opleidingsniveau[1]

			Opleidingsrichting			
Oordeel / tevredenheid over:		Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten	Mee oneens	42%	47%	36%	36%	46%
	Mee eens	19%	22%	20%	18%	17%
Het niveau van de leerstof was goed	Mee oneens	25%	14%	19%	23%	33%
	Mee eens	41%	54%	46%	37%	36%
De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau	Mee oneens	34%	19%	30%	31%	43%
	Mee eens	34%	51%	39%	31%	28%
De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig	Mee oneens	33%	27%	29%	29%	39%
	Mee eens	28%	35%	33%	25%	25%
In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht	Mee oneens	24%	13%	18%	28%	29%
	Mee eens	39%	50%	43%	38%	34%
Voorlichting studie- en beroepsmogelijkheden	Ontevreden	31%	18%	25%	29%	40%
	Tevreden	34%	44%	33%	28%	34%
Sfeer op school	Ontevreden	9%	6%	12%	11%	8%
	Tevreden	67%	67%	59%	67%	72%
Manier waarop leraren lesgeven	Ontevreden	20%	7%	22%	23%	22%
	Tevreden	49%	72%	45%	44%	47%
De kwaliteit van docenten	Ontevreden	21%	8%	18%	21%	26%
	Tevreden	49%	69%	47%	44%	46%
Hoeveelheid praktijk	Ontevreden	19%	15%	20%	17%	21%
	Tevreden	54%	60%	51%	50%	55%
Inhoud van de vakken	Ontevreden	22%	12%	19%	23%	26%
	Tevreden	41%	55%	43%	35%	38%
(Studie)begeleiding	Ontevreden	27%	10%	30%	31%	29%
	Tevreden	38%	60%	38%	33%	35%
Manier van examineren	Ontevreden	17%	8%	15%	20%	19%
	Tevreden	47%	65%	50%	43%	42%
Kwaliteit van examens	Ontevreden	15%	10%	11%	15%	19%
	Tevreden	45%	61%	50%	43%	39%
Huisvesting	Ontevreden	10%	11%	12%	11%	9%
	Tevreden	58%	64%	55%	52%	61%
Voorzieningen als bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen, ict	Ontevreden	21%	23%	18%	21%	22%
	Tevreden	49%	45%	48%	46%	52%
Totaal (n max=100%)		**1241**	**165**	**275**	**288**	**514**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = mee oneens, 4 + 5 = mee eens.
   Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = ontevreden, 4 + 5 = tevreden.

Overzicht 6.11 – Oordeel over opleidingsaspecten, naar opleidingsrichting[1]

			Opleidingsrichting								
Oordeel over:		Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenartsassistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten	Mee oneens	42%	36%	35%	36%	45%	38%	39%	43%	43%	51%
	Mee eens	19%	30%	13%	17%	17%	22%	15%	17%	19%	24%
Het niveau van de leerstof was goed	Mee oneens	25%	15%	14%	32%	32%	19%	23%	25%	33%	19%
	Mee eens	41%	57%	56%	32%	36%	49%	37%	38%	34%	51%
De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau	Mee oneens	34%	23%	23%	37%	43%	31%	28%	34%	45%	23%
	Mee eens	34%	52%	43%	24%	31%	37%	25%	33%	33%	47%
De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig	Mee oneens	33%	30%	29%	32%	34%	35%	35%	32%	33%	33%
	Mee eens	28%	25%	30%	24%	26%	27%	23%	30%	34%	30%
In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht	Mee oneens	24%	20%	17%	28%	31%	25%	19%	20%	36%	14%
	Mee eens	39%	52%	42%	30%	32%	41%	42%	41%	34%	45%
Voorlichting studie- en beroepsmogelijkheden	Ontevreden	31%	22%	27%	27%	40%	38%	23%	26%	44%	21%
	Tevreden	34%	45%	36%	40%	29%	31%	39%	36%	21%	41%
Sfeer op school	Ontevreden	9%	8%	8%	7%	9%	14%	6%	7%	16%	8%
	Tevreden	67%	63%	67%	69%	71%	60%	71%	70%	62%	69%
Manier waarop leraren lesgeven	Ontevreden	20%	11%	25%	19%	23%	20%	17%	18%	31%	9%
	Tevreden	49%	67%	47%	47%	43%	49%	54%	50%	35%	69%
De kwaliteit van docenten	Ontevreden	21%	11%	18%	27%	24%	17%	20%	18%	32%	10%
	Tevreden	49%	67%	53%	43%	43%	52%	50%	46%	40%	68%
Hoeveelheid praktijk	Ontevreden	19%	7%	20%	16%	23%	25%	16%	20%	15%	20%
	Tevreden	54%	66%	56%	54%	49%	50%	54%	54%	54%	55%
Inhoud van de vakken	Ontevreden	22%	10%	11%	26%	24%	15%	20%	24%	34%	14%
	Tevreden	41%	59%	49%	45%	32%	50%	42%	38%	28%	54%
(Studie)begeleiding	Ontevreden	27%	19%	29%	26%	34%	31%	23%	25%	36%	10%
	Tevreden	38%	51%	39%	44%	31%	31%	36%	40%	30%	62%
Manier van examineren	Ontevreden	17%	7%	11%	21%	19%	17%	15%	16%	28%	11%
	Tevreden	47%	67%	63%	52%	41%	47%	43%	41%	38%	68%
Kwaliteit van examens	Ontevreden	15%	7%	7%	17%	17%	18%	12%	13%	24%	14%
	Tevreden	45%	64%	63%	52%	43%	39%	41%	41%	39%	61%
Huisvesting	Ontevreden	10%	12%	14%	6%	9%	11%	6%	11%	11%	11%
	Tevreden	58%	63%	53%	61%	58%	54%	62%	56%	56%	64%
Voorzieningen als bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen, ict	Ontevreden	21%	20%	22%	16%	23%	21%	18%	17%	31%	23%
	Tevreden	49%	43%	53%	52%	49%	49%	43%	54%	44%	46%
Totaal (n max=100%)		**1241**	**61**	**85**	**83**	**207**	**126**	**142**	**283**	**163**	**94**

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = mee oneens, 4 + 5 = mee eens.
   Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = ontevreden, 4 + 5 = tevreden.

Overzicht 6.12 – Tevredenheid over de bpv-begeleiding[1]

Tevreden over bpv-begeleiding	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Doorstudeerders
Vanuit school	35%	36%	35%
Vanuit bedrijf	65%	63%	68%
Totaal (n max=100%)	**1220**	**645**	**426**

1. Percentage van het aantal respondenten dat tevreden of zeer tevreden is.

Overzicht 6.13 – Tevredenheid over bpv-begeleiding, naar leerweg (totale groep respondenten)

		Leerweg	
Tevreden over bpv-begeleiding	Totaal	BOL	BBL
Vanuit school	35%	30%	46%
Vanuit bedrijf	65%	70%	54%
Totaal (n max=100%)	**1220**	**839**	**381**

Overzicht 6.14 – Tevredenheid over bpv-begeleiding, naar opleidingsrichting (totale groep respondenten)

		Opleidingsrichting								
Tevreden over bpv-begeleiding	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Vanuit school	35%	57%	41%	37%	27%	25%	41%	37%	23%	52%
Vanuit bedrijf	65%	62%	68%	78%	67%	69%	59%	67%	60%	49%
Totaal (n max=100%)	**1220**	**56**	**85**	**81**	**206**	**126**	**141**	**279**	**161**	**87**

Overzicht 6.15 – Opleiding opnieuw kiezen, naar opleidingsrichting (totale groep respondenten)

		Opleidingsrichting								
Opleiding opnieuw kiezen	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Ja	67%	75%	69%	78%	63%	71%	71%	73%	56%	53%
Nee	33%	25%	31%	22%	37%	29%	29%	27%	44%	47%
Totaal (n max=100%)	**1227**	**60**	**86**	**81**	**204**	**126**	**139**	**281**	**160**	**90**

Hoofdstuk 7

Overzicht 7.1 – Situatie van de onderzoekspopulatie anderhalf jaar na diplomering, naar opleidingsrichting

		Opleidingsrichting								
	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Situatie 1,5 jaar na diplomering										
• Betaald werk	55%	72%	32%	60%	47%	48%	63%	53%	51%	81%
• Voltijds studerend	24%	9%	40%	30%	27%	35%	16%	21%	30%	4%
• Werkend leren	12%	9%	11%	7%	15%	8%	14%	15%	11%	10%
• Andere situatie	9%	9%	17%	3%	11%	8%	7%	10%	9%	5%
Totaal (n=100%)	**1330**	**64**	**96**	**87**	**214**	**132**	**153**	**298**	**175**	**111**
Werkloosheid[52]	12,6%	8,3%	29,7%	2,1%	22,9%	18,2%	4,6%	13,6%	10,1%	6,5%
Beroepsbevolking (n=100%)	**801**	**48**	**37**	**47**	**118**	**66**	**109**	**184**	**99**	**93**

52 Definitie werkloosheid: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering studeren, worden niet meegerekend tot de beroepsbevolking. Het werkloosheidspercentage is dus niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar op het deel van de onderzoekspopulatie dat tot de beroepsbevolking behoort.

Overzicht 7.2 – Intredefuncties werkenden: intredesegmenten, naar opleidingsrichting

		Opleidingsrichting								
	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Sector										
• Landbouw, bosbouw en visserij	16%	7%	15%	72%	7%		50%	8%	2%	2%
• Industrie	21%	64%	15%	2%	4%	2%	21%	19%		67%
• Groot- en detailhandel	22%	14%	31%	11%	29%	35%	8%	2%	88%	4%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	12%	2%		4%	2%	2%	2%	42%	4%	8%
• Overig	28%	14%	38%	11%	57%	61%	19%	29%	6%	19%
Domein van bestemming										
• Werkzaam in groene domeinen	73%	83%	58%	93%	60%	67%	82%	87%	69%	44%
• Niet werkzaam in groene domeinen	27%	17%	42%	7%	40%	33%	18%	13%	31%	56%
• Voedsel	8%	62%	12%	0%	7%	9%	6%	0%	8%	4%
• Recreatie-, gezelschapsdieren	12%	2%	38%	2%	47%	56%	1%	0%	0%	0%
• Productiedieren	6%	2%	8%	70%	1%	2%	1%	0%	0%	1%
• Plant	6%	5%	0%	2%	1%	0%	27%	4%	1%	2%
• Grond, infra en loonwerk	6%	0%	0%	4%	1%	0%	30%	4%	0%	1%
• Bloemen en groene detailhandel	8%	7%	0%	0%	0%	0%	3%	1%	56%	0%
• Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	23%	5%	0%	7%	0%	0%	10%	77%	3%	25%
• Overige groene domeinen	3%	0%	0%	9%	3%	0%	5%	2%	0%	11%
Kenmerken intredefunctie										
• Vaste aanstelling	62%	83%	43%	63%	38%	41%	77%	62%	46%	90%
• Tijdelijke aanstelling	38%	17%	57%	37%	62%	59%	23%	38%	54%	10%
• Aantal arbeidsuren[53] (gemiddeld)	33	34	29	35	29	28	37	36	31	33
• Bruto uurloon (gemiddeld)[54]	€ 9,26	€ 13,49	€ 6,11	€ 8,79	€ 8,25	€ 8,32	€ 10,51	€ 9,51	€ 7,22	€ 10,22
Totaal (n-max=100%)	**700**	**44**	**26**	**46**	**91**	**54**	**104**	**159**	**89**	**87**

53 Exclusief overwerk.

54 Het hogere gemiddelde bruto uurloon van gediplomeerden AKA V&L lijkt vooral te worden verklaard door de hogere leeftijd van deze groep gediplomeerden (leeftijdsklasse 40-64 jaar). Een groot deel van deze gediplomeerden is werkzaam in de industrie (sociale werkvoorziening).

Overzicht 7.3 – Intredefuncties werkenden: aansluiting met opleiding, naar opleidingsrichting

		Opleidingsrichting								
	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Match qua richting en niveau[55]										
• Passende match	47%	48%	20%	64%	39%	52%	58%	55%	51%	22%
• Richtingsdiscrepantie	14%	17%	20%	18%	18%	15%	7%	13%	11%	14%
• Niveaudiscrepantie	13%	17%	8%	9%	7%	4%	16%	16%	7%	22%
• Geen match	26%	19%	52%	9%	37%	30%	19%	15%	32%	41%
Oordeel over aansluiting in het algemeen										
• Goed of voldoende	74%	90%	61%	87%	57%	67%	77%	79%	71%	77%
• Matig of slecht	26%	10%	39%	13%	43%	33%	23%	21%	29%	23%
Benutting van kennis en vaardigheden in intredefunctie										
• Sprake van onderbenutting	19%	7%	29%	9%	33%	31%	16%	11%	22%	15%
• Sprake van tekortkoming	11%	10%	16%	14%	11%	13%	7%	9%	20%	10%
Totaal (n-max=100%)	**700**	**44**	**26**	**46**	**91**	**54**	**104**	**159**	**89**	**87**

Overzicht 7.4 – Redenen voor keuze functie die niet direct bij opleiding past voor werkenden met niveaudiscrepantie of geen match, naar opleidingsrichting

		Opleidingsrichting								
	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Redenen										
• Te weinig werk in eigen vakgebied	49%	25%	53%	55%	56%	86%	24%	44%	60%	35%
• In eigen vakgebied is niet voldoende te verdienen	6%	17%	18%	0%	13%	5%	8%	3%	3%	0%
• Andere reden	45%	58%	29%	45%	31%	9%	68%	53%	37%	65%
Totaal (n=100%)	**249**	**12**	**17**	**11**	**48**	**22**	**25**	**36**	**35**	**43**

55 Passende aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten aan op de opleiding.
Niveaudiscrepantie: niveau van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
Richtingdiscrepantie: richting van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intredefunctie sluiten niet aan op de opleiding.

Overzicht 7.5 – Vervolgopleidingen van doorstudeerders en oordeel over aansluiting, naar opleidingsrichting

		Opleidingsrichting								
	Totaal	Voeding	Dierverzorging algemeen	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Dierenarts-assistent	Plant	Natuur, groene ruimte en milieu	Bloem, groene detailhandel en vormgeving	AKA V&L
Bestemming vervolgopleidingen										
• Mbo groen	34%	20%	68%	35%	38%	5%	28%	38%	30%	25%
• Mbo niet-groen	17%	10%	24%	0%	18%	7%	26%	11%	24%	50%
• Mbo onbekend	3%	10%	6%	0%	1%	4%	0%	3%	6%	25%
• Hbo groen	18%	20%	0%	44%	14%	36%	28%	22%	1%	0%
• Hbo niet-groen	24%	40%	0%	15%	26%	45%	16%	21%	35%	0%
• Hbo onbekend	1%	0%	0%	3%	1%	0%	0%	3%	1%	0%
• Overig	2%	0%	2%	3%	1%	2%	2%	2%	3%	0%
Oordeel over aansluiting										
Goed	31%	33%	52%	26%	27%	13%	26%	36%	26%	75%
Redelijk	33%	33%	22%	38%	31%	49%	35%	37%	26%	25%
Matig	22%	22%	16%	26%	23%	18%	28%	17%	29%	0%
Slecht	14%	11%	10%	9%	19%	20%	12%	10%	19%	0%
Totaal (n-max=100%)	**463**	**10**	**50**	**34**	**92**	**55**	**43**	**100**	**71**	**8**

Overzicht 7.6 – Arbeidsmarktrelevantie naar opleidingsrichting

Beroepsbevolking
De gepresenteerde percentages hebben betrekking op de mbo groen gediplomeerden die tot de beroepsbevolking behoren. Er wordt onderscheid gemaakt in de werkende en de werkloze beroepsbevolking. Dit zijn analoog aan de CBS definitie de personen van 15 tot 65 jaar die:
- ten minste 12 uur per week werken (of werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste 12 uur per week gaan werken) of;
- verklaren ten minste 12 uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooien om werk voor ten minste twaalf uur per week te vinden.

Arbeidsmarktrelevantie werkende beroepsbevolking
De arbeidsmarktrelevantie wordt voor de *werkende beroepsbevolking* weergegeven aan de hand van de match tussen opleiding en functie qua richting en niveau. Voor deze match worden vier mogelijkheden onderscheiden, namelijk dat de gediplomeerde werkzaam is:
- in de eigen of verwante opleidingsrichting op minimaal het eigen opleidingsniveau;
- in een andere richting dan waarvoor opgeleid op minimaal het eigen opleidingsniveau;
- in de eigen of verwante opleidingsrichting op een lager niveau dan waarvoor opgeleid;
- in een andere richting (of een richting waar geen specifieke opleiding door de werkgever is vereist) en op een lager niveau dan waarvoor opgeleid.

Arbeidsmarktrelevantie werkloze beroepsbevolking
De arbeidsmarktrelevantie wordt gepresenteerd als het werkloosheidspercentage, het deel dat tot de w*erkloze beroepsbevolking* gerekend kan worden.

ISBN 978-90-77202-74-6
NUR 840